

Km

Katolskt magasin

NUMMER 1/2021
PRIS 70 KR

-
- » **2021 – den helige Josefs år**
 - » **När religionen används inom politiken**
 - » **Andra Vatikankonciliets liturgireform**
 - » **Kampen om ungdomarna i Neapel**

KATOLSKT MAGASIN

NUMMER 1/2021
Årgång 96
ISSN 1402-3385

Postadress:
Katolskt magasin
Box 2150
103 14 Stockholm

Besöksadress:
Brunnsgränd 4
111 30 Stockholm

redaktionen@katolsktmagasin.se
www.katolsktmagasin.se
Pg 36 99 30-3, Bg 417-4926

**Chefredaktör
och ansvarig utgivare:**
Helena D'Arcy
helena.darcy@katolsktmagasin.se
tel. 08-410 197 40

Redaktionssekreterare:
Mattias Lindström
mattias.lindstrom@katolsktmagasin.se
tel. 08-410 197 42

Ekonomi och prenumerationer:
Ajna Signal
ajna.signal@katolsktmagasin.se
tel. 08-410 197 41

Prenumerationspriser helår:
Sverige 449 kr (första året 299 kr)
utrikes 749 kr
e-tidning 299 kr

Annonsering:
tel. 08-410 197 42

Grafisk form:
Mattias Lindström

Tryck: DanagårdLITHO, Ödeshög
Manusstopp för nr 2/2021 är 12/2.
För icke beställt material ansvaras ej.

Utges som tidning för Stockholms
katolska stift av Stiftelsen Katolsk
Kyrkotidning.
Styrelseordförande: Charlotte Byström

GDPR:
Km följer dataskyddsförordningens
regler om hantering av personuppgifter.

Omslagsbild: Den helige Josefs år är
utlyst av påve Franciskus och kommer
att pågå till och med den 8 december.

Foto: konstnär okänd

**SVERIGES
TIDSKRIFTER**

Prövande restriktioner – s 14

Ekumen – s 17

Katolska skolor – s 24

Mässan och Guds folk – s 32

Nytt hopp – s 35

Fokus på de yngre – s 39

Livserfaren – s 42

Ny medarbetare – s 45

Nummer 1/2021

Ur innehållet

<i>Ledare:</i> Skuldbördan är ofta vidare än vad vi först tänker	4
<i>Kardinalens kolumn:</i> Sankt Josefs år	5
<i>Debatt</i>	6
<i>Småplock</i>	8
<i>Nyhetsnotiser</i>	10
Fortsatt engagemang för asylsökande	12
Fokus på säkerheten i församlingarna	13
Hårt drabbade av restriktionerna	14
Nya tag för katolsk ekumenik	17
<i>John L. Allen Jr.:</i> Vad hände egentligen i Belarus?	18
Abortfrågans betydelse i val av president	20
Med Gud i handen på jakt efter röster	22
Sankt Eriks katolska skola	24
<i>Charlotta Smeds:</i> Världen behöver fäder	28
<i>Latinet i kyrkan: Credo in unum Deum</i>	30
Andra Vatikankonciliets syn på den romerska riten	32
En vänsterkrok mot kriminaliteten	35
<i>Porträtt:</i> Thure Gunnarsson	39
Paul Glogowski – en prästmans liv	42
<i>Kyrktorget</i>	44
<i>Recensioner</i>	46
<i>Aktuellt helgon:</i> Benedikt av Aniane	54
Km-krysset	56

Skuldbördan är ofta vidare än vad vi först tänker

Ater igen läser vi om katolska företrädare som bett om förlåtelse för kyrkans agerande i det förgångna. Denna gång gäller det Irland och mamma-och-barnhemmen för ogifta mödrar som drevs av vissa kloster under stora delar av 1900-talet (se sidan 111).

En statlig kommission har utrett arton olika hem, som i de flesta fall ägdes och drevs av ordenssystrar på uppdrag av lokala myndigheter. Några helt självständigt, de flesta med ekonomiska bidrag från staten, vilket dock inte täckte kostnaderna på långa vägar.

Mamma-och-barnhemmen kan tyckas som tagna ur en för länge sedan svunnen tid, men de fanns ändå in på 1990-talet. Några av mammorna var så unga som tolv år. Allt för många av barnen dog innan de lämnade hemmen, ofta för adoption mot mammans vilja. Många begravingar registrerades inte. Myndigheterna visste om barnadödligheten, men ingen agerade.

De berörda ordnarna och landets katolska ledare har bett om förlåtelse och har sagt sig vilja bidra till att kompensera offren. I sin ursäkt sade primaten av Irland, ärkebiskop Eamon Martin, bland annat: *Kyrkan var helt klar en del av en kultur där människor ofta stigmatiserades, dömdes och försköts*. Han har uppmanat alla med ansvarsställning inom kyrkan att läsa och begrunda den nära tretusen sidor långa rapporten.

Även premiärministern Micheál Martin har bett om ursäkt och betonat att det ytterst sett var staten som var skyldig. Men som så många gånger förr riktas ilskan i landet nästan uteslutande mot kyrkan. Till viss del med rätta; håret reser sig på armarna när man läser citat ur rapporten som: *En nunna sade till mig: Gud vill inte ha dig [...] du är smuts*. De kvinnor och barn som av ett helt samhälle ansågs vara mindre viktiga förtjänar att allt kommer fram i ljuset, och de förtjänar varenda ursäkt.

Men de förtjänar också att man ställer följdfrågor: Varför förpassades kvinnorna från sina egna familjer? Hur kunde ett helt samhälle förlita sig på att ordenssystrar skulle träda in och tillhandahålla en lösning för kvinnor och

barn, som övergavs av sina familjer och resten av samhället när de var som sårbarast? Varför reagerade inte myndigheterna, trots att de kände till den höga barnadödligheten och utförde regelbunden tillsyn? Och hur kunde detta fortgå så länge?

Och än viktigare: Var fanns barnens pappor? Ärkebiskopen av Tuam, Michael Neary, är tydlig: *Om kyrkan hade varit mer rättfram i att erkänna ansvaret hos de män som gav upphov till barnen, skulle utfallen för många unga mammor och deras barn ha blivit väldigt annorlunda*.

Rapporten tvekar inte när det kommer till frågan om skuld: *... ansvaret för den hårda behandlingen vilar huvudsakligen på papporna till deras barn och på kvinnornas egna familjer. Den [hårda behandlingen] fick stöd av, bidrog till och tolererades av statliga institutioner och kyrkorna. Men det måste erkännas att institutionerna var ett skydd – ett hårt sådant i vissa fall – i situationer när den egna familjen inte gav något skydd alls*.

Åter igen har kyrkan fallerat. Trots goda intentioner missköttes i allt för många fall uppdraget att hjälpa kvinnor vilkas familjer vänt dem ryggen, och det är lätt att ryckas med i ilskan mot kyrkan. Men som troende i denna kyrka bör vi påminna oss själva om att kyrkan inte är någon självgående enhet som lever sitt eget liv. Kyrkan är vi. Och även här, i dag, finns i vår närhet sårbara och utsatta människor vars egna familjer inte förmår hjälpa. Det ligger i våra händer att göra vad vi kan för dem och för att bidra till en kyrka där offentliga ursäkter aldrig mer ska behövas.

”

De kvinnor och barn som av ett helt samhälle ansågs vara mindre viktiga förtjänar att allt kommer fram i ljuset, och de förtjänar varenda ursäkt. Men de förtjänar också att man ställer följdfrågor.

Helena D'Arcy
chefredaktör

Sankt Josefs år

För några år sedan kunde jag besöka ett karmelitnunnekloster i Buenos Aires vikt åt *San José*. Där vördas en bild av Sankt Josef som ligger och sover. Det var under sin sömn som Josef två gånger fick viktiga uppdrag av Gud. Påve Franciskus, som en gång var ärkebiskop i Buenos Aires, har en stor vördnad för denna bild av den sovande Josef. Den visar oss på sömnens nåd och gåva. Också då står vi till Guds förfogande. Mycket kan klarna under sömnens vila. Vår oro kan stillas. Vi kan få ny kraft och insikt för hur vi bättre skall tjäna Gud. Josef kan hjälpa oss att integrera sömnen i vårt andliga liv. Om vi har svårt att sova kan vi be honom om hjälp – och bön leder ofta helt naturligt över till sömn.

Har vi svårt att be och hittar vi ingen som kan hjälpa oss att lära oss att be, då skall vi vända oss till Josef, säger Teresa av Avila. Han kan bli vår läromästare på bönen väg. Först tycker vi det låter lite underligt. Josef har inte lämnat några vackra ord efter sig – utan bara tystnad. Kanske det är det som är hemligheten med bön? Att vara tyst i vördnad och kärlek inför Gud. Att mer lyssna till Guds ord än själv prata på. Josef kan dela med sig av tystnadens gåva som också kan bli bönen nåd.

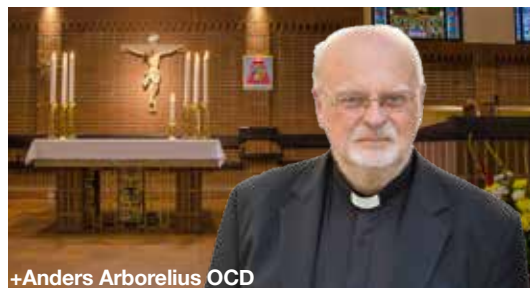
Ora et labora, be och arbeta – sade den helige Benedikt. I själva ordet *labora* (arbeta) ligger *ora* (be) inbäddat. Josef kan lära oss att själva arbetet kan bli en gudstjänst. Han fick säkert jobba hårt för att försörja Jesus och Maria, men i deras närhet blev det något un-

derbart. Alla arbetare, vad de än arbetar med, får göra det i gemenskap med Josef och under hans beskydd. Då blir arbetet något mer, något större – en delaktighet i Guds ständiga arbete på skapelsen.

En dag är det slut med sömn, bön och arbete. "Nån gång måste det dö" – som en av våra präster sade till någon som inte var riktigt beredd. Att dö är inte lätt. Vi är skapade för att få leva – för evigt. Hur Josef dog vet vi inte, bara att han dog. Ändå ser vi honom som en hjälpare i vår dödsstund. Har vi levt som han i bön och arbete – och sovit gott – då blir döden lättare. Då blir döden Syster Död som den helige Franciskus säger.

Påve Franciskus sätter Josef mycket högt. Därför bestämde han att Sankt Josef skall nämnas varje gång vi firar mässan, i den eukaristiska bönen. Därför har han gett oss detta Josefs år. Därför kan det bli oss – och hela kyrkan – till stor hjälp.

*Helige Josef, be för oss, be för kyrkan!
Hjälp oss att arbeta och dö!*

+Anders Arborelius OCD

Ladda ner Km:s app till din mobil eller läsplatta!

Med full tillgång
till Km:s digitala
arkiv!

Debatt ...

Replik, debatt Km 9/2020

Vem är traditionalist?

Tack Bengt Malmgren för att du ville klargöra påve Franciskus uttalanden om registrerat partnerskap i dokumentären *Francesco* (Km nr 9/2020). Det gällde att alla ska ha samma sociala trygghet och att homosexuella inte ska bli illa bemötta. Påven har emellertid inte bejakat homosexuella handlingar i partnerskap. Vatikanens utrikesminister har samtidigt meddelat att påvens uttalanden har tagits ur tidigare kontexter och klippts in i dokumentären (se till exempel www.francescofilm.com/NBCNews – oktober 2020).

Katoliker sägs vara positionerade i bland annat denna fråga. Enligt Bengt Malmgren finns det traditionalister, vidare de som vill ha anpassning till tidsandan. En tredje grupp sägs vilja främja dialog. Men hur ska det gå till om ”traditionalist” blivit ett skällsord? Och vad betyder egentligen ordet?

1. Enligt Bengt Malmgren har traditionalister ett ”militant språk”, är emot religionsdialog, delar upp människor i ”vi och de”, diskriminerar, är bakåtsträvande och ifrågasätter modernismen (vilket i och för sig många tänkare gör numera). Vidare vill de ha ”en återgång” till en ”oförstörd tradition” (vad det nu kan betyda).

2. Svenska Akademiens ordbok anger att traditionalism är en riktning inom teologin som tror på traditionen som ett komplement till Bibeln. Traditionalism kännetecknas av ett fasthållande av traditionen. Stundom används ordet med en klandrande bibetydelse.

3. I tidskriften *Signum* diskuterar religionshistorikern Per Beskow traditionalism (nr 2/2001).

Han menar att *tradition* är det menings- och livssammanhang inom kyrkan som genom tiderna förbinder oss med Jesus Kristus och apostlarna medan traditioner är seder och bruk, vilket hör ihop med *traditionalism*. Med vår tids snabba och brutala förändringar kan ett traditionalistiskt motstånd lätt uppstå. Traditionalister ser sig själva som försvarare av hotade religiösa eller kulturella värden. Oftast förlorar de. Deras schismer brukar röra politik och liturgi. Ett exempel Beskow ger finns inom den ryska ortodoxa kyrkan. De så kallade gammaltroende har länge ansetts hopplöst otidsenliga, men nu uppskattar många ryssar att traditionalisterna har bevarat äldre ikonmåleri och kyrkosång.

4. Bland etnologer förklaras traditioner som återkommande handlingar och rituella mönster som är meningsfulla. Folkliga traditioner uttrycker människors gemenskap och visas ofta genom det kroppsliga (som processioner). Traditioner är inte något vi bara tar över i en given form; de bygger på delade minnen och kan vara demokratiska. Traditionell kan stå för motsatsen till det auktoritära, som i Sverige brukar ses som något negativt.

Ett exempel på tondövheter gällande ordets betydelse är annonser från Klarna (till exempel i SvD 2020-02-15): I linje med vår tidsandas normkritiska identitetspolitik låtsas Klarna ta parti för de förtryckta med en androgynt sminkad människa i rosa fjädrar. Hen ger fingret prytt med guld- ringar åt läsaren och säger: *Give tradition the finger* (”Ge tradition

fingret”). Ett annat exempel är en anmälan mot Luciafirandet i svenska skolor, gjord 2020 av en politiker till Skolinspektionen och Förvaltningsrätten. Förklaringen var att traditionen är konfessionell (= kristen) och ska ut ur skolan.

Traditionalist/traditioner kan förväxlas med konventionalist/konventioner, vilket nog bidrar till förvirring. Vilka är vad? I sin bok *Resa i den inre verkligheten* beskriver trappistmunkens Thomas Merton hur konventioner tar död på traditioner genom att härma det som är ursprungligt och äkta. Konventioner godtas vidare blint när andra gör samma sak. Hur ser en katolsk gemenskap ut där unga som vill förstå och värna kyrkans traditioner och värderingar skälls på för att vara traditionalister? Tyvärr ofta av dem som i ålder kunde vara deras mor- och farföräldrar. Kan just denna grupp av äldre i bred bemärkelse vara konventionalister? De förstår inte det levande i ursprungliga traditioner. De upprepar i stället tidsbundna åsikter, till exempel rörande identitetspolitik, på samma sätt som det omgivande samhället.

Ewa Bigestans

Slutreplik

Tradition och förnyelse går hand i hand

Varför tvingas man jämt upprepa självklarheter? Det är en bra fråga Lars Melin ställer [Km nr 10/2020]. Bakgrunden till den misstro som präglar dagens polariserade debattklimat är kyrkans inre sekularisering som yttrar sig i tilltagande otidighet i förkunnelsen. Präster, biskopar och kardinaler abdikerar från sin roll som auktoriteter i syfte att inte vara för kontroversiella, väl medvetna om att lekfolket annars skulle protestera. Många predikningar är vaga och tvetydiga. Tron på Kristus tonas ner och uppfattningen att var och en blir salig på sin tro konfronteras inte. Jesus distinkta tal om Gehenna och en yttersta dom, och över huvud taget talet om personlig synd och behov av omvändelse tonas i praktiken ner. Men det tycks inte hjälpa, skadan blir istället dubbel. I våra tidigare katolska länder i Europa flyr människor kyrkorna, samtidigt som de mest lojala kyrkomedlemmarna alieneras.

”Vad har det blivit av Evangeliet dolda kraft som förmår att påverka människors samveten” frågade sig påven Paulus VI i sin apostoliska uppmaning *Evangelii Nuntiandi* från 1975. Vägen framåt benämns Ny evangelisation. Men skall den lyckas måste lidelsen för evangelisationen prioriteras framför intern polarisering och upptagenhet med specifika lärofrågor.

Jag vill betona att tydlighet i förkunnelsen och välvillighet/pastoralt förnuft är lika viktiga. Iaktagande av perfekt dogmatisk renlärighet eller firande av liturgin till punkt och pricka enligt regelboken hjälper inte om det saknas kärlek och vi inte når ut till de människor som är i

störst behov av att höra evangeliet. Var det inte just detta Jesus hade att anföra mot fariséerna?

Påve Franciskus är mycket väl medveten om vad han gör och försvarar sig mot anklagelserna att han skulle vara en fara för bevarandet av katolsk lära återopande klassisk thomistisk moralfilosofi. Medeltidens skolastiska filosofi som försökte förena tro och vetande är ett arv vi har att förvalta än idag. Den bekräftar att teologi inte kan äga rum i ett laboratorium, utan endast i livet, i dialog med verkligheten. Påven säger att det medför förödande skada när Thomas av Aquinos briljanta filosofi degraderas till en manualbaserad skolasticism utan liv. Teologisk reflektion måste ske i bön på våra bara knän. *Idag handlar det om hur du uttrycker Gud, hur du förklarar vem Gud är, hur du synliggör Anden, Kristi sår, Kristi mysterium (Grace is not an ideology: Pope Francis' private conversation with some Colombian Jesuits. Antonio Spadaro S.J. i La Civiltà Cattolica 28 sept 2017).*

I den andan borde man lugnt kunna reflektera också över känsliga frågor som vad kyskhet och otukt exakt innebär, både i äktenskapet och i relationen mellan människor med alternativ sexuell läggning.

Ewa Bigestens tar upp begreppet traditionalism och ser i min argumentation en risk för nedvärdering av traditionen. Det är absolut inte min mening. Jag använder suffixet -ism för en överbetoning som inte ger balans åt helheten. Jämför skillnaden ”moral – moralism” eller begreppet ”fundamentalism” som

beteckning för biblisk bokstavstro. Katolsk tro förutsätter både bejakande av Bibelns auktoritet som Guds Ord och den levande traditionen som vidareförs av kyrkan. Allt detta tar vi som troende människor med oss och omsätter in i den tid och kultur vi lever i och tolkar med hjälp av den helige Ande som ges åt var och en.

Tradition och reform/förnyelse går hand i hand. Idealet är inte ett lagom mellanläge, men en traditionalism som betraktar varje dogmatisk formulering som glasklar och omöjlig att tolka utifrån nya perspektiv blir till en stelnad museal ideologi och en reformism som inte står i kontakt med traditionen förlorar sin andliga kraft och förvandlar till slut kyrkan till vilken sekulär intresseorganisation som helst. Påve Franciskus talar ofta om detta, senast i sitt jultal till kurian, och citerar kompositören Gustav Mahler som lär ha sagt att ”tradition är vidareförmedlandet av elden, inte tillbedjan av askan”. Det finns de som vill ”återvända till det förgångnas aska hellre än att använda de djupa rötterna i kyrkans tradition i syfte att växa, blomstra och gå framåt” (*Pope talks about tradition, criticizes traditionalists*. Referat av in-flight presskonferens 3 juni 2019. *La Croix International*).

Att hålla sig nära Kristus, be om den Helige Andes ljus och kraft är nödvändigt om vi vill vara en utåtriktad evangeliserande kyrka, vilket anknyter till temat för detta års stiftsvallfärd till Vadstena.

Bengt Malmgren

Är 2021 året du ska läsa Dante?

I år är det sju hundra år sedan Dante Alighieri dog, den 13 eller 14 september 1321. Han räknas som en av västvärldens allra största poeter och den som gav ett skriftspråk åt italienskan. Anthony Esolen, Dante-översättare och författare vid Magdalen College of the Liberal Arts i New Hampshire, menar att Dante till och med är den största poeten i mänsklighetens historia.

– Det finns knappast ett ämne som han inte har tänkt igenom och skrivit om, säger Esolen i en intervju med *Catholic News Agency*.

– Dantes *Den gudomliga komedin* är tänkt att vara den poetiska beskrivningen av hela universum: fysiskt, andligt, moraliskt, och hela människans historia, från skapelsen och syndafallet, till förlösningen i Kristus och tidens fulländning i evigheten. Att säga att Dante är inspirerad av sin kristna tro säger inte tillräckligt. Tron är luften han andas och blodet som flyter i hans ådror.

(www.catholicnewsagency.com)

Saint-Joseph AOC

Den helige Josef har fått låna ut sitt namn till en alldeles egen appellation (kvalitetsgaranti) bland franska viner. Distriktet Saint-Joseph utmed Rhône-dalen ligger ungefär mitt emellan Lyon och medelhavskusten vid staden Mauves. Det är framför allt röda viner på druven Syrah som produceras i området och de håller generellt hög kvalitet (och är därmed relativt högt prissatta). Ursprungligen kommer namnet från en av områdets vingårdar som ägdes av jesuiterna men numera ingår i den stora vinfirman Guigals domäner. Viner från just denna vingård finns att köpa via Systembolaget.

Kardinalen uppskattad i media

Vi har vant oss vid att kardinal Anders Arborelius är en uppskattad gäst i olika mediala sammanhang och precis som många andra det senaste året har han fått vänja sig vid att det sker på distans via dator. I början av januari intervjuades han av Catholic News Service om det allvarliga läget i Sverige under coronapandemin. Han uttryckte bland annat en förhoppning om en omvändelse bland folket i ljuset av krisen. "Vi måste inse att vi inte har gjort det som förväntades av oss", sa han i intervjun, som finns att läsa på catholicnews.com (sök på Arborelius).

Dessutom medverkar kardinalen i ett nytt avsnitt av *Signum-podden* där han intervjuas av John Sjögren om teodicéproblemet: Hur kan en allsmäktig, allvetande och alltigenom god Gud tillåta så mycket lidande och ondska i världen? (www.signum.se)

Trump prisade Thomas Becket

En uppmaning till religionsfrihet blev ett av fjolårets sista uttalanden från Vita huset, i vilket president Donald Trump prisade den helige Thomas Becket, ärkebiskop av Canterbury, som mördades brutalt den 29 december 1170 i Canterbury Cathedral. Ärkebiskopen hade gjort sig ovän med kung Henrik II av England, som ville att kronan

skulle ha bestämmanderätt över kyrkan, vilket Becket stynackat motsatte sig. Till slut tog några riddare saken i egna händer och mördade biskopen. Mordet väckte anstöt över hela Europa och i Lyngsjö kyrka i östra Skåne finns en dopfunt, förmodligen från slutet av 1100-talet, som skildrar sankt Thomas martyrium.

Foto: Sven Rosborn

Troende män tar större del i hushållsarbetet

En ny undersökning, med deltagare från trettiofyra länder, har funnit att män som är troende utför sysslor i hushållet i högre utsträckning än icke-troende män. Än mer intressant är att män som praktiserar sin tro varje vecka utför betydligt mer hushållsarbete än män som aldrig eller sporadiskt praktiserar sin tro. (Mercatornet)

S:t Valentins dag den 14 februari

”Låt din religion vara mindre av en teori och mer som en kärleksaffär”

G. K. Chesterton

Ekumeniskt bönemonument i England

Bygglov finns nu för det ekumeniska projektet Eternal Wall of Answered Prayer (Besvarade böners evighetsmur) – en över femtio meter hög skulptur nära Birmingham, där var och en av de många byggstenar som används kommer att vara inristad med en bön, som tros ha besvarats av Gud. Monumentet, som finansieras av gåvor, planeras vara klart sommaren 2022. (eternalwall.org.uk)

Hela Vatikanstaten i Lego

Den unge legoartisten Rocco Buttlere har byggt en miniatyrkopia av hela Vatikanstaten i Lego. Det imponerande resultatet, och andra verk, kan ses på hans hemsida (roccobuttlere.com) eller på YouTube, sök på Rocco Buttlere Vatican.

Ledtråd om avsändare

Den som är kyrkvan behöver förmodligen inte läsa det finstilta för att förstå att parkeringsplatsen tillhör en kristen församling.

SKR får ny generalsekreterare

Sofia Camnerin kommer under våren att tillträda som generalsekreterare för Sveriges kristna råd (SKR). Hon ordinerades i Svenska Missionskyrkan och är pastor i Eumeniakyrkan, teologie doktor, författare och har senast arbetat som biträdande rektor på Enskilda Högskolan Stockholm. Sofia Camnerin är sedan 2006 ledamot i Kyrkornas världsråds centralkommitté och var vice ordförande i Svenska bibelsällskapets styrelse 2012–2018.

Sofia Camnerin efterträder Karin Wiborn, som lämnade SKR vid årsskiftet för att bli biträdande kyrkoledare för Eumeniakyrkan.

Påven besöker Irak i mars

Vatikanen har kungjort att påve Franciskus ämnar göra en apostolisk resa till de kristna i Irak den 5–8 mars. Den kaldeiske patriarken Louis Raphaël Sako har uppmanat alla landets kristna att förbereda besöket, både genom bön och genom att hjälpa med återställningsarbetet av de många kyrkor, som förstördes av IS under deras ockupation.

Påven avser att besöka bland annat Bagdad, Mosul, och Qaraqosh. Kardinal Louis Raphaël Sako, som är ärkebiskop av Bagdad, säger att han betraktar påvens kommande resa som en pånyttfödelse för landet, "en ny jul".

(Vatican News)

Förföljelsen av kristna ökar

Organisationen Open Doors har släppt sin årliga lista över de länder där förföljelsen av kristna är som värst, och varnar för att situationen för många förföljda kristna blivit värre under pandemin.

Varje år publicerar Open Doors en lista där man rankar de femtio länder där förtrycket av kristna är som störst. Sex områden, däribland familjeliv och livet som medborgare, där kristna riskerar att förtryckas poängsätts. Nytt för i år är att samtliga femtio länder hamnar i kategorierna "mycket allvarlig" eller "extrem" förföljelse. I dessa femtio länder bor sammanlagt trehundra miljoner kristna som riskerar förföljelse.

Enligt beräkningarna sker varje dag i genomsnitt

tretton mord på kristna på grund av deras tro, tolv kyrkor blir vandaliserade, tolv kristna arresteras eller fängslas på grund av sin tro medan fem kidnappas. Sammanlagt är det nu en av åtta kristna i världen som riskerar förföljelse.

Värre under pandemin

Pandemin har – enligt Open Doors – varit en katalysator vad gäller förföljelse av kristna, eftersom den på många platser inneburit ökad övervakning och censur. Dessutom är det inte ovanligt att kristna på olika sätt missgynnas eller diskrimineras under nedstängningarna när det gäller till exempel utdelning av mat och annan nödhjälp.

– När allt mer tid tillbringas i hemmen ökar också utsattheten för framförallt kristna konvertiter och kvinnor. Rapporterna om

kidnappning, tvångskonvertering och tvångsäktenskap av kvinnor och flickor har ökat, sade Peter Paulsson, generalsekreterare för Open Doors Sverige, i samband med rapportsläppet.

Svårare i Kina

I Kina utsätts registrerade kyrkor allt mer för övervakning, minderåriga är till stora delar förbjudna att delta i all religiös aktivitet, och arbete för att göra den kristna tron mer kinesisk fortsätter, vilket bland annat visar sig i "korrigering" av bibelavsnitt, skriver Open Doors.

Nordkorea intar första plats på listan, följt av Afghanistan, Somalia, Libyen och Pakistan. Med undantag för Nordkorea är det islamistiskt förtryck som ligger bakom förföljelsen i samtliga tio högst rankade länder.

(Open Doors)

Fosterdiagnostik och välstånd bakom selektiv abort vid Downs

Antalet barn som föds med Downs syndrom fortsätter att minska i Sverige, som ett resultat av fosterdiagnostik och selektiv abort. Skillnaden är än mer dramatisk runt om i Europa.

I en undersökning publicerad i tidskriften *European Journal of Human Genetics* har författarna gått igenom statistik från samtliga europeiska länder och uppskattat hur mycket antalet nyfödda barn med Downs syndrom reducerats på grund av fos-

terdiagnostik och selektiva aborter. Under tidsperioden 2011–2015 var glappet som störst i Spanien (där 83 procent färre barn med Downs föddes på grund av selektiva aborter), Portugal (80 procent) och Danmark (79 procent). I Sverige var siffran 40 procent.

Tre länder stack ut: Malta (där ingen nedgång noterades) samt Irland och Moldavien, där man uppskattade att bara åtta procent av barnen med Downs fattades på grund av selektiva aborter. I Europa som helhet uppskattade

forskarna att 54 procent av dem med Downs inte fått födas under de fem åren, det vill säga niotusen trehundra barn.

Skillnaden mellan de olika länderna förklarar artikelförfattarna med olika abortlagstiftningar och i vilken grad fosterdiagnostik erbjuds. Även kulturella skillnader och landets välstånd antas spela in; högre välstånd leder enligt vad man fann till fler selektiva aborter av ofödda med Downs syndrom.

(European Journal of Human Genetics)

År 2021 tillägnas den helige Josef

Påve Franciskus kungjorde i mitten av december att kyrkan kommer att ägna detta år, fram till den 8 december, för att ära den heliga Josef, jungfru Marias make.

Kungörelsen gjordes den 8 december, på dagen hundra-femtio år sedan påven Pius IX i dekretet *Quemadmodum Deus* upphöjde den helige Josef till hela katolska kyrkans skyddspatron. Det nya året framställs som en möjlighet för troende att följa helige Josefs exempel och under vissa omständigheter även kunna få avlat.

Apostoliskt brev

I samband med kungörelsen publicerades ett apostoliskt brev om helige Josef. I brevet, som har titeln *Patris corde* – En faders hjärta – beskriver påven Josef

som älskad fader, ömhetens och lydnadens fader, fader med kreativt mod, hårt arbete, alltid i skuggan och framhåller honom som en vanlig man med en ovanlig uppgift, som varje dag helt i skymundan arbetar med tålmod och uthållighet. Påven tar i brevet även upp vikten av faderskap och betonar hur den helige Josef bör vara ett föredöme i synnerhet för pappor men även för andra, framförallt under pandemin.

Hur många människor visar inte tålmod och hoppfullhet varje dag, och månar om att inte sprida panik utan ansvarsfullhet. Hur många pappor, mammor, mor- och farföräldrar och lärare visar inte våra barn, på små, vardagliga sätt, hur man kan acceptera och agera i en kris genom att förändra rutiner, se framåt och uppmana till bön. [...] Sankt Josef påminner oss om att de som tillsy-

nes är gömda eller befinner sig i skuggan kan spela en ojämförlig roll i frälsningshistorien. Vi är skyldiga dem erkännande och tacksamhet.

Påven påminner i brevet även om hur helige Josef reagerar med jämnmod när hans liv inte blir som han hade tänkt: *Om vi inte accepterar vår egen historia kommer vi inte att kunna ta ett enda steg framåt, för vi kommer alltid att hållas gisslan av våra förväntningar och besvikelser. Vi behöver lägga vrede och besvikelse åt sidan och i stället omfamna saker som de är, även om det inte blir som vi tänkt oss. Inte bara resignerat utan med hopp och mod.*

I dekretet uppmanas även alla präster att så långt det är möjligt göra sig tillgängliga för bikt och kommunionstuldelning till sjuka.

(Vatican News, Crux)

Kvinnor tillåts som lektorer och akolyter

Påve Franciskus öppnar tjänsterna som lektor och akolyt också för kvinnor. Det sker genom en ändring i kyrkolagen, som tidigare reglerat att tjänsterna varit förbehållna män.

Lektor och akolyt är två formella utnämningar i den katolska kyrkan. En lektor läser bibeltexterna under mässan och akolyten har i uppdrag att tjäna vid altaret och assistera prästen och diakonen. Präst- och diakonkandidater insätts alltid som lektorer och akolyter och tjänstgör som det i

åtminstone sex månader före diakonvigningen. Tjänsterna har funnits sedan 1972, då påven Paulus VI införde dessa två lägre tjänster för män i den latinska kyrkan.

Lektorstjänsten utan formell utnämning, som tillfälligt uppdrag, har varit öppen både för män och kvinnor sedan 1970. Detta berörs inte av ändringarna, vilka kungjordes i mitten av januari i ett brev från påven, ett så kallat *motu proprio*, med titeln *Spiritus Domini*.

I ett brev till Troskongregationens prefekt, kardinal Luis Ladaria, förklarar påven sitt beslut, och tydlig-

gör den ”fundamentala” skillnaden mellan tjänster för lekfolk, som lektor och akolyt, och tjänster som man vigs till, som biskop, präst eller diakon. Påven hoppas, skriver han, att man genom att öppna för kvinnor att utnämnas till ständig lektor eller akolyt ”bättre manifesterar värdigheten i vårt gemensamma dop hos alla Guds människor”. Påven klargör även i brevet att det liksom hittills är de lokala stiftens ansvar att välja ut, förbereda och utnämna kandidater till akolyt- och lektorstjänsterna.

(Catholic News Agency)

Offentlig ursäkt för barnhemsoffer i Irland

Den irländska regeringen har bitt om ursäkt för de tusentals barn som under 1900-talet dog på irländska barnhem, som i de flesta fall drevs av katolska ordnar.

En offentlig ursäkt framfördes i januari av landets statsminister till de offer, barn och mödrar, som drabbades på irländska barnhem under 1900-talet, där uppskattningsvis niotusen barn, många i späda ålder, dog. Man har beräknat att uppemot femton procent av de omhändertagna barnen dog i barnhemmen. En ursäkt framfördes samma dag också av primaten av Irland, ärkebiskop Eamon Martin.

Många ensamstående mödrar tvingades till hemmen, och ofta togs barnen ifrån dem. Enligt en statlig rapport togs omkring femtiosex tusen ogifta mödrar och femtiosju tusen barn in på institutionerna från 1922, när landet blev självständigt, ända fram till 1998. Under ett besök i Irland i augusti 2018 framförde påven Franciskus en ursäkt för alla kyrkans ”brott” mot särskilt kvinnor och barn i landet.

Om dödshjälp på svenska

Troskongregationens brev om dödshjälp från 2020, *Samaritanus bonus*, finns nu översatt till svenska och kan laddas ner i pdf-format på Respekts hemsida.

(www.respektivet.nu)

Stockholms katolska stift stöttar Asylrättscentrum

Fortsatt engagemang för asylsökande

Stockholms katolska stifts insats som en av huvudmännen till Asylrättscentrum fortsätter. Stefan Herczfeld berättar om varför stiftet valt att stödja organisationen.

– Som kristna är det viktigt att vi finns där för dem som behöver oss. Den hjälp som man behöver när man är på flykt är givetvis omfattande, och en viktig del är att hantera de juridiska frågorna i processen kring att söka asyl, så att man får en korrekt prövning och inte blir avvisad på felaktiga grunder, till exempel en dåligt skriven ansökan.

Det säger Stefan Herczfeld, utvecklingsansvarig för stiftet, som tillsammans med George Joseph från Caritas Sverige representerar stiftet i styrelsen för Asylrättscentrum.

Brett stöd

Som huvudman till Asylrättscentrum ger stiftet varje år ett ekonomiskt stöd på fyrahundra tusen kronor. De övriga tre huvudmännen är Svenska kyrkan, Stockholms stift (Svenska kyrkan) och Rädda barnen. Andra stora bidragsgivare är, enligt Stefan Herczfeld, Eumeniakyrkan, Stockholms Stadsmission, paraplyorganisationen Flyktinggruppernas riksråd och FN:s flyktingorgan UNHCR. Stefan Herczfeld tycker att det är väl använda pengar.

– Traditionellt står kyrkan på tre ben – liturgin, katekesen och caritas. Caritas är kanske det som håller kyrkan uppe. Tron är inte bara ord och

teori, utan den måste förvandla oss, och bli konkret i våra liv och i vad vi gör. Om det finns fasta former för liturgin och goda riktlinjer för katekesen, så är många av oss mer villrådiga i hur tron skall manifesteras i praktiken.

– Vi kan ofta göra värdefulla insatser i vardagen men emellanåt räcker den egna förmågan inte riktigt till. Då behöver vi organisera oss och låta några människor tränas till att bli riktigt duktiga på någonting. Tillsammans kan vi utveckla en bättre kompetens inom Asylrättscentrum än vad var och en hade klarat på egen hand.

Undvika besvikelse

Stefan Herczfeld berättar att de som får konkret hjälp av Asylrättscentrum är en ”minst sagt spretig skara”. Runt tio tusen människor – enskilda behövande och ombud – fick gratis stöd av organisationen under fjolåret.

– För dem som sett sig tvungna att lämna sitt land för att söka en fristad någon annanstans väntar ofta en lång tid av osäkerhet. Har man kommit till Sverige väntar en utdragen process, där man blir grundligt ifrågasatt. Typfallen är de som hamnar mellan stolarna; till exempel ungdomar som kommer med särskilda regler men hinner bli vuxna innan deras fall är färdigbehandlat, förändrade förhållanden i hemlandet, byte av ”status”, där folk brukar fastna i att de inte blir underrättade om tidsfrister, eller att man hamnar i ett ”limbo” vid verkställighetshinder. Jag hjälpte till exempel en man som inte

Foto: Mattias Lindström

Två från varje huvudman. Stefan Herczfeld representerar Stockholms katolska stift i Asylrättscentrums styrelse tillsammans med George Joseph.

kunde flygas på grund av ett hjärtfel och då hamnade på gatan. George får ofta hjälpa kvinnor som saknar sociala kontaktnät, så som trafficking-offer och liknande. Våra lagar saknar utgångspunkt i sådana situationer.

– För att kunna bistå dessa människor driver Asylrättscentrum vissa principiella, juridiska fall. Men vi svarar också på frågor från ombud, kontaktpersoner, politiker och journalister, skriver remissvar och sprider kunskap om hur processerna fungerar genom tryckt eller inspelat material. Bland det viktigaste är att ge utbildning till dem som möter de människor det verkligen gäller. Det handlar om att förstå vad som händer med dem vi möter, och att se vilka möjligheter som finns. Liksom att undvika falska förhoppningar, som riskerar att skapa en större besvikelse.

Helena D’Arcy

Asylrättscentrum är en politisk och religiöst obunden organisation som finansieras av huvudmännen, medlemmarna och privata donationer. Sedan 1991 arbetar organisationen för att säkerställa rättssäkra och konventionsenliga asylprocesser genom

insamling av kunskap och analys, praktisk rådgivning och hjälp med konkreta ärenden, samt genom påverkansarbete.

Organisationen erbjuder även utbildningar för dem som stöttar asylsökande i sin yrkesroll och dem som engagerar sig för

asylsökande på annat sätt, och är dessutom remissinstans och lämnar yttranden på lagförslag och statliga utredningar inom migrationsområdet. Stefan Herczfeld (stefan.herczfeld@katolskakyrkan.se) förmedlar gärna kontakt med Asylrättscentrum.

Efter vandaliseringen i Göteborg

Fokus på säkerheten i församlingarna

Den omfattande vandaliseringen av kyrkorummet i Kristus Konungens församling i Göteborg i mitten av november har aktualiserat frågan om säkerheten i stiftets olika församlingar.

Dukarna slets av altaret; ambon, fastskruvad i golvet, vräktes omkull liksom prästens stol och ett staffli med namnen på de avlidna under det gångna året; pallar slogs sönder; psalmböckerna vräktes ut över golvet; och i Mariakapellet släcktes votivljusen med skumsläckare.

Fortfarande är det oklart vem som orsakade den omfattande förödelsen i Kristus Konungens kyrka den 13 november, berättar kyrkoherden i Kristus Konungens församling, fader Tobias Unnerstål.

– Enligt vad vi har hört vet man ännu inget säkert om gärningsmannen. Så sent som veckan före julaften höll man fortfarande på att höra personer angående händelsen.

Vandaliseringen skedde mitt på dagen och i församlingen frågar man sig hur det var möjligt att orsaka så pass mycket materiell förstörelse utan att någon lade märke till det i den annars välbesökta kyrkan.

Statligt bidrag

Tack vare många församlingsmedlemmars hjälp kunde förödelsen efter vandaliseringen i Kristus Konungens kyrka snabbt städas bort, men det faktum att gärningsmannen kunde agera helt osett har åter aktualiserat frågan om säkerheten i församlingarna. Och det finns hjälp att få, berättar Kristina Hellner, kommunikationsansvarig på stiftet.

– Om kyrkoherden bedömer att man måste öka säkerheten i eller omkring församlingens kyrka har alla våra församlingar möjlighet att söka ekonomiskt stöd för säkerhetshöjande åtgärder hos Kammarkollegiet, som

Mitt på ljusan dag. Då Kristus Konungens kyrka vid Heden i Göteborg nära nog aldrig står tom måste gärningen ha utförts på mycket kort tid. "En explosion av ilska" sade kyrkoherde Tobias Unnerstål strax efter dådet i.

2018 tog över hanteringen från Myn-digheten för stöd för trossamfund

Det statliga bidraget kan betalas ut både för tekniska lösningar som behövs och till personalresurser. Kristina Hellner poängterar att ansökningar om bidraget, som görs på en blankett på Kammarkollegiets hemsida (se fotnot), bör göras efter konsultation med stiftets ekonomiråd, eftersom varje trosorganisation beviljas maximalt femhundra tusen kronor varje år. Stiftet måste därför ha överblick över vilka församlingar som ansökt.

Men inga församlingar i stiftet har ansökt om bidraget sedan 2018, berättar Kristina Hellner.

– Det är femhundra tusen kronor per år som vi går miste om, skulle man kunna säga.

Gemensamt ansvar

Kristina Hellner påpekar att det är viktigt att man i församlingarna ser säkerheten som ett gemensamt arbete och inte något kyrkoherden ensam ska ta ansvar för.

– När det gäller lokalerna finns det redan nu till exempel brandskyddsregler och tillgänglighetsregler som

kyrkoherdar måste förhålla sig till. Med tanke på att våra kyrkoherdar ofta saknar både tid och personal för sin långa lista av uppgifter, skulle man i många församlingar behöva grupper av frivilliga som hanterar detta. Det handlar om att arrangera brandskyddsövningar och utvärdering av lokalerna med tanke på beredskapsplanen mot övergrepp, men även utvärdering av just säkerheten.

Och fader Tobias Unnerstål kan intyga att han inte stått ensam vad gäller säkerhetsåtgärderna för Kristus Konungens kyrka efter vandaliseringen.

– Många inom och utom församlingens pastoral- och ekonomiråd har hört av sig med idéer om säkerhetsåtgärder, och från stiftet fick jag också tipset på att söka anslag från Kammarkollegiet för detta ändamål. En driftig församlingsbo, som dessutom sitter i vår skolstyrelse, har börjat ansöka om offerter från säkerhetsföretag.

Text: Helena D'Arcy

Fotnot:

Läs mer om "Statsbidragen för säkerhetshöjande åtgärder" till församlingar på www.kammarkollegiet.se.

Foto: Miranda Brander

Foto: Tobias Unnerstål

Nödlösningar. Sedan snart ett år tillbaka har troende i Sverige haft mycket begränsade möjligheter att fira gudstjänster i sina kyrkor och samfund. Istället har de varit hänvisade till andra lösningar, som till exempel digitala sändningar – vilket dock inte alla har möjlighet att ta del av.

De troende i Sverige sörjer fortsatta begränsningar

Hårt drabbade av restriktionerna

Regeringens beslut i november om hårdare restriktioner för bland annat kyrkor ledde till att alla mässor, förutom begravningar, endast fick ha åtta deltagare. Beskedet togs emot med sorg bland de troende; många kände att verksamheten i kyrkor och samfund tillsammans med kulturarrangemangen utsattes för orättvist hårda begränsningar.

Besvikelsen var stor bland troende, när beskedet presenterades en eftermiddag dagarna före advent. Eftersom pandemilagen vid det tillfäl-

let fortfarande inte trätt i kraft, fanns inga begränsningar för trängseln i till exempel affärer och gallerior. Att mässdeltagande skulle få så stränga restriktioner väckte därför upprördhet på många håll.

I församlingarna hade man arbetat hårt för att smittsäkra mässor, katekesundervisning och andra aktiviteter. Många pekade också på att man i vissa andra länder tagit hänsyn till kyrkorummens storlek och beslutat om restriktioner baserat på möjlighet till avstånd, och frågade sig varför man inte även i Sverige kunde utforma restriktioner för trossamfunden efter denna måttstock.

Sveriges kristna råd

Katolskt magasin vänder sig till Kristina Hellner, informationsansvarig på stiftet, för att få svar på hur stiftet under pandemins gång har framfört sina synpunkter på begränsningarna till regering och myndigheter.

– Vi måste komma ihåg att antalet registrerade katoliker utgör cirka en procent av Sveriges befolkning. Vi är alltså en mycket liten del av det svenska samhället och därmed är vi beroende av samverkan med andra samfund och aktörer för att kunna påverka, säger hon.

Därför är till exempel Sveriges kristna råd (SKR) en viktig arena för den katolska kyrkan, påpekar Kristina Hellner. SKR var en av remissinstanserna för regeringens proposition om förbudet att hålla allmänna sammankomster för fler än åtta deltagare.

– Biskop Anders sitter i SKR:s presidium och var på så sätt delaktig i författandet av remissyttrandet.

Dagen efter att SKR:s remissvar hade skickats in bestämde regeringen att tillmötesgå SKR och remissinstanser som Svenska kyrkan och Myndigheten för statligt stöd till trossamfund (SST), som alla hade väddat om att antalet personer vid begravningsar skulle undantas i de nya restriktionerna.

– Karin Wiborn, som då var generalsekretärare för SKR, medverkade också regelbundet i höstas i kulturministerns sakråd om publikfrågor och bidrog aktivt med förslag och synpunkter om regelverk och rekommendationer.

Heliga rum med stora ytor

Även SST är och har varit mycket viktiga för trossamfunden i Sverige sedan starten av coronapandemin, berättar Kristina Hellner.

– Samverkansmöten mellan SST och trossamfunden har hållits varannan vecka. Där har man fått information om det nationella dagsläget men också kunnat framföra synpunkter och ställa frågor direkt till bland annat smittskyddsläkare, Folkhälsomyndigheten, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap samt polisens jurister.

Vissa frågor från samfunden har SST också tagit vidare till möten med departementen och regeringen.

– Vid ett sådant möte framförde vårt stift redan i maj ett förslag på undantag för maxbegränsningen i större kyrkolokaler. Argumentet var att det i många lokaler skulle vara möjligt att hålla en distans på två meter och ändå få plats med fler än femtio personer, som då var maxbegränsningen för allmänna sammankomster.

Det förslaget fick dock inget gehör.

Vädjan om julamnesti

Regeringens trossamfundsråd, där stiftet är medlem, möts två gånger om året. Det är kulturministern som är sammankallande till dessa möten, och under 2020 var pandemins effekter i fokus för samtalen.

Kristina Hellner berättar att höstens möte, som hölls digitalt, råkade infalla dagen innan beslutet om åtta deltagare vid allmänna sammankomster skulle träda i kraft. På mötet fick trossamfunden därmed möjlighet att ställa frågor och ge sin syn på de nya besluten direkt, både till kulturministern och till statsministern, som också hade valt att medverka.

Ett par veckor efter att den nya maxbegränsningen på åtta deltagare hade börjat gälla publicerades en debattartikel ställd till regeringen i tidningen *Dagen* (14/12 2020). I texten väddade biskop Anders om lättnader av de hårda bestämmelserna inför julen. Med artikeln var han den förste, och när detta skrivs fortfarande den enda, kyrko- och samfundsledare som officiellt väddat om lättnader i bestämmelserna. Som bekant hörsammades inte biskopens väddjan om julamnesti, och ingen vet i skrivande stund hur länge de nuvarande restriktionerna kommer att gälla.

Lokala lösningar

Under tiden har det utkristalliserats olika tillvägagångssätt i stiftets församlingar. Några församlingar hänvisar sina medlemmar enbart till digitala mässor. På andra ställen försöker man att fira flera mässor med åtta församlingsmedlemmar i varje. Begränsningarna för allmänna sammankomster tillåter att alla med en uppgift i mässan kan räknas utöver de åtta, vilket Polismyndigheten upplyser om på sin hemsida: *Religionsledare (såsom präster), kör, musiker, funktionärer m.fl. med en tydlig uppgift för den allmänna sammankomstens genomförande räknas inte som deltagare.*

Ytterligare andra kyrkoherdar, med tillgång till tydligt avgränsade rum intill kyrkorummet, har valt att fira mässor med åtta deltagare i varje rum, så att de i angränsande rum kan följa mässan digitalt och få kommunion utdelad på plats, utan att behöva komma i kontakt med dem i andra rum.

Nonchalans kan leda till skyddsstopp

I takt med att tiden går är det fler och fler som frågar sig, varför inte kyrkorummets totalyta kan vara vägledande måttstock för antalet mässdeltagare, på samma sätt som den nya pandemilagen reglerar antalet besökare i affärslokaler och gym, som numera måste ha ►

Foto: Birgit Ahlberg-Hyde

Kristina Hellner,
kommunikationsansvarig
på Stockholms katolska
stift.

Stora ytor. De flesta gudstjänstrum i landet har gott om utrymme. Allt fler troende önskar därför se en modifiering av myndigheternas restriktioner för allmänna sammankomster.

tio kvadratmeter per besökare till förfogande. Kristina Hellner berättar att biskopen i mitten av januari presenterade denna tanke för den övriga ledningen för SKR. Samtidigt för myndigheterna också en dialog med trossamfunden om det faktum att alla inte efterlever de riktlinjer som finns.

– Nyligen kontaktade SST oss efter att ha fått uppgifter om att en katolsk församling hade firat mässa med sextio deltagare. Häromdagen framkom också information om att alla sam-

fund inte följer maxbegränsningen på tjugio personer för begravingar. På vissa begravingar i exempelvis Malmö har det varit så många som hundrafemtio deltagare. Om detta fortsätter kan det lokalt bli skyddsstopp, det vill säga att man stänger ner begravingar och då måste arrangera dem helt utan anhängare. Vi i trossamfunden har förväntningar på oss att bidra till att man följer myndigheternas råd och riktlinjer, säger Kristina Hellner.

Helena D'Arcy

Fotnot:

Namninsamlingen "Lätta på restriktionerna för gudstjänster" pågår fortfarande när denna artikel skrivs. För mer information se www.skrivunder.com, och sök på "Lätta på restriktionerna för gudstjänster".

SKR:s remissyttrande om restriktioner för allmänna sammankomster finns att läsa på www.skr.org.

Beslutsvägarna i Stockholms katolska stift

I kristider ställs ofta frågan om beslutsvägar och ansvarsfördelning, även inom kyrkan. I alla katolska stift är det stiftets biskop som är den som fattar alla beslut av vikt. Ordet stiftsledningen används ibland, men saknar formell definition. De rådgivande organ som biskopen i Stockholms katolska stift har till sitt förfogande är följande:

Biskopsrådet, som består av kanslern, biskopsvikarierna samt stiftets official, träffar biskopen för att diskutera frågor som många gånger är av konfidentiell natur.

Stiftsrådet, som utses bland prästerna i prästrådet, träffar biskopen för att diskutera prästutnämningar, personalförflyttningar, församlingsbildningar med mera. Om biskopen skulle avlida utser stiftsrådet inom åtta dagar

en stiftsadministrator, som leder stiftet tills en ny biskop utsetts.

Prästrådet representerar stiftets präster. Några ledamöter utses av biskopen, de flesta väljs direkt av prästerna. När rådet möts rapporterar ledamöterna från sina dekanat och verksamhetsområden. Biskopen ges tillfälle att informera och be om råd i viktiga frågor. Till rådets uppgifter hör också att planera prästernas utbildningsvecka och reträtt.

Stiftets pastoralråd är ett rådgivande organ i pastoralra frågor. Varje församling väljer en representant till Pastoralrådet.

Stiftets juridiska råd består av jurister och bereder frågor som rör kyrkans ställning i det civila samhället.

Foto: Mattias Lindström

Kardinal Anders Arborelius OCD, biskop av Stockholms katolska stift

Stiftets ekonomiråd fattar beslut om budget och investeringar över en viss nivå.

Stiftets teologiska råd är ett rådgivande organ för teologiska frågor. Det består av skolade teologer, präster, ordenssystrar och lekfolk som är experter på olika områden.

Nya tag för katolsk ekumenik

Han växte upp i en katolsk miljö men det var en baptistpastor som förändrade hans liv.

– Hade det inte varit för honom, skulle jag inte suttit här, säger dominikanbroder Pierre-André Mauduit, ny ordförande i Katolska ekumeniska nämnden, KEN.

Om engagemanget för ekumenik på katolsk gräsrotsnivå ibland kan förfalla svalt, visar den Parisfödde trettioåringen på den totala motsatsen: strävan efter kristen enhet är något han brinner för.

– Att vi måste satsa på ekumenik är för övrigt klart uttalat från Vatikanen, så här finns ingen frivillighet, säger han.

Broder Pierre-Andrés fasta adress är dominikanbrödernas Sankta Maria Magdalenas konvent i Lund, dit han kom för fyra år sedan, de första åtta månaderna som diakon. Efter prästvigningen i Frankrike 2017 utnämndes han till ungdomspräst för södra Sverige. Han ler åt minnet:

– Jag hade en rätt konstig uppfattning för jag trodde väl att ”södra Sverige” var Skåne, men det skulle ju visa sig vara hela området söder om Stockholm.

Innan han tog över ordförandeskapet för KEN hade han varit ledamot i nämnden i ett år. I Sveriges kristna råd, SKR, har han suttit i styrelsen i två år.

Baptistpastor öppnade hans ögon

Det var när han arbetade i England som ett möte, senare utvecklat till varm vänskap, med en baptistpastor fick en avgörande betydelse för broder Pierre-André.

– Samtalen med honom öppnade mina ögon både för ekumeniken och för min kallelse till präst. När jag avlade mina eviga löften i Frankrike var denne pastor med, berättar han. Arbetet som ungdomspräst i södra Sverige blev också något av en ögonöppnare för dominikanbrodern, som snabbt fick – som han själv uttrycker det –

uppleva landets olika kulturer.

– Det gäller både samhället och kyrkan. Det är en enorm skillnad mellan våra olika församlingar, till exempel mellan församlingar i förorten och i centrala Stockholm, eller mellan mindre församlingar runt om i landet och de större som Göteborg, Lund och Uppsala, säger han.

Det ekumeniska klimatet i Lund beskriver han som gott och sedan många år manifesterat.

– Jag har ett mycket nära samarbete med domkyrkokaplanen Lena Sjöstrand, och biskop Johan Tyrberg närvarade vid min prästvigning, säger han.

Ödmjukt lyssnande

Målet med ekumeniken är att det bara ska finnas en enda kyrka. Vägen dit är dialog i såväl praktiska som teologiska frågor, och den måste föras efter tre grundläggande principer.

– Man måste tala med kärlek, ödmjukhet och sanning. Jag kan inte komma och hävda att det är bara jag som har rätt, men samtidigt får jag inte jamsa med och ge avkall på sanningen, säger KEN-ordföranden och fortsätter:

– Genom att ödmjukt lyssna, lära och förstå blir jag själv rikare. För närvarande är den katolska kyrkan i dialog om dopet med Eumeniakyrkan och med Pingstkyrkan. Någon officiell dialog förs inte med Svenska kyrkan, men broder Pierre-André ser ändå optimistiskt på att en sådan ska kunna initieras.

Inom SKR är det, säger han, viktigt att tala med en röst i frågor som rör till exempel konfessionella friskolor.

Obligatorisk uppgift för alla katoliker. Dominikanbroder Pierre-André Mauduit är ny ordförande i Katolska ekumeniska nämnden. Han påminner om att ekumenik är något som angår alla katoliker, och det ska göras med kärlek och ödmjukhet.

– Både bland makthavare och i samhället i stort finns en stor okunskap om kristen tro, konstaterar han.

Gud avgör när tiden är mogen

Vägen till målet – en enda kyrka – är både lång och mödosam. Synen på vad kyrkan är skiljer sig mellan den katolska kyrkan, Eumeniakyrkan och Pingst. Till det kommer att det inom frikyrkorna inte finns någon enhetlig uppfattning. Detsamma gäller Svenska kyrkan. Skiljaktigheterna kan ibland vara så stora att hela företaget kan synas hopplöst. Men inte enligt broder Pierre-André.

– Det är Gud, och inte jag, som ser när tiden är mogen. Min uppgift är att arbeta och göra vad jag kan för att målet ska uppnås, säger han.

Text och foto: Annica Skenberg

Fotnot:

Under 2020 hade KEN bara ett möte, men broder Pierre-André hoppas att det från och med nu ska kunna bli tre, fyra årliga sammankomster.

Eumeniakyrkan bildades 2011 när Svenska Baptistsamfundet, Metodistkyrkan i Sverige och Svenska Missionskyrkan slogs ihop.

Vad hände egentligen i Belarus?

Vatikanen kan behöva förklara sig

Nyligen presenterade min redaktörskollega på *Crux*, Charles Collins, ett för honom typiskt brilliant tankeexperiment i *Crux* återkommande radioprogram på den kristna kanalen Sirius XM 129. Och det är en tankelek som sätter några aktuella händelser i skarpt fokus.

Collins tankeexperiment löd så här:

Vi vet redan att ärkebiskop Wilton Gregory av Washington D.C. i somras irriterade dåvarande president Donald Trump genom att offentligt kritisera hans besök vid ett katolskt kulturcentrum, dagen efter att man använt tårgas för att skingra demonstranter framför Vita huset, så att Trump kunde promenera till en kyrka i närheten och låta sig fotograferas. Det var i samband med demonstrationerna efter dråpet på George Floyd. Föreställ er att när Gregory sedan lämnade landet ett par månader senare, för att bege sig till Rom för sin kardinalsutnämning, skulle Trump ha vägrat honom inresetillstånd i landet igen, så att han skulle bli tvungen att vistas i exil ett tag. Föreställ er sedan att det kungörs att Gregory har fått tillåtelse att återvända, vilket han gör, och ett par dagar senare följer en ny kungörelse om att påven har godkänt Gregorys ansökan om att få träda tillbaka på grund av ålder. (Kardinal Gregory är egentligen bara sjuttiofem, men vi tänker oss nu att han är sjuttiofem, den ålder då biskopar måste lämna in sin avskedsansökan till påven).

Absolut ingen skulle köpa att detta rörde sig om en vanlig uppsägning. Den uppenbara slutsatsen skulle vara att Vatikanen hade ingått ett avtal med Trump: låt den irriterande ärkebiskopen komma tillbaka, så ska vi säkerställa att han inte stör dig längre. Det skulle naturligtvis leda till en storm av protester.

Poängen med Collins tankeexperiment är att medan scenariot med ärkebiskop Gregory är rena fantasier, så har mer eller mindre exakt samma sak skett i verkligheten i Belarus. Den enda anledningen till att det inte ger upphov till någon storm av protester är att det rör sig om Minsk och inte Washington D.C.

I somras gjorde ärkebiskop Tadevuš Kandrusievič sig ovän med president Aleksandr Lukashenkos regim i Belarus, när han högt och tydligt yttrade det som var uppenbart för alla, att det fanns anledning att vara skeptisk till Lukashenkos omval i augusti. Officiellt vann Lukashenko med åttio procent av rösterna, men de flesta internationella valobservatörer, däribland EU:s, kom fram till att valet varken var fritt eller rättvist och vägrade erkänna valresultatet.

Kandrusievič hade sagt i en tv-intervju att ”det finns anledning att tro att valet inte var ärligt”, och han bad också offentligt utanför ett fängelse, där demonstranter som hade protesterat mot valresultatet hölls inspärrade. Han lät även publicera ett uttalande där det bland annat stod: *Vårt land genomgår en svår tid, som olyckligtvis redan har blivit märkt av att blod har spillts och av att tusentals medborgare har blivit arresterade och misshandlade brutalt, endast för att de vill veta sanningen om presidentvalet den 9 augusti.*

Så när Kandrusievič lämnade Belarus i september för att delta i det årliga firandet av Madonnan i Częstochowa i Polen, och för att närvara vid en släktings första kommuni-onsfirande, vägrade Lukashenko att ge honom tillstånd att återvända till landet. Som en följd av detta var han tvungen att tillbringa hösten i exil. I en intervju med *Crux* i oktober sade Vatikanens toppdiplomat, den brittiske ärkebiskopen Paul Gallagher, att han tvivlade på att Belarus skulle ändra sitt beslut.

Önskat avgå? Tadevuš Kandrusievič var ärkebiskop av Minsk-Mohilev 2007–2021. Han föddes i dåvarande Sovjetunionen av polska föräldrar och vigdes till biskop fyrtiotre år gammal, efter att ha varit präst i endast åtta år. Han var den första apostoliska administratör för den europeiska delen av Ryssland 1991–2002, och sedan ärkebiskop av Moskva 2002–2007. Som biskop var han en drivande kraft för etableringen av den katolska kyrkan i både Ryssland och Belarus.

Foto: Paweł Hadziński

Men kort före jul kom nyheten att Kandrusievič hade fått tillåtelse att återvända till Minsk efter att påve Franciskus personligen hade värdjat till Lukashenko. Han ledde kyrkan i Belarus genom julveckorna och använde tillfället att flera gånger känslösamt uppmana till enhet, försoning och förlåtelse.

Men i början av januari föll bomben: Vatikanen kungjorde, utan fanfarer, att påven hade godkänt Kandrusievičs avskedsansökan, och citerade den kanoniska lagen som stipulerar att stifts- och ärkestiftsbiskopar måste lämna in sin avskedsansökan när de fyller sjuttiofem. Ingen tycker att åldersskälet är övertygande i detta fall. Kandrusievičs företrädare, kardinal Kazimierz Świątek, satt kvar tills han nådde den aktionsvärda åldern av nittiosex år. Biskopar i Östeuropa, där den katolska befolkningen är liten och antalet präster ännu mindre, brukar ofta fortsätta långt efter den vanliga pensionsåldern för att man inte ska behöva ta en aktiv präst bort från tjänstgöring på fältet.

Den mest uppenbara slutsatsen är att Vatikanen faktiskt har gjort en ”pakt med djävulen”: Om ni tillåter Kandrusievič att återvända, avslutar vi hans jobb så att han inte längre har någon officiell plattform att kritisera er ifrån.

Det är möjligt att det fanns andra orsaker – kanske har Kandrusievič hälsa blivit sämre,

kanske ville han träda tillbaka och kanske har det faktiskt inte gjorts någon överenskommelse med Lukashenko. Men eftersom det verkar så uppenbart att en överenskommelse har gjorts är det troligt att Vatikanen kommer att utsättas för påtryckningar om att förklara vad som hände. Annars ser det ut som om de belönat en diktator för att han i princip bara följt internationell rätt och basal mänsklig anständighet.

Förvisso är uppmärksamheten i USA just nu riktad mot den nya presidenten. Resten av världen riktar inte heller särskilt mycket uppmärksamhet mot Belarus, delvis på grund av coronapandemin. Men hur som helst kommer någon förr eller senare att knyta ihop det som hänt och se mönstret, och på allvar undra vad det är som händer.

(Övers. från engelska med tillstånd av författaren)

Abortfrågans betydelse i val av president

I dagarna har USA för andra gången någonsin fått en president som tillhör den katolska kyrkan. Ändå valde en stor andel av katolikerna i USA att rösta på hans motståndare Donald Trump. Roland Poirier Martinsson, filosof och författare, som sedan många år bott omväxlande i USA och Sverige, analyserar valet utifrån ett katolskt perspektiv.

Jag skriver detta från ett hotellrum i Texas trettiosex timmar efter att arga – och i vissa fall beväpnade – Trump-anhängare tagit sig in i Kapitolium i Washington DC, den amerikanska politikens majestätiska centrum.

Att den skrämmande attacken var en direkt följd av Donald Trumps diktatoriska instinkter går knappast att ifrågasätta. Inför valet i november 2020 upprepade han att det skulle vara ett bevis för valfusk om han inte stod som vinnare. Han lade därmed grunden för att mobilisera sina ”marktrupper” vid en förlust.

Det skedde den 6 januari. När marodörerna gjorde slag i saken var det efter att Donald Trump i ett tal utanför Vita Huset uppmanat åhörarna att gå direkt till Kapitolium för att protestera mot den politiska ceremoni som på kvällen skulle bekräfta valet av Joe Biden som president. Ungefär samtidigt instruerade Trumps advokat, Rudy Giuliani, samma mobb att avgöra frågan om fusk genom att ta öppen strid (”trial by combat”) med dem som accepterade valresultatet.

Ändå röstade tiotals miljoner katoliker på Donald Trump, hellre än på den praktiserande och övertygade katoliken Joe Biden, och de skulle sannolikt gjort så igen om de givits chansen (dock gav majoriteten av katolikerna sin röst till Biden). Hur är det möjligt? Svaret kan sammanfattas i ett ord: abort.

Politisk kontrollfråga

I USA är abortfrågan inte enbart en fråga om huruvida det ofödda barnet äger människovärde och därmed rätten till sitt liv. Den är också

en kontrollfråga. Att vara motståndare till abort är ett krav för den som vill ha en chans att nomineras till kandidat för republikanska partier. Samma sak, fast omvänt, gäller för politiker inom det demokratiska partiet. Tänk att Stefan Löfven skulle gå till attack mot idén om en välfärdsstat. Det går naturligtvis inte, eftersom han då i samma stund inte längre skulle vara socialdemokrat.

Därför valde också Joe Biden i takt med att han närmade sig sin presidentvalskampanj att allt tydligare byta hållning i abortfrågan. När frågan var aktuell på 1970-talet var han motståndare till det domslut i USA:s högsta domstol (rättsfallet Roe mot Wade) som öppnade för legaliserad abort i landet. Och även om Biden för länge sedan ändrat sig i just det avseendet, sade han så sent som 2015 att ”abort alltid är fel”, och att han står bakom den katolska kyrkans hållning.

Nu förespråkar Biden istället en förändring i amerikansk politik som i praktiken skulle innebära att amerikanska abortmotståndares skattepengar kan användas för att stödja organisationer i andra länder som inte bara står bakom rätt till abort, utan dessutom driver abortkliniker. Biden förklarar sin omvändning med att han inte vill tvinga på andra människor sina egna, personliga övertygelser. Det är generellt sett inte en omöjlig distinktion, tvärtom. Förmodligen finns det en och annan i riksdagen som är vegan, men knappast någon som försöker driva igenom en lag som bestraffar människor som äter godis innehållande gelatin.

Utvidgad abortlag

Samtidigt går Bidens förklaring i abortfrågan onekligen på slak lina. Vissa övertygelser är så definierande för vilka vi är att vi knappast kan acceptera handlingarna de tillåter. Ur det följer inte att abortmotståndare måste kräva lagar som bestraffar aborter, men att vilja utvidga rådande amerikansk abortlag, som är långt mer liberal än den svenska, måste ändå vara fel. Nyligen utsåg dessutom Biden till sin hälso- och sjukvårdsminister Kaliforniens chefsåklagare Xavier Becerra, som under sin karriär varit mer än abortförespråkare. Han har gått i bräschen för att utvidga abortlagen genom att exempelvis vilja införa ett krav på hälso- och sjukvårdsinstitutioner (inom relevanta områden) att de måste erbjuda aborter, alltså en "svensk" hållning i frågan om samvetsfrihet som är otänkbar för en stor majoritet av den amerikanska valmanskåren.

Går det då att kalla Joe Biden något annat än hycklare och gäller hyckleriet här inte en av de viktigaste frågorna för varje katolik? Och kan man då som katolik rösta på Biden när hans konkurrent är mycket tydlig i sitt politiska motstånd till den amerikanska aborträtten (som tillåter abort under hela graviditeten)?

Fler avgörande frågor

Personligen gav jag för andra gången, och för första gången på mycket länge, mitt odelade stöd till det demokratiska partiets kandidat. Jag kan också utan vidare säga att utgången i ett amerikanskt presidentval sällan känns viktigare för mig. Själva tanken på ytterligare fyra år med president Donald Trump kändes nästan för tung att bära. Jag har två förklaringar till varför jag känner och tänker på det viset.

För det första: personligen uppfattar jag Donald Trump som den större hycklaren. Jag betvivlar inte för en sekund att han skulle skifta hållning i precis vilken fråga som helst, om han gavs garantier att detta skulle gynna honom politiskt – det gäller självklart också abortfrågan. Dessutom, Trumps privatliv avslöjar en person som i mycket grundläggande avseenden avfärdar det kristna budskapet om solidaritet med utsatta grupper; som inte tycks reflektera över äktenskapets innebörd; som behandlar och uttalar sig om kvinnor som om de vore mindre värda än män. I var och en av dessa frågor skiljer sig hans privata person kraftigt från den han är som politiker.

För det andra: abortfrågan är en del av ett större politiskt sammanhang. Oavsett hur viktig den är kan den inte ges absolut prioritet i ett demokratiskt samhälle, det vill säga, vi kan inte

Foto: iStock

förväntas rösta på en abortmotståndare alldeles oavsett dennes ståndpunkter i varje annan fråga, enbart för att dennes konkurrent förespråkar fri abort. Det skulle innebära absurda konsekvenser.

Förödande populism

Donald Trumps korta politiska karriär har byggts på polarisering mellan människor och drivits av medvetet framkallade och djupgående konflikter som splittrat familjer och förstört vänskaper. Han fattar beslut och agerar på ett sätt som på sikt utgör ett hot mot den amerikanska demokratin. Hans agerande inom utrikes- och säkerhetspolitik har bestått i en jakt på personlig popularitet, snarare än en strävan efter internationellt samarbete och fred.

Ett USA som inte längre står som den främsta garanten för demokrati och det öppna samtalet på hemmaplan och i världen vore en bokstavligen livsfarlig nation. Det skulle vidare vara en nation där lagar och regler i abortfrågan skulle vara frikopplade från de övertygelser som ligger till grund för den katolska synen på abort – och oavsett hur dessa lagar och regler hade sett ut skulle de därmed också kunna ändras med ett pennstreck om vinden skiftat. Vår katolska tro är viktig för mig. Jag väljer inte Joe Biden trots den, utan på grund av den.

Tro, moral och personlig lämplighet. Det senaste presidentvalet i USA har satt fokus på frågan om vilken hänsyn en katolik bör ta till presidentkandidaternas trostillhörighet och karaktär.

Roland Poirier Martinsson

Med Gud i handen på jakt efter röster

Italiens ledare på den politiska högerkanten Matteo Salvini och Giorgia Meloni – samt ytterhögerledare från en rad andra länder – drar konstant väljarna i rocken med ena handen, medan de håller Bibeln i den andra. Det menar den italienske författaren Iacopo Scaramuzzi, som *Katolskt magasin* har träffat för en intervju om missbruk av kristendomen och manipulering av religiösa symboler.

I somras, när hela Italien var uppslukat av coronavirusepidemin, utkom en intressant italiensk bok nära på obemärkt: *Dio? In fondo a destra – Perché i populismi sfruttano il cristianesimo* (Gud? Längst bort till höger – Hur populistiska partier missbrukar kristendomen). I en rad år har bokens författare, Iacopo Scaramuzzi, bevakat Vatikanen och religiösa skeenden i stort. Den typ av populistiska partier han har observerat finns inte bara Italien utan också i USA, Ryssland, Brasilien och ett flertal andra länder.

Hur uppstod idén till boken?

– I augusti 2019 bevakade jag en parlamentarisk utfrågning i senaten, kort efter att premiärminister Giuseppe Contes första regering hade fallit. Jag la märke till de många religiösa symboler och referenser som användes i olika inlägg. Under Matteo Salvinis tal [partiledare för högerpartiet Lega Nord och dåvarande inrikesminister, red. anm.] kysste han ett litet krucifix och citerade samtidigt påven Johannes Paulus II. Därefter reste sig Matteo Renzi [tidigare premiärminister, till-

hör Demokratiska partiet, red. anm.] och kritiserade Matteo Salvinis migrationspolitik genom att citera Matteusevangeliet. Efter det hörde man en politiker från partiet Italiens bröder [ytterhögerparti, red. anm.] citera Jesus. Till slut tog Giuseppe Conte ordet och förebrädde Salvini för att han i ett världsligt parlament så ofta använder sig av religiösa symboler i sina tal, som till exempel krucifixet och rosenkransen. Detta trots att alla vet att Conte är trogen följare av Padre Pio och att han alltid har en bild på honom i fickan. Jag tyckte själv att det var närmast absurt att det i ett världsligt parlament kunde inrymmas så många religiösa referenser och symboler, berättar Iacopo Scaramuzzi.

Den katolska kyrkans centrala placering som en integrerad del av Italiens politiska liv, har länge varit ett faktum. De italienska kristdemokraterna har i många år betraktats som "kyrkans parti". Så vad är egentligen skillnaden mellan tidigare kristna politiker och dagens populist?

– Den välkända religionshistorikern Alberto Melloni har noterat att de gamla kristdemokratiska politikerna aldrig citerade Bibeln i parlamentet. De läste den kanske varje dag, de gick i mässa varje morgon, men de använde inte sin personliga tro politiskt i ett världsligt forum. Så är det inte i dag. De italienska högerpartierna utnyttjar generellt kristendomen på ett manipulerande sätt. Bakom de kristna referenserna och symbolerna som Giorgia Meloni [partiledare för högerpartiet Italiens bröder, red. anm.] och Matteo Salvini använder, finns varken någon religiös kultur eller något personligt

trosutövande. Salvini har erkänt oföfentligt att han inte går i kyrkan och att han heller inte är troende. Ändå sitter han ofta med en rosenkrans i handen eller kysser ett krucifix. Det är tydliga exempel på att de religiösa symbolerna används på ett oärligt och populistiskt sätt för att köpa röster, menar Iacopo Scaramuzzi.

Högerkanten och påve Franciskus

Den italienska yttersta högern är inte direkt som ler och långhalm tillsammans med påve Franciskus, även om de använder sig av kristendomens symboler. Hur skulle du beskriva deras inbördes förhållande?

– Den gemensamma marschtakt som tidigare funnits mellan politik och religion – representerat genom Berlusconi på ena sidan och påve Franciskus två föregångare på den andra – är helt borta. Den nuvarande påven representerar en markant värderingsförskjutning jämfört med de tidigare – Franciskus är långt mindre fokuserad på traditionella frågor. Däremot har han ett tydligt fokus på sociala frågor, särskilt migrationen, vilket går tvärt emot till exempel Salvinis hållning. Faktiskt betraktar många traditionella katoliker påve Franciskus på ett negativt sätt. På samma sätt ser vissa traditionella katoliker i andra delar av världen påve Franciskus som en "fiende", eftersom han har satt ner foten gent emot populistiska partier. Som om han sade "det är jag som har copyright på religion". Till de partier som vill använda sig av kristna symboler är hans budskap: "Kristendomen säger 'fräls de svaga och immigranterna'. Tycker ni inte om det? Men det står ju i Bi-

beln.” Så påve Franciskus har varit ett svårt problem för dem; de populistiska partierna i Italien har inte kunnat få befogenhet över kristenheten för sina politiska syften.

I din bok talar du om att de populistiska partierna har gjort religionen folklig och show-mässig, att politik och religion sett från en populistisk synvinkel ofta speglar sig i varandra.

– Ja, men man ska komma ihåg att religionen i den spegelbilden inte betyder tro. Den är inte samma sak som en personlig, religiös känsla. Religionen betraktas som ett politiskt instrument, som en identitetsmarkör, som en sorts ideologi för att försvara sig mot en fiende, som kan vara moderniteten, den muslimska invandraren, det homosexuella paret som gärna vill gifta sig, eller kvinnan som önskar full självständighet. När politik och religion förenas puttas tron alltid bort från religionen. Salvini, Trump, Orban och Putin är alla ledare som använder religiösa symboler, grundat på en kylig kalkyl. Ingen av dem utövar en egen, personlig tro.

I din bok har du också exempel från Ryssland, Brasilien och USA. Vad observerade du under höstens dramatiska valkampanj i USA?

– Donald Trump försökte helt klart att utnyttja den kontrast som existerar mellan de moderata katolikerna på den ena sidan och de mer traditionella och konservativa på den andra. Först utnämnde han den ultrakatolska Amy Coney Barrett som ny domare i Högsta domstolen. Ett par dagar senare dök den amerikanska utrikesministern Mike Pompeo upp i Vatikanen – där han *inte* mottogs av påven – för att särskilt kritisera kyrkans relation till Kina, vilket helt säkert var ett plus bland de mest konservativa bland de amerikanska katolikerna. Senare, i samband med George Floyd, den afro-amerikanske mannen som döddes av polisen i maj 2020, begav sig Trump till en liten kyrka nära Vita huset, med en veritabel svans av fotografer efter sig, för att låta sig fotograferas framför kyrkan med en bibel i handen. Så när allt kommer omkring har den icke-religiöse Donald Trump använt både en lång rad av kristendomens symboler

Vaticanista. Statsvetaren och journalisten Iacopo Scaramuzzi har bevakat Vatikanen i femton år och skrev 2015 boken *Tango Vaticano* om påve Franciskus, den förste argentinske påven. Hans nya bok om högerpopulistiska partiers tendens att missbruka kristendomen utkom sommaren 2020.

och ett genomtänkt taktiskt spel i ett försök att få fler katolska röster.

En portion lasagne och en bön

Eftersom Rom betraktas som katolicismens andliga centrum är staden också en given mötesplats för de populistiska motståndarna till påve Franciskus när de önskar skapa uppmärksamhet.

– Vi har flera gånger sett att när Steve Bannon, Trumps tidigare ultrapopulistiska rådgivare, har träffat Italiens populistiska ledare, Salvini och Meloni, så har det skett i Rom. Samma sak gäller för ryssen Alexandr Dugin, en politisk analytiker känd för sitt fascistiska tankegods och en av president Putins närmaste rådgivare. Dugin har träffat Italiens populistiska ledare i Rom och vid ett tillfälle höll han till och med ett tal hos det tidigare så kända CasaPound [en nyfascistisk rörelse i Italien, red. anm.]. Och när Giorgia Meloni tillsammans med Ungerns premiärminister Viktor Orban och den franska politikern Marion Maréchal tillsammans organiserade ett symposium i februari 2020 för att bland annat hylla den tidigare – traditionella – påven Johannes Paulus II, var hölls det då? Naturligtvis i Rom, för att

kunna markera mot påve Franciskus, eftersom populisterna med all tydlighet betraktar honom som sin naturliga fiende.

Vår intervju äger rum ett par dagar efter att fotbollsspelaren Diego Armando Maradona avlidit. Också då lyckades Matteo Salvini få in lite religion när han skrev i ett inlägg på Facebook: *En genialisk fotbollsspelare är död. Världen är fattigare utan honom. Låt oss be.*

– Det är typiskt för Salvini. Han förfogar som bekant över en hel grupp kommunikationsexperter som rådgör honom när det kommer till sociala medier. Han vet mycket väl att om han till exempel citerar uppenbarelsen av jungfru Maria från Medugorje, så får han flera tusen *likes*. På samma sätt som när han lägger ut bilder på när han äter lasagne. För Salvini har en jungfru Maria-figur, en bön och en portion lasagne ungefär samma betydelse: att få så många *likes* som möjligt. Och religionen får finna sig i att stoppas ner i en folkloristisk gryta, avslutar Iacopo Scaramuzzi.

Text och foto: Jesper Storgaard Jensen
(översättning: Helena D'Arcy)

Erfaren. Mats Hansén är inne på sitt sjätte år som rektor för Sankt Eriks katolska skola. Han var dessförinnan rektor på en kristen friskola i Uppsala.

Sankt Eriks katolska skola

Svensk kultur och katolsk tro

En julkrubba i närapå verklig storlek i korridoren. En meterlång rosenkrans i ett klassrum. Ett kapell där eleverna tittar som tätt går in för att be. De katolska kännetecknen på Sant Eriks katolska skola är många.

Katolskt magasin besöker Sankt Eriks katolska skola i Enskede en gråmulen decemberdag när dagsljuset har svårt att tränga in i den gula tegelbyggnaden, präglad av tidstypisk 1960-talsarkitektur. Vi börjar besöket hos skolans rektor sedan fem år, Mats Hansén, och inleder samtalet med frågan om konfessionella friskolor, vilka varit föremål för intensiva, politiska diskus-

sioner sedan flera år. Mats Hansén tar debatten med jämnmod.

– Diskussionen gäller dels ett etableringsstopp för nya konfessionella friskolor, som jag inte tror att det kommer att bli så mycket av, berättar han.

– Desto allvarligare är den pågående utredningen *En mer likvärdig skola*, som just varit ute på remiss. Den utredningen vill bland annat förbjuda kösystemet till friskolor och i stället införa ett lottningsystem. Men det förutsätter att alla skolor är precis likadana. Om jag som förälder vill ha just en katolsk skola för mitt barn och mitt barn blir lottat till en helt annan skola så det blir ju jättekonstigt.

Imponerande julkubba mitt i skolan. På frågan om det händer att någon elev flyttar runt på figurerna, eller stökar till på annat sätt, är svaret: Aldrig!

Nästan som i andra skolor. Det mesta i femmans klassrum ser ut som i vilken skola som helst, men somliga detaljer sätter en tydlig katolsk prägel.

Mats Hansén berättar att han med jämna mellanrum träffar skolledningen på de andra två katolska skolorna i Göteborg och i Lund. Därutöver är han, bland annat för att kunna bedriva påverkansarbete för friskolornas fortlevnad med likasinnade, med i styrelsen för Kristna friskolerådet, ett samverkansorgan som representerar fyrtiotre förskolor, fyrtioåtta grundskolor och sex gymnasier – alla med kristna huvudmän.

Katolsk introduktion

Sankt Eriks katolska skola har en tydlig katolsk profil och värdegrund, men många av skolans elever tillhör inte den katolska kyrkan. Skolan ser det därför som en viktig uppgift att ge även dem, som utanför skolan inte kommer i kontakt med kyrkan, baskunskaper om katolsk tro. Det görs genom skolans profilämne, som alla klasser har en gång i veckan, berättar Mats Hansén.

– Det handlar om kunskap som katoliker kanske tar för givet, till exempel om kyrkoåret eller om mässan – katolsk allmänbildning skulle man kunna säga. Han man gått i en katolsk skola måste man ju ha fått en inblick i den katolska tron.

Klassläraren Ania Ekholm är en av lärarna som undervisar i profilämnet. Hon känner till skolan väl; hon var själv elev där på 1980-talet då det var Skolsystrarna de Notre Dame som

drev skolan, och hon minns systrarna och deras insatser som lärare och skolledare med värme. Nu har Ania själv arbetat på skolan i snart tjugofem år. Vi sitter under samtalet i den del av skolan som tidigare var systrarnas klausur, det vill säga den del av byggnaden som var systrarnas privata del och bostad. Det som i dag är lärarnas uppehållsrum var på den tiden systrarnas vardagsrum, vilket märks på vackra, delvis antika möbler och en hemtrevlig atmosfär.

– Vi måste ständigt förhålla oss till den katolska tron och samtidigt till de lagar och regleringar som råder. Det blir en balansgång, men jag tycker att det katolska ändå genomsyrar skolan.

På vilket sätt särskiljer sig Sankt Erik från andra skolor?

– Nu har jag endast i kortare perioder arbetat på andra skolor, men utifrån min erfarenhet är eleverna här oftast lugnare och tystare. Man arbetar i klassrummet och lärare behöver inte lägga stora delar av tiden på att få lugn och ro. Eleverna är också mer respektfulla mot vuxna än på många andra ställen. Det är helt enkelt en varmare stämning.

– Sedan sätter vi ribban lite högre än på många andra ställen, och det märks ofta när vi tar emot nya elever högre upp i årskurserna. Men visst märker även vi av den generella tendensen att många barn är mer oroliga och att fler har olika diagnoser.

Nära ett kvarts sekel.

Ania Ekholm är en av de lärare som varit längst på Sankt Eriks katolska skola, där hon även själv var elev.

Stark prägel

Inte bara profilämnet ger skolan dess katolska prägel, berättar Mats Hansén när vi är tillbaka i skolans huvudbyggnad, som är konstruerad som en kvadrat med skolgården i mitten.

– Alla klasser har morgonbön i början av den första lektionen. Den leds av läraren, eller ibland av eleverna. Sedan ber alla klasser bordsbön före lunchen, de äldre i sina klassrum och de yngre i form av en sång innan de går in i matsalen. Och en gång i veckan efter lektionstid ber de bland personalen som vill, tillsammans med en av våra skolpräster.

Gemensamma mässor firas också regelbundet, i vanliga fall stadiesvis på var sin dag, så att alla klasser firar mässan en gång i veckan. Men under pandemin har man endast firat klassvis, och därför har det skett något mer sällan. Att få eleverna att vara med på mässorna är sällan något problem, berättar Mats Hansén, eftersom alla familjer aktivt valt just en katolsk skola.

– Eftersom konfessionella inslag måste vara frivilliga är det inget tvång att delta aktivt i mässorna. De yngre eleverna kan till exempel läsa en bok i stället, och de äldre har inte närvaroplikt i mässorna.

Men det är enligt Mats Hansén ytterst sällan som elever inte tar aktiv del.

– Skolans mässor ligger utanför timplanen, allra först på morgonen, men ändå är det bara enstaka äldre elever som väljer att inte vara med. Vi har turen att ha två kaplaner på skolan, fader Antonius Almaleh och fader Richard Hayward, vilket gör att vi i vanliga fall kan fira mässan ofta.

– Före jul och påsk finns de också här för att höra barnens bikt, och det är många som tar tillfället i akt. De elever som vill biktas får tid under skoldagen dagarna före lovet, och då passar de på. Inte alla går till bikt så klart, men en väldigt hög andel gör det faktiskt.

Rent och välstädat. På många ställen i korridorerna hänger elevernas olika verk, och något klotter syns inte till. Inga ytterskor får användas inomhus, och till och med en lerig decemberdag är golven helt rena.

Svenska överallt

Skolans klasser är förhållandevis små – mindre än på många andra skolor.

– Vår gräns ligger på tjugofyra barn per klass. Vi skulle gärna kunna ta emot fler elever, och till förskolan och vissa äldre klasser har vi rätt långa köer. Men byggnadens storlek tillåter inte det, och eftersom skolbyggnaden är k-märkt får vi inte bygga ut. Därför tvingas vi prioritera, och då blir det syskonförtur och den tid barnet stått i kö som blir avgörande.

Att skolan har relativt få elever gör den samtidigt jämförelsevis personaltät, och det är därför möjligt för personalen att ha uppsyn och se till att svenska talas i alla sammanhang.

– Skolan har stora grupper av elever med rötterna i andra länder, som kanske inte heller talar svenska hemma, men här på skolan är det

Artigt tilltal. Alla lärare tilltalas med "fröken" eller "magister" – ett arv från systrarnas tid.

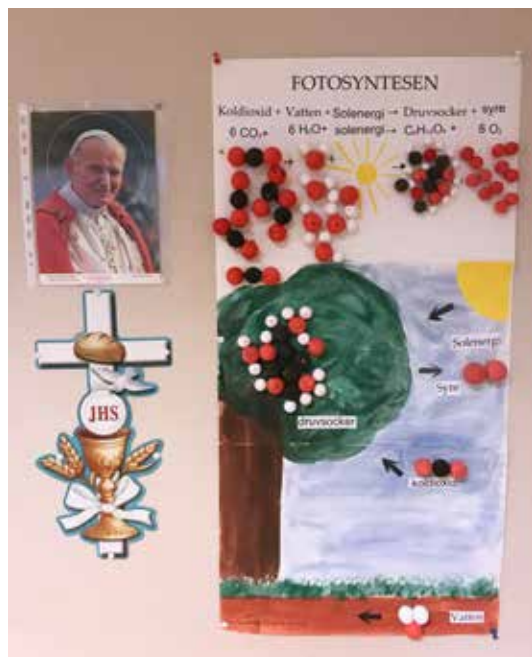
Fakta: S:t Eriks katolska skola

Sveriges första katolska skola efter reformationen grundades på Södermalm i Stockholm redan 1795. År 1931 bad biskop Johannes Erik Müller, apostolisk vikarie för Apostoliska vikariatet i Sverige, Skolsystrarna de Notre Dame från München att ta över skolans verksamhet. Skolan låg då intill katolska domkyrkan (se Km nr 9/2020).

Den nuvarande skolan i Enske

söder om centrala Stockholm invigdes 1967 och fram till 2005 drevs den av Skolsystrarna de Notre Dame. I dag är skolans huvudman stiftelsen S:t Eriks katolska skola.

Skolan har drygt tvåhundra tjugio elever från förskoleklass till nian, samt två förskolegrupper med totalt trettio barn. För mer historia se *Kastanjer och rökelse* av Karin Liljeqvist (2020, Veritas).

Tro och vetenskap. De flesta klassrummen bär en personlig prägel från lärarna. Här har Ania Ekholm på sitt eget sätt visat att det finns plats för både tro och vetenskap i undervisningen.

svenska som gäller. Hela tiden. I och med att vi har halvklasser i alla praktiska ämnen som bild, musik, hemkunskap och slöjd, så är det mycket lättare att hålla på den regeln.

Studierektor Josefine Johnsson, som arbetat på skolan sedan 2004, instämmer i att arbetet med att bibehålla kvaliteten på undervisningen och att få alla elever att alltid tala svenska är ett ständigt förbättringsarbete.

– Många av eleverna talar ett annat språk som sitt modersmål. Svenskan blir då ett andra språk, men vi försöker hela tiden väga upp det. Men jag ser också mångfalden på skolan, både bland personalen och eleverna, som en styrka som ger fantastiska möjligheter.

– Vårt språkfokus och vår språkpolicy med bara svenska på skolan är faktiskt från systrarnas tid. De ville dels att alla skulle få tillfälle att hela tiden träna svenska och dels medverka till att ingen skulle känna sig exkluderad.

Josefine Johnsson är själv inte katolik men uppskattar skolans andliga grund.

– Värdegrunden blir helt enkelt mycket tydligare och viktigare här än på många andra skolor, vilket på många sätt gör vårt arbete enklare. Det blir en annorlunda arbetsplats, så att säga. Jämfört med en kommunal skola är vi också mycket mer självbestämmande med snabbare och kortare beslutsvägar. Det man gör spelar roll på ett helt annat sätt.

Även Josefine Johnsson hade gärna sett att skolan kunde byggas ut; framförallt förskolan skulle behöva många fler platser för att kunna ta emot alla barn som står i kö.

Svensk kultur

Mats Hansén avslutar med att berätta att man på skolan även är mån om att förmedla svensk kultur – och inte bara det svenska språket – till eleverna.

– Det är också ett viktigt uppdrag. Vi som infödda svenskar tar för givet att alla har med sig saker hemifrån, till exempel Pippi Långstrump, som vissa andra barn aldrig hört talas om. Så tänkte faktiskt även systrarna på sin tid; de var alltid måna om att låta sina elever få möta svensk kultur. Till exempel åkte de på skolresor norrut och åkte skidor med eleverna, eftersom många elever annars aldrig hade fått vara med om det.

– Jag skulle önska att fler svenska katolska familjer såg värdet av en katolsk utbildning för sina barn. Katolsk utbildning är djupt respekterad i de flesta andra länder – även så nära som Norge – men här finns inte samma lojalitet. Det är min förhoppning att det ändras framöver.

Välbesökt kapell

Under besöket på Sankt Erik blir det uppenbart att kapellets möjlighet till stillhet, eftertanke och bön används av eleverna i hög utsträckning. Hela tiden slinker barn in och ut, men i själva kapellet råder respektfull tystnad.

Ania Ekholm hör till dem som gärna besöker kapellet varje dag, och ofta väljer några av eleverna att följa med.

– Nu under advent går jag och ber Angelus i kapellet efter vi har ätit lunch, och då följer ofta en liten skock med. Kommer några lite sent så stannar de en stund efter att jag gått och ber i stället för sig själva. Just detta att få be tillsammans, lärare och barn, är väldigt speciellt.

Ania Ekholm framhåller ytterligare ett par berättelser från sin vardag som lärare, bland annat hur hennes klass skrev brev till Kristus Konungens församling i Göteborg i november, efter att kyrkan blivit utsatt för vandalisering (se sidan 13).

– Jag berättade för eleverna vad som hade hänt. Den första spontana kommentaren som kom från en pojke i min femte klass var ”hur kan man inte få ont i hjärtat av att göra något sådant?”. Det är väldigt varma elever här. Vi får en annan gemenskap än vad jag tror man har på andra skolor.

Text och foto: Helena D’Arcy

Trivs. Biträdande rektor Josefine Johnsson har arbetat på skolan i över femton år. Hon känner sig väldigt hemma – trots att hon själv inte är katolik.

Fotnot:

K-märkning – samlingsbegrepp för lagskydd avsedda att skydda bebyggelse och miljöer av kulturhistoriskt intresse. Ofta innebär lagskyddet att en byggnad inte får rivas eller förändras på sådant sätt att det kulturhistoriska värdet minskar. Den nyare beteckningen är Q-märkning, med flera.

Världen behöver fäder

Det har gått hundrafemtio år sedan påven Pius IX med skrivelsen *Quemadmodum Deus* proklamerade den helige Josef som den katolska kyrkans skyddspatron. För att uppmärksamma detta inledde påve Franciskus den 8 december i fjol ett år tillägnat *en överträffad huvudperson i frälsningshistorien*, som han skriver i sitt apostoliska brev *Patris Corde* (Med en faders hjärta). Josefsåret kommer att pågå fram till 8 december 2021.

Denna huvudperson i frälsningshistorien intar ofta en plats i skuggan, vilket påven uppmärksammar i sin skrivelse. Han säger att han ser likheten med den helige Josef i de många människor som, långt ifrån rampljuset, tålmodigt varje dag sprider hopp och går obemärkta förbi. De personer som agerar ansvarsfullt och diskret, i det osynliga.

Nu vill påven lyfta fram honom, då kyrkan och världen är i behov av Josefs beskydd och förebild. Världen behöver fäder, skriver påven, fäder som Josef vars storhet kan beskrivas med ödmjukhet, trohet, lydnad, kyskhets och rättfärdighet.

O *felicem virum*, kallade sankt Bernard Josef på 700-talet, när han beskriver hans uppdrag – en glad man. Gud anförtrorde faderskapet till Josef. Han ingrep men lät Josef handla. Josef gav Jesus hans namn, och Josef var den enda människa som Jesus kallade *abba* (pappa). Josef förstod inte alltid Guds verk, men han svarade med tillit och trohet.

I sin skrivelse påminner påven om att när kyrkan kallar Josef för fader lägger traditionen till *castissimo*, med hänvisning till den kyskhets Josef levde. Man kan tro att kyrkan bara talar om kyskhets i förhållande till sexuellt samliv, men påven förklarar hur kärleken är kysk när den är fri från att vilja äga, fri från att fylla sitt tomrum genom att besitta och styra andra. Josef älskade Jesus och Maria med kysk kärlek, utan målet att vara i centrum, utan behov av uppmärksamhet och bekräftelse. Det är denna kyskhets som påven uppmanar både världens fäder och präster att efterlikna. Mogna, handlingskraftiga män med auktoritet men inte härskare.

De många olika avlat som är knutna till Josefs år reflekterar viljan att den helige Josef ska ha en större plats i de troendes hjärtan. Tillsammans med de vanliga förhållandena: sakramen-

tal bikt, delta i mässan och ta emot kommunionen, samt be enligt påvens intentioner, erhåller man avlat om man mediterar över Josef, vilket man kan göra med hjälp av andlig litteratur eller vägledning. I skrivelsen nämner påven den polska författaren Jan Dobraczyński's bok om den helige Josef, *I Faderns skugga*, som i form av en roman beskriver Josefs liv i den himmelske Faderns skugga på jorden, i uppdraget att värna och skydda Jesus och Maria.

Avlaten mottas även om man gör en kroppslig eller andlig barmhärtighetgärning, i helige Josefs efterföljd; om man vänder sig till den helige Josef för att hitta ett värdigt arbete; om man ber rosenkransen tillsammans som trolovade eller i familjen, alternativt Sankt Josefslitanion eller andra böner i den liturgiska traditionen. Man erhåller även avlat om man ber för den förföljda kyrkan och för alla de kristna som lider av olika former av förföljelse.

Den som inte tror mig får låta sig övertalas genom att själva prova. Med dessa ord uppmanar den heliga Teresa av Avila till att göra som hon, och vända sig till den helige Josef i alla livets skeden och behov. *Jag kan inte minnas en gång jag har bett om hans förbön och inte blivit bönhörd.* Nu har vi ett särskilt år då kyrkan inbjuder till att fördjupa vår relation till den helige Josef och ta skydd under hans mantel, som Jesus gjorde som barn.

Sankt Josef, av J. J. Tissot, cirka 1894.

Charlotta Smeds
redaktionschef
Vatican News

Fakta: Via Francigena

Pilgrimsleden Via Francigena är cirka 2 000 kilometer lång och går från Canterbury till Rom genom Storbritannien, Frankrike, Schweiz och Italien. Vägen kom till när langobarderna fick lämna plats för frankerna. Via di Monte Bernone ändrade namn till Via Francigena, som betyder ungefär "vägen från Frankrike". Leden kom att bli huvudvägen mellan nord och södra Europa, och där följdes krigsfolk, soldater och pilgrimer.

För att få tillgång till billigt boende och andra erbjudanden längs vägen krävs en pilgrimslegitimation. Detta medför att pilgrimen får en stämpel på varje plats. De som vandrar 100 kilometer eller cyklar 200 kilometer kan få ett intyg när de nått slutdestinationen Rom, men då krävs det att rutten framkommer i pilgrimspasset.

Ytterligare info: www.francigena.org, www.telamcoursioffice.se, www.wanderingitaly.com.

Den italienska delen. Via Francigena kommer in i Italien via Sanikt Bernhardspasset på drygt 2 400 meters höjd över havet. Här har både Karls den stora, Fredrik Barbarossa och Napoleon vandrat söderut. Därefter sträcker sig vägen genom regionerna Piemonte, Lombardiet, Emilia-Romagna, Toscana och slutligen Lazio.

femte vandrar längre än två veckor. Vissa väljer att ta sig fram på mountainbikes, säger Silvia.

Vandra med djur

I slutet av 900-talet reste Sigeric, Arkebiskopen av Canterbury, till Rom för att få Påvens välsignelse. På sin resa tillbaka genom Europa gjorde han noggranna noteringar av färdväg och faciliteter. Sigerics anteckningar utgör idag grunden till den officiella dragningen av leden genom Europa och Italien.

– Det finns ganska många pilgrimer som tar sig igenom hela Francigena, från Canterbury till Rom. Alldeles nyligen gjorde till exempel italienaren Paolo Prevato det av solidaritetsskäl. Han tog den omvända vägen Rom–Canterbury för att visa sitt stöd för *Fondazione Ricerca Fibrosi Cistica* (Forskningstiftelsen för cystisk fibros), säger Silvia.

En del pilgrimer har anlänt till Rom tillsammans med lamadjur. I april nådde de sydtyska pilgrimerna, Walter Mair, Thomas Mohr

Återupptäck intressanta artiklar ur arkivet med Katolskt magasinets app

Del 3:

Credo in unum Deum

– den niceo–konstantinopolitanska trosbekännelsen

Serien om latin i kyrkan av professor Alexander Andrée handlar i detta nummer om kyrkans trosbekännelse, som både förenat och splittrat de kristna genom historien – ett enstaka ord kan få stor betydelse ibland. Seriens två första delar publicerades i Km nr 9 och 10/2020.

I mässan på söndagar och på större festdagar, efter evangelieläsningen och, om sådan förekommer, predikan, möter oss kyrkans trosbekännelse, *Credo*. Kyrkan har flera trosbekännelser, bland annat den kortare apostoliska och den längre och dogmatiskt mycket specifika atanasianska trosbekännelsen, men i mässliturgin är det oftast den variant av *Credo* som lyder under det tungvrickande namnet niceo-konstantinopolitanska som förekommer. Egentligen borde den kallas den kalcedonska trosbekännelsen, eftersom det var vid kyrkomötet i Kalcedon (451) i Mindre Asien som den antogs. Det längre namnet härrör från det faktum att man i Kalcedon omtalade den som den trosbekännelse som antagits vid konciliet i Konstantinopel år 381, samt att en liknande form hade urskilts bland andra medtävlare vid kyrkomötet i Nicea år 325. Forskarna är emellertid oeniga om huruvida denna trosbekännelse verkligen stammar från konciliet i Konstantinopel eller om den är av senare datum. I ärkebiskop Gregorius av Nazians uppteckningar från konciliet nämns nämligen inte de formuleringar om den helige Ande som karaktäriserar trosbekännelsen som vi känner till den idag. Hursomhelst är formen bekant sedan mitten på 400-talet, då de latinska kyrkofäderna börjar använda den.

Trosbekännelsen som den ser ut i dag skiljer sig på vissa punkter från de versioner som antogs vid de tidiga kyrkomötena. Bland annat har man ändrat den ursprungliga verbformen *credimus*, ”vi tror”, från första person plural

till första person singular, *credo*, ”jag tror” (ursprungsversionen uttryckte förstås detta på grekiska, *pisteuomen* – πιστεύομεν, vilket var språket som användes vid konciliet). På kyrkomötet använde man pluralformen för att uttrycka sin gemensamma tro medan singularformen som används i dag understryker att det är kyrkan, Kristi brud, som uttrycker sin tro på Gud; kyrkan är i detta fall ”jag”. Den enskilde troende kan använda den på samma sätt och i mässan blir ju flera ”jag” per automatik ett gemensamt ”vi”.

Mot arianismen

Som alla trosbekännelser är den niceo-konstantinopolitanska en minikatekes som omfattar troslärans viktigaste element. Låt oss nu titta på några av dess formuleringar och deras betydelse på latin. De första satserna lyder som följer:

Credo in unum Deum, Patrem omnipotentem, factorem caeli et terrae, visibilium omnium et invisibilium. Et in unum Dominum, Jesum Christum, Filium Dei unigenitum, et ex Patre natum ante omnia saecula.

Efter dessa inledande fraser, som klart och koncist uttrycker Gud Faderns skapelsegärning och allmakt, följer en serie begrepp som påtalar också Sonens gudomlighet: Jesus Kristus är inte bara Herre, utan *Deum de Deo, lumen de lumine, Deum verum de Deo vero* – ”Gud av Gud, ljus av ljus, sann Gud av sann Gud”. Liksom Fadern är Gud, är också Jesus Gud och detta i lika hög grad som Fadern, en av

treenighetslärans synbarliga paradoxer men som stöder sig på Jesu eget yttrande i Johannesevangeliet 10:30: *Jag och Fadern är ett*. Trosbekännelsens uttryckliga formuleringar om Sonens gudomlighet riktades mot kättaren Arius och hans efterföljares irrläror som hävdade att Sonen visserligen var född av Fadern men att han hade en början i tiden och inte alls var jämbördig med Fadern i vare sig gudomlighet eller evighet. Detta ställningstagande mot arianerna ges ytterligare förstärkning i nästföljande fraser: *genitum non factum, consubstantialium Patri* ("född och inte skapad, sam-existerande med Fadern"). Jesus är enligt dessa ord inte en del av den skapade världen som Gud frambringat ur intet, utan Guds sanne son, som innehar sam-existens med Fadern, som är av samma väsen som Fadern. Ordet *consubstantialis* är en latinisering av grekiskans *homoousios* (ὁμοούσιος), "av samma substans som", vars innebördens mångtydighet skulle ge upphov till rika teologiska debatter.

Härpå följer ett antal satser som ytterligare beskriver Sonens gärningar i frälsningshistorien: han steg ned från himmelen (*descendit de caelis*), antog kött av den helige Ande genom jungfru Maria (*et incarnatus est de Spiritu sancto ex Maria virgine*), och blev människa (*et homo factus est*). Han korsfästes under Pontius Pilatus, begravdes och återuppstod på tredje dagen (*crucifixus etiam pro nobis sub Pontio Pilato, passus et sepultus est, et resurrexit tertia die*), varpå han steg upp till himlen (*et ascendit in caelum*), varifrån han skall återkomma för att döma de levande och döda (*et iterum venturus est cum gloria iudicare vivos et mortuos*).

Ordens betydelse

Satserna som följer rör den helige Ande och innehåller ett till synes obetydligt ord som, historiskt sett, gett upphov till mycken oreda: *filioque*. Trosbekännelsen beskriver den helige Ande som "Herren och livgivaren" (*Dominum et vivificantem*), som "utgår från Fadern och Sonen" (*qui ex Patre Filioque procedit*). Ordet *filioque* ("och från Sonen"), som alltså understryker Andens utsändande från både Fadern och Sonen, fanns inte med i den ursprungliga nicenska texten. Ordet lades till i slutet av 500-talet av ett antal latinspråkiga kyrkor i Spanien som ytterligare ville understryka treenighetens gemensamma och odelbara natur samt ytterligare skärpa tonen mot arianerna. Men i den ortodoxa kyrkofamiljen erkänner man inte att Anden utgår också från Sonen på detta sätt, utan bara från Fadern.

Foto: br Lawrence Lew OP

Den heliga Treenigheten.

Glasmålning av Joseph Edward Nuttgens i St. Etheldreda's Church i Ely Place, London.

I den latinska varianten av trosbekännelsen förekommer uttrycket *filioque* som vi nyss såg i samband med verbet *procedere* ("utgå ifrån"). Detta ord används här för att återge det grekiska verbet *ekporeuesthai* (ἐκπορεύεσθαι), som används i trosbekännelsen i uttrycket "som utgår från Fadern" (τὸ ἐκ τοῦ Πατρὸς ἐκπορευόμενον) men som åsyftar utgåendets slutliga källa ("att utgå som från en källa"), medan *procedere* inte nödvändigtvis uttrycker startpunkten för utgåendet utan kan syfta mer allmänt på en indirekt förmedling.

Från Spanien spreds formuleringen över den latinska kristenheten och antogs i Frankerriket i och med kung Klodvigs dop (496) och i England när ärkebiskop Theodor av Canterbury, som var grek, vid ett kyrkomöte år 680 antog läran i strid mot andra heresier. Men det dröjde till 1014 innan *filioque* vann allmän acceptans som en del av kyrkans trosbekännelse. Denna i våra ögon teologiska och rentav språkliga spetsfundighet blev en av de främsta anledningarna till schismen mellan öst- och västkyrkan som fullbordades år 1054. *Filioque* används alltjämt i den romerska riten men inte alltid av de orientaliska katolska kyrkorna. Även om få människor i dag upprörs över *filioque* tjänar ordets förekomst i trosbekännelsen som påminnelse för dem som vill förneka språkets kraft och ordens betydelse.

Alexander André

Andra Vatikankonciliet syn på den romerska riten

Liturgins ande och Guds eget folk

Lars Messerschmidt, tidigare generalvikarie i Köpenhamns katolska stift och nu vice-official, reflekterar över varför det var nödvändigt för Andra Vatikankonciliet att reformera den romerska riten.

Diskussionen om den extraordinarie mässan i den romerska riten, i motsats till den ordinarie, tycks sprida sig. Många av inläggen är inte alltid korrekta, eftersom de vilar på okunnighet om mässans teologi och historia. De första århundradena fanns ingen fastlagd rit, bara en viss grundstruktur: läsningar och eukaristi. Kanske var det inte förän på fyrahundratalet som olika riter utvecklade sig i öst och väst. Under det första årtusendet fanns så småningom en mängd riter, också i den västliga kyrkan. Under det sextonde århundrandet beslutade det tridentinska konciliet om en romersk grundmodell, som motsvarar det vi nu kallar den extraordinarie mässan.

Jag har själv vuxit upp med den tridentinska mässan och under mina första fem till tio år som präst fanns bara denna mässa. Min uppfattning är att denna rit hade förvandlats till ritualism och formalism. Jag hade den stora glädjen att studera till präst i Paris, där vi fick en fantastisk utbildning i liturgi, både teologiskt och praktiskt. Det förde med sig att jag förhöll mig väldigt kritisk till det jag såg. Det fanns verkligen ett behov av att reformera liturgin.

Kristi aktiva närvaro

Men låt oss gå till saken. Utgångspunkten är konciliet dokument *Sacrosanctum concilium* (Om den heliga liturgin), där biskoparna formulerar målet att de kristnas trosliv ska ökas genom att anpassa liturgin till vår tids situation.

Den första teologiska principen är Kristi aktiva närvaro i kyrkan, framförallt i liturgin. Genom prästen frambär han sin offrade kropp och sitt blod. Men texten slutar inte här. Kristus är också närvarande och talar när den heliga Skrift läses upp under mässan. Och slutligen är han

närvarande när kyrkan ber och sjunger. Kyrkan ska här förstås som det vi kallar den närvarande församlingen. Här hänvisas till Jesu ord i Matteusevangeliet 18:20: *Ty där två eller tre är samlade i mitt namn är jag mitt ibland dem.*

Detta är den teologiska grunden för hela liturgin. De flesta katoliker fokuserar förmodligen även i dag på den eukaristiska bönen som platsen för Kristi närvaro. Att den är höjdpunkten är kyrkans lära. Men, säger konciliet, eukaristin har inte monopol på Kristi närvaro i mässan. Han är det också i ordets liturgi och i de troendes närvaro. Om man inte har förstått det, har man inte förstått liturgins teologi.

I Jesu namn

Här kommer diskussionen om den extraordinarie mässan in. Låt oss börja bakifrån: Kristus är verkligen närvarande, om så bara två eller tre är samlade kring honom. Kanske har många av oss katoliker (och många andra kristna) antingen glömt eller aldrig förstått det. Men är Kristus närvarande så fort folk kommer in i kyrkan före mässan? Nej, Jesu ord, om att han är närvarande där två eller tre är samlade i hans namn, ska förstås helt konkret. Det måste till en liturgisk handling: biskopens eller prästens formella hälsning konstituerar de närvarande människorna som Kristi kyrka här och nu.

Det sker naturligtvis också i den extraordinarie mässan, men själva liturgin tydliggör inte detta. Celebranten hälsar inte formellt församlingen, så de närvarande troende konstitueras inte som kyrka här och nu genom en liturgisk akt. Kanske är detta en av de viktigaste bristerna i denna liturgi och medför att de troende inte uppfattar sig som Kristi kyrka, utan snarare som fromma katoliker som är med vid en eukaristi och primärt fokuserar på förvandlingen. Fokus är på prästen och på ministranterna och inte på Kristi närvaro i de troendes församling.

De troendes närvaro

Det var viktigt för konciliet att fastslå att de troendes närvaro verkligen gör Jesus närvaran-

Foto: Mattias Lindström

de. Det ska uttryckas i liturgin. Med det sagt, kan man tvivla på om även katoliker som går i den efterkonciliära mässan har förstått denna aspekt, som är hela utgångspunkten för att fira mässan i den rätta andan. Om alla som kommer till mässan tänkte så, skulle det skapa en helt annan atmosfär.

Konciliets lära på denna punkt sammanfattas med hänvisning till 1 Petrusbrevet 2:9: *Men ni är ett utvalt släkte, kungar och präster, ett heligt folk, Guds eget folk.* Vem är ”ni”? Det är de döpta (och jag tillägger: de konfirmerade). Här talar aposteln Paulus inte om hierarkin men om de troende. Således blir hela den universella kyrkan närvarande i varenda mässa. Det är en trossanning!

Gud talar till sitt folk

Men, säger konciliet: Jesus, kyrkans överhuvud och brudgum, är också närvarande i Ordets liturgi. Alla läsningar med undantag för evangeliet slutar med orden: ”Så lyder Herrens ord”. I Johannesevangeliet står det: *Ordet blev människa* (Joh 1:14). Guds eviga ord blev människa och talade ett mänskligt språk. Denna ”människoblivelse” började redan när Gud talade till Abraham och Guds ord blev nedskrivet i det Gamla testamentet. I den extraordinarie riten finns inte många gammaltestamentliga

texter. Det har konciliet rätt bot på. Man skapade en mycket genomtänkt treårscykel med målet att göra församlingen förtrogen med alla de viktiga texterna i hela Bibeln. I den extraordinarie mässan är språket latin, och det är inte alls tal om förkunnelse: Gud talar inte till sin församling. Att Kristus är närvarande i de bibliska texterna och önskar att tala med oss och till den enskilda är en mycket viktig förnyelse av mässans liturgi. Och det ger också en ny roll för predikan, som ska vara en utläggning av Guds ord.

Det är konciliet klara förståelse att Jesus är närvarande också på det sättet och önskar att tala till oss. Konciliet går ett steg längre och säger, att Ordets liturgi är en förutsättning för att vi senare i mässan på ett fruktbart sätt kan ta emot Jesus i altarets sakrament. Varför? Ordet stärker oss och utvecklar vår tro, så att vi på ett värdigare och sannare sätt kan ta emot Jesus i sakramentet. Sakramentet ensamt varken skapar eller fördjupar vår tro!

”Kungar och präster, ett heligt folk”

En annan liturgireform består i att det är en person från församlingen som ska läsa upp texterna, bortsett från evangeliet. I den högtidliga formen för den extraordinarie mässan är det subdiakonens roll, ett ämbete som blev ►

Men ni är ett utvalt släkte, kungar och präster, ett heligt folk, Guds eget folk.

(1 Petrusbrevet 2:9)

avskaffat av konciliet för att understryka att den klassiska subdiakonvigningen inte hade sakramental karaktär i linje med diakonens. Uppläsningen av skrifterna i mässan skulle tillbaka till de troende, det var en del av deras prästämbete. Kyrkan har dock fortfarande inte utvecklat en uppläsningssgenre, det vill säga ett sätt att förkunna Guds ord på. Om Ordets liturgi ska uppfylla sin roll som inspiration för tron måste det arbetas seriöst på att utveckla den rätta formen för högläsning. Det har kyrkan i dag tyvärr inte tagit på allvar.

Till Ordets liturgi hör också växelsången, som blev återinförd av konciliet. Væxelsången är inte bara en psalm, utan även Guds ord i poetisk form. Faktisk är det så kallade gradualet i den extraordinarie mässan en förkortning av en biblisk psalm, därför att responsoriet blev utvecklat musikaliskt och fick första plats och bara kunde sjungas av en kör och inte av församlingen. Här var musiken viktigare än Guds ord.

Den eukaristiska bönen

Men nu har vi kommit till det centrala: den eukaristiska bönen. I liturgin efter konciliet finns nu fyra ordinarie eukaristiska böner: den gamla romerska kánon-bönen, identisk med den som används i den extraordinarie mässan. Den andra och korta eukaristiska bönen, som avspeglar den ursprungliga romerska kánon-bönen från omkring år 200 (och är alltså flera hundra år äldre än den nuvarande romerska kánon-bönen). Och så finns det två nya: den tredje och den fjärde eukaristiska bönen. Även om alla eukaristiska böner är olika är substansen och strukturen den samma: de är alla uppbyggda kring nattvardsberättelsen. Alla nattvardsböner vänder sig till Fadern, också nattvardsberättelsen – inte till församlingen! Det är den närvarande församlingen, under prästens eller biskopens ledning, som framför den eukaristiska bönen. Ordet ”vi” upprepas av celebranten ett antal gånger och det säger mer än något annat att han talar å hela församlingens vägnar. Det är alltså inte prästen eller biskopen som frambär den eukaristiska bönen, det är hela den närvarande församlingen genom prästen eller biskopen. Det är en viktig detalj.

Det är också viktigt att i detta sammanhang nämna den helige Ande. I den romerska kánon-bönen kommer den helige Ande bara fram indirekt. I de tre andra eukaristiska böner finns två så kallade epikleser, det vill säga bön om nedkallande av den helige Ande. Dels för att brödet och vinet ska förvandlas till Kristi

kropp och blod, dels för att de troende som är samlade ska förvandlas till Kristi kropp när de mottar honom i eukaristin. Dessa två epikleser, som vi har gemensamt med de östkyrkliga liturgierna, innehåller på så sätt hela mässans mysterium.

”Se Guds lamm”

Varför är då mässan en offermåltid och inte bara en familjemåltid? Det som gjorde Jesu död på korset till ett offer och inte bara till ett justitiemord var Jesus själv: *Detta är mitt blods kalk [...] som blir utgjutet för er och för de många till syndernas förlåtelse*. Det förvandlade brödet och vinet är och kommer alltid att förbli Jesu offergåvor när vi upprepar den sista måltiden. Men den djupaste grunden till att varje mässa är ett offer, är att Jesus som Guds lamm i all evighet kommer att stå inför Faderns ansikte som det offrade lammet. Därför och bara därför är han det också på jorden när vi firar eukaristin. Således möts vi alla i den himmelska helgedomen tillsammans med det slaktade offerlammet, när vi firar mässan.

I de tre nya eukaristiska böner säger prästen vänd mot församlingen: *Se Guds lamm, som borttager världens synder*. Detta liturgiska element fattas helt i den romerska kánon, bland annat för att det tydligen inte förutsätts att församlingen normalt går till kommunion i mässan. Tankeväckande!

De troendes aktiva deltagande

Ska mässan läsas med prästen vänd mot församlingen eller mot öst? Påven Benedikt XVI understryker att det är ett missförstånd att hävda att konciliet har bestämt att mässan ska läsas mot folket. Konciliet gjorde det möjligt, men förordade det inte. En präst som firar den nya mässan kan fortfarande läsa själva den eukaristiska bönen vänd mot öster, tillsammans med hela församlingen.

Påven Benedikt godkände officiellt att man efter eget önskemål kan använda den extraordinarie mässan, och han påpekade att man inte kan förbjuda en mässa som har varit använd i kyrkan i många århundraden. Men, lägger jag till, det skulle vara pastoralt och teologiskt helt fel att därför lämna den ordinarie mässan. Den är på mycket viktiga punkter mer trofast mot kyrkans urgamla liturgiska tradition, inte minst vad gäller de troendes aktiva deltagande. De är Kristi kyrka och hans brud, som firar det heliga mässoffret tillsammans med brudgummen.

Lars Messerschmidt

(översättning och bearbetning: Helena D'Arcy)

Fotnot:

Artikeln är tidigare publicerad i en längre version i *Katolsk Orientering* 14/2020.

Oväntad utrustning i kyrkan. Luca d'Angelo och Roberto Fasano är två av de ungdomar som regelbundet tränar boxning under ledning av kyrkoherden fader Antonio Luffredo. Roberto berättar att en fjärdedel av hans gamla vänner har valt livet på gatan, men han tycker att det här stället är mycket bättre.

Foto: Martin Björck

Santa Maria della Sanita i Neapel

En vänsterkrok mot kriminaliteten

I ett kriminellt belastat kvarter i den syditalienska staden Neapel har en präst hittat ett recept för att hålla unga, socialt utsatta pojkar på rätt köl. Svaret är boxning – en sport som kan hålla ungdomarna borta från den kriminella bana som annars ligger asfalterad bakom varje gatuhörn.

Man behöver inte gå långt in på atriumgården på den andra sidan av den stora järnporten förän det våldsamma ljudet av trafiken från gatan ersätts av ett harmoniskt lugn, som bara finns

i kyrkorum. Men strax bryts tystnaden abrupt av ett nytt ljud som blir starkare och starkare ju längre in man rör sig i kyrkan, förbi bänkarna och altaret och bort till en sidoflygel.

Det är ljudet av slag. Och slagen faller i kaskader mot de hårda sandsäckar som hänger i det visserligen slitna men ändå vackra rummet, med högt i tak och vackra trädörrar.

Mitt i rummet står en boxningsring. Underlaget utgörs av en tunn, blå skummadrass och tre rep bildar en kvadratisk fyrkant runtom. Två pojkar är mitt uppe i en intensiv match. De cirkelar runt varandra. Fötterna gör jobbet, ►

armarna parerar, och de har blicken fäst på sin motståndare medan svetten rinner från ansiktet. Uppercut, rak höger, vänsterkrok – slagen är en del av premisserna, och pojkarna fnysar efter varje slag, när de tuffa smällarna från boxningshandskarna river genom luften.

Längst bak i rummet står en garderob, där prästens mässhakar i vitt, grönt och rött hänger på sammetsgalgar. På golvet framför klädska-pet ligger en boxningshjälms och ett par boxningshandskar.

Vi befinner oss i kyrkan Santa Maria della Sanita på Piazza Sanita i den fattiga stadsdelen Rione Sanita, strax norr om Neapels centralstation. Kvarteret är känt för tung kriminalitet och maffiaaktivitet.

Det är måndag förmiddag i början av hösten, skolorna är fortfarande stängda på grund av pandemin, och fyra tonårspojkar har därför en ursäkt att träna för sig själva.

– Jag har varit med sedan början. Jag älskar att komma hit, säger sjuttonåriga Luca d'Angelo, som just trätt ut ur ringen och torkar pannan med en handduk. Han drömmer om att en dag bli professionell boxare.

Polisen som tränare

Boxningsklubben startades för två år sedan. Den lokale prästen och eldsjäl, fader Antonio Loffredo, visste att en grupp pojkar i Rione Sanita-kvarteret gärna ville lära sig att boxa, och några av dem hade frågat om han kunde hjälpa dem att komma igång.

– Pojkarna vet att fader Antonio kan få saker och ting att hända, berättar Claudio Menna, trettiofyra år, som är knuten till kyrkan som mentor för ungdomarna.

Och prästen ville inget hellre än att hjälpa de unga pojkarna, men på ett villkor: träningen skulle ske i själva kyrkan, och pojkarna skulle få undervisning av poliser knutna till polisens sportorganisation *Fiamme Oro* (Gyllene flam-ma).

Boxningsklubben har blivit ett initiativ som ska hjälpa till att få ungdomarna bort från gatan, och för fader Antonio har det varit viktigt att presentera pojkarna för positiva förebilder med en viss auktoritet. Något många av pojkarna inte haft under sin uppväxt. Som tur är tvekade polisens sportorganisation inte när fader Antonio presenterade idén för dem. Bland tränarna från *Fiamme Oro*-organisationen finns tidigare olympiska boxare och italienska mästare.

Maffiateritorium

Idén med att använda boxning som brobyggare mellan polisen och ungdomarna – varav vissa

Foto: Fondazione San Gennaro

En av många. Genny Cesarano var sjutton år när han sköts ihjäl av maffian när ett flertal gärningsmän sköt för att sätta skräck i kvarterets invånare. Statyn av honom står på torget intill kyrkan.

redan varit på kant med lagen – krävde en del tillvänjning, och i början var det lite skrämmande, medger nittonåriga Mario Armento. Han har själv tidigare bland annat hållit på med nätbedrägeri och sålt kläder med falska modemarken, men det gör han inte längre.

– De är ju från polisen, men också för att de är före detta boxningsmästare, fnissar han.

Fader Antonio, som tittat in i träningsrummet för att hälsa på pojkarna, lägger till:

– De sociala problem som finns i detta kvarter är som ett öppet sår. Men jag väljer att se detta öppna sår som en springa ljus, som öppnar för möjligheter att förbättra lokalsamhället.

Alla ungdomarna i boxningsklubben kommer från Rione Sanita-kvarteret, som har cirka trettiotusen invånare. Det är ett kvarter med hög arbetslöshet – över femtio procent för unga vuxna mellan arton och trettio år, enligt uppgifter från kommunstyret i Neapel. Som en del av den onda cirkeln är utbildningsnivån också väldigt låg, och bara hälften fortsätter till vidare utbildning efter grundskolan. Kvarteret har i det närmaste blivit synonymt med hög kriminalitet med bland annat narkotikahandel, rån och utpressning. De fyra pojkarna, som i dag tränar i kyrkans boxningsklubb, har alla familjemedlemmar som har varit eller är inblandade i kriminalitet, berättar de när de blir tillfrågade.

Rutiner och självdisciplin

Om man går runt på kvarterets gator berättar skjuthål i husväggarna på vägen Via Miracoli tydligt om territoriella gängkrig. Och träder man ut på torget framför Santa Maria della

Sanita möts man av en skulptur föreställandes en pojke i verklig storlek som sitter ner bredvid en boll. Det är Genny Cesarano som 2015 sköts ihjäl i det kulregn som uppstod när två rivaliserande maffiaklaner drabbade samman. Av en ren slump lekte och spelade han fotboll på fel plats vid fel tillfälle. Genny Cesarano har sedan dess blivit en symbol för kampen mot organiserad kriminalitet i kvarteret. En kamp som inte är slut, eftersom många fortfarande låter sig frestas av livet på gatan, och eftersom kriminalitet av vissa ses som den enda reella karriärmöjligheten.

Men så ska det inte gå för pojkarna i boxningsklubben, om fader Antonio får bestämma.

– Målet är självklart: att skapa en bättre framtid för den nya generationen. Jag har sett hur pojkarna ändrar beteende av att komma hit – och jag menar inte att de blir omvända till troende, praktiserande katoliker, för det är inte det jag är ute efter. Men de får rutiner och självdisciplin av att ha fasta tider och av att det ställs krav på att de gör en insats. Det hjälper dem i deras dagliga liv.

– Jag skulle tro att en fjärdedel av mina gamla vänner har valt livet på gatan, men för mig är det här stället mycket bättre. Jag har fått nya kompisar och hittat en stark sammanhållning, säger artonåriga Roberto Fasano, som utbildar sig inom servicebranschen och hoppas på att en dag få arbete inom turistsektorn.

Vitaminer för själen

Resultatet av träningen i boxningsklubben kan direkt överföras till hur Mario Armento, nitton år, tacklar sitt liv i dag. Han har slutat med tidigare kriminella aktiviteter och fokuserar nu på att utbilda sig inom marknadsföring. Och Marios lillebror Diego, tretton år, säger:

– Boxning ger mig självförtroende. Det är en bra känsla att tro mer på sig själv.

Boxningsklubben har haft en närmast magisk effekt sedan den startades. I början var tio unga män med. Nu är de sextio stycken i åldrarna åtta till tjugotvå år.

– De senaste tio åren, sedan fader Antonio kom hit, har det skett en markant förbättring i lokalområdet. Och sedan boxningsklubben startade är det faktiskt färre pojkstreck på gatan. Det beror på den stora sociala insats som fader Antonio har gjort, menar mentorn Claudio Mennas, som själv har vuxit upp i Rione Sanita-kvateret.

Utöver boxningsklubben har fader Antonio etablerat dramagrupper, en teater och till och med fått igång en ungdomssymfoniorkester. För ett fattigt och socialt belastat kvarter som

Foto: Martin Björck

En bättre framtid. Fader Antonio Luffredo, omgiven av fyra unga boxningsentusiaster, har arbetat målmedvetet för att förändra levnadsvillkoren för kvarterets ungdomar och förhindra att de dras in i kriminalitet.

Rione Sanita bör sådana möjligheter få högsta prioritet, menar fader Antonio.

– Folk här i Syditalien är känsliga människor. Vi behöver vitaminer för själen. Det är livsnödvändigt för oss. Vi behöver fysisk kontakt och vi behöver konst och poesi – vare sig det är boxning, musik eller teater. Våra sinnen måste stimuleras. Det är där vi måste börja. Vi kan till exempel inte lösa de ekonomiska problem som vi står inför om våra själar svälter, säger han.

Tillbaka i boxningsringen är det full aktivitet igen. Ett slag i sidan från Luca d'Angelo får Roberto Fasano att stöna. Bröderna Diego och Mario Armento skrattar på sidlinjen.

– Oj! Aj!, kommenterar den ena.

Luca d'Angelo lyfter skämtsamt armarna triumferande, klappar Roberto Fasano på axeln och gör ett litet segerskutt.

Martin Björck

(översättning: Helena D'Arcy)

Thure Gunnarsson

– skriver och ritar, fromt och roligt,
för barn och unga

Nu har Thure Gunnarsson varit redaktör för Sveriges Unga Katolikers medlemstidningar i två år. Sexton färgrika nummer av *Angelus* och *Sanctus* har det blivit sammanlagt – den första för medlemmar upp till tretton år, den andra för medlemmar från tretton år och uppåt. Av resultatet att döma tycks både barn och unga ha fått en publicist som passar perfekt, som kan planera, berätta, teckna, fotografera och layouta. Redan som barn inspirerades Thure att bli serietecknare – av prästen i sin katolska församling hemma i Helsingborg.

TEXT: KERSTIN ELWORTH

Ja, och då är det väl inte så konstigt att *Katolskt magasin* blir intresserat av den nye redaktören på Sveriges Unga Katoliker, SUK, Thure Gunnarsson? Problemet är att vi aldrig träffats och nu bara kan höras på nätet eller per telefon, på grund av dagens pandemi. Men vi kan väl få ställa några frågor till honom i mobilen, läsa tidningarna och höra runt lite bland hans medarbetare? Det ska nog gå!

Hallå, Thure, har du tid att prata en stund? Vi vill veta lite mer om dig i karantänen där längst nere i södra Sverige.

– Ja, visst! Jag har just skickat iväg både *Angelus* och *Sanctus* till tryckeriet så visst kan jag prata ett tag. Nu vandrar jag bara runt lite för mig själv och försöker arbeta fram idéer till

nästa två nummer. Det gäller val av tema och vad de ska handla om för både uppbyggelse och ”katolikkul”. Sen föser jag ihop tankarna, skriver ner dem åt medarbetarna så att vi är beredda att sätta igång när det är dags.

Katolskt magasin har bläddrat runt i åtskilliga SUK-tidningar och vet nu ungefär vad man kan vänta sig finna i nästa nummer.

I *Angelus*, för de yngsta barnen: en liten sammanfattning av numrets tema som kan vara en helg eller ett helgon eller en person eller händelse i Bibeln eller i kyrkans historia. Det kan vara en betraktelse, en intervju, en seriestrip, bok- och filmtips, tävlingar, knep och knåp, enkäter med barn, roliga historier eller något lite oväntat som ”katolska hundar”.

Hemmakontoret. Under året som gått har Thure Gunnarsson framställt sina tidningar hemma i Helsingborg. Annars reser han regelbundet till SUK-kansliet i Stockholm och gör ibland besök i katolska församlingar.

Färgrika tidskrifter.

Angelus för de yngsta och *Sanctus* för de äldsta SUK-medlemmarna. Numera går det också att läsa tidningarna digitalt på SUK:s hemsida (suk.se).

Och i ungdomstidningen *Sanctus* kan det bli reportage från läger, församlingar och andra länder, porträtt, planscher, forskning, sport, konst, tro i glädje och sorg, boktips och levnadsregler – både för själ och kropp och lite hantverk, intervjuer med intressanta katoliker eller exempelvis med gifta par som funnit varandra inom suk – precis som Thure och hans fru Diana.

Internationell familj

Det måste vara mycket att hålla i huvudet så det känns naturligt att fråga Thure Gunnarsson hur han trivs med att vara redaktör för SUK-magasinerna.

– Det är jätteroligt. Alla möten med föräldrar och barn ger så mycket positivt gensvar. Det är klart att jag, när jag förbereder, får

tänka på lite olika sätt när jag skriver för barn från fem år och när jag skriver för unga upp till tjugotta.

Men det går bra, säger han och berättar att han själv var aktiv i SUK när han växte upp i Sankt Clemens församling i Helsingborg, där han alltså fortfarande bor. Dessutom var han med och grundade församlingens ungdomsförening samt var ordförande för Sveriges Unga Katolikers Sydregion, som i dag omfattar Skåne och Halland. Han är också kateket för barn i sin församling. Så det är ingen tvekan om att han kan prata för både äldre och yngre medlemmar.

Och dessutom består hans egen familj av fyra barn i åldrarna tio till tjugotre år. Familjemedlemmarna har dessutom lite olika ursprung. I den första *Sanctus*, som han ansvarade för, berättar han att hans hustru Diana, som är ingenjör på SAAB, härstammar från Libanon, hans mamma från Schweiz och hans pappa från Sverige. Som barn undervisades han av polska ordenssystrar, hans gudfar var belgisk präst och hans vänner i kyrkan kommer från fler än fyrtio olika länder.

Vi lever alla mitt i världen även om vi bor i Sverige, förklarar han för *Sanctus* läsare när han presenterar sig själv under rubriken ”Du är internationell”. *Går du i en katolsk mässa och ser dig omkring ser du människor från världens alla hörn för du tillhör en världskyrka. Det är en tillgång i livet att tillhöra världens största kristna kyrka.*

Bamse, LasseMaja och Tintin

Thure är anställd på sjuttiofem procent så han har möjligheter att också frilansa en del, kanske för att fylla på månadslönen, men först och främst för att han tycker att det är så roligt. Så till exempel har han författat en lång rad berättelser, som illustrerats av andra, för den populära serietidningen *Bamse*, som handlar om en jättesnäll björn. Han har också bidragit med äventyr till de tecknade serier som bygger på karaktärerna i böckerna om LasseMajas detektivbyrå. Och fortsättning följer – fler berättelser är redo för serieläsare under det nya året.

Han berättar att han redan tidigt blev inspirerad att serieteckna.

– När jag var barn i Sankt Clemens församling i Helsingborg var kyrkoherde Sigfrid van Pottelsberghe de la Potterie min vägledare. Jag var hans ministrant under många år och när jag skulle konfirmeras av biskopen frågade jag fader Sigfrid om han ville bli min gudfar och han sa ja. Vi hade våra små pratstunder då

Vackraste vintervyn. I en poster i julnumret av *Angelus* har Thure avbildat Jesusbarnet i krubban inne i en svensk kyrka, omgiven av representanter för hela den katolska kyrkan.

och då. Han kom från Belgien och var god vän med katoliken Hergé, som är pseudonymen för författaren till bland annat de världskända serieböckerna om den unge äventyraren Tintin. Fader Sigfrid visste att jag tyckte om att teckna och började sätta mig in i seriernas värld.

– Han uppmuntrade mig att rita en ministrarntidning med serier och teckningar och roliga historier. Han kopierade den, häftade ihop den och föreslog att jag skulle ställa mig vid kyrkporten efter mässan och sälja den till församlingen för en utflykt med ministranterna. Och ja – det var många som köpte!

Så började det alltså! Sedan fortsatte det med studier i journalistik och kommunikation och webb-branscher – som chef, frilans, redaktör, författare. Thure är femtiosju år, så han har hunnit med en del.

Saknar "allt det roliga"

SUK-magasinet har funnits i många år med flera redaktörer. På senare tid har upplagorna ökat och finns numera också digitalt på föreningens hemsida (suk.se). Tidningarna används ibland i församlingarnas undervisning och eftersom alla medlemmar får gratis prenumeration behöver barnen ibland hjälp med att fylla i de lite krångliga ansökningsblanketterna. I många församlingar har man upptäckt det rika innehållet och låter de senaste exemplaren ligga framme i samlingsrummen. Också vuxna kan tycka att det är roligt att kolla på personporträtt och reportage. För att inte tala om serierna om Jungfru Maria, Don Bosco och heliga Birgitta!

– Alla månaderna med coronaviruset har förstås varit en jobbig tid också för barnen och de unga som inte kunnat träffas i kyrkan lika regelbundet som förr, säger Thure.

– Det kan vara svårt att vara ensam katolik i sin skolklass i dag. Det svenska andliga klimatet gör att en katolik kan anses lite konstig. Men jag blir glad när jag träffar katolska tonåringar som är starka i sin tro. De är intresserade av att lära sig mer för att kunna argumentera och försvara tron. Och i kyrkan har de varandra.

Också Thure och hans fru Diana saknar mycket det vanliga livet i Sankt Clemens katolska församling i Helsingborg, mässorna, mötena. "Alla de roliga sakerna," som Thure säger. Enligt trovärdiga vittnen hör de båda till stöttepelarna i församlingen.

– Vi hjälper båda till i undervisningen och jag är ledamot i ekonomirådet. Inte så märkvärdigt!

Foto: Teresa Gunnarsson

Nya tider. Sankt Clemens kyrka har betytt mycket för Thure och Diana Gunnarsson och deras familj. Under de senaste helgerna har kyrkan varit öppen för en liten grupp i taget för enkel kommuniionsutdelning på angivna tider på grund av pandemin.

Thure Gunnarsson gör inte så mycket väsen av sig men han kommer ofta med nya trevliga tips och förslag, berättar man i hans hemförsamling. Händer det också att han själv får ta emot nya idéer till *Angelus* och *Sanctus* från läsarna?

– Det är många som hör av sig med frågor och förslag, främst barn och ungdomar, svarar Thure med glad röst i sin mobil. Det är jättebra för det är genom att lyssna på andra som man utvecklas. ☺

Foto: Ryszard Antonius Klingner

Paul Glogowski framför
Katolska domkyrkan i
Stockholm oktober 1993.

Från sovjetiskt fångläger till gästhemmet i Djursholm

Paul Glogowski

En dag i juni 1937, i den lilla bayer-ska staden Amber, befann sig en ung präststuderande i ett rum i stadens skola. Han hade dragit fram en stol, knäppt på radion och lyssnade nu ivrigt på de senaste nyheterna från spanska inbördeskriget. Det dröjde inte länge förrän han blev avbruten. Dörren gick upp, Gestapo stod på tröskeln.

Den unge mannen var Paul Glogowski, tjugotre år gammal och många år senare en uppskattad katolsk profil i Sverige och något av en idol för eleverna i S:t Eriks katolska skola på Södermalm. Men vägen dit var lång.

Tillsammans med flera andra som hade gripits av Gestapo togs han till fängelset i Nürnberg, anklagad för att ha lyssnat på fient-

liga radiostationer och för att "främja samverkan mellan kyrkan och kommunister". Brottet klassades som högförräderi, straffet var koncentrationsläger eller avrättning.

I en intervju med den polska webbsajten Swibie år 2001 berättar Paul Glogowski på äldre dagar hur skräcken grep tag i honom när Gestapo öppnade dörren.

– Jag var ung, jag vill leva, men visste att mitt liv hängde på en tråd.

Under transporten till Nürnberg upplevde han åter ett ögonblick av fasa. Fångtransporten bromsade in mitt inne i en skog, alla fångar kallades ut.

– Jag trodde att allt var slut, att vi skulle avrättas där i skogen. Men det enda som hände var att vi bytte transportmedel.

Han blev senare frisläppt av Gestapo. Men sju år senare var han åter nära att mista livet.

Fånge i Sovjet

När Andra världskriget bröt ut blev Paul Glogowski inkallad till militärtjänst i tyska krigsmakten och placerades i Frankrike. Där fortsatte han sina teologiska studier och prästvigdes senare i Würtsberg, mitt under brinnande krig. Strax därefter skickades han till östfronten, lärde sig ryska och fick arbeta som översättare.

– I största hemlighet firade jag mässor för lokalbefolkningen och fick också tillfälle att döpa deras barn, berättar han i intervjun.

September 1944 blev än en gång en vändpunkt. Paul Glogowski togs till fånga av den sovjetiska armén.

– Men jag hade tur. De flesta som greps blev skjutna på en gång. Tack vare mina språkkunskaper hamnade jag istället i ett sibiriskt fångläger, där jag arbetade som sjukvårdare.

Livet i fångsläget var hårt. Dessutom uppstod en incident som kunde ha slutat illa. En rysk kvinna anklagade honom för att ha miss-handlat och torterat civila under kriget.

– Hon måste ha tagit mig för någon annan, berättar Paul Glogowski.

Ingen trodde på honom. Istället fördes han av sovjetiska officerare till den plats där misshandeln skulle ha skett. Byborna kallades ut till ett torg där de beordrades att noga titta på den man som stod anklagad. Ingen av dem kände igen honom. Trots detta överfördes Paul Glogowski till ett NKVD-fängelse nära Moskva i väntan på rättegång. (NKVD var den sovjetiska säkerhets- och underrättelsetjänsten 1934–1946.)

– Jag frågade en av de ryska officerarna: När får jag åka hem? Svaret på ryska: *Wy nikagda, nije pajediete damoj*. ”Du kommer aldrig hem”.

Det fanns tillfällen då Paul Glogowski trodde att döden var nära. Ändå slutade han inte att hoppas att få återse sin familj. Samtidigt fortsatte förhören i fångsläget, ibland upp till tjugofyra timmar i sträck. Samma frågor gång på gång.

– De ville att jag skulle erkänna spionage och förräderi. Jag minns att det fanns en tid då jag ville dö.

Strax före rättegången fick han veta att han redan hade dömts till döden. Ändå visade det sig att hans namn inte stämde överens med den information som fanns om den verkliga förövaren. Avrättningen sköts upp, men domen blev tjugofem års straffarbete.

Nytt liv i Sverige

En julafton i fångsläget, ensam i cellen, låg han i mörkret på bara marken med skorna som huvudkudde. Vid midnatt kom en rysk sjuksköterska till honom, Maria Soldatowa. Hon försökte ge honom styrka: ”Ge inte upp!”

Foto: okänt

Hembesök. Pater Paul Glogowski besökte sina gamla hemtrakter i Övre Schlesien, någon gång efter att han kommit till Sverige 1955.

För Paul Glogowski var det som om ”Gud riktade dessa ord till mig genom henne”. Efter den händelsen blev det lättare att uthärda fångsläset. Han och några andra fångar fick senare amnesti. De samlades en dag på torget utanför fångsläset och beordrades att bränna papper och annat från fångelsevistelsen, de sovjetiska fångvaktarna ville inte lämna några spår.

– En av de ryska kvinnor som stod där, hustru till en av officerarna i NKVD, sa till mig när jag klev på tåget till München: ”Du ska åka hem, men vi måste stanna.” Jag kunde känna hennes sorg, visste att hon var ateist, men hon sa också att hon hade bett mycket för mig så att allt skulle gå bra.

Efter att ha släppts från fångenskapen anlände han till München 1950. Fem år senare kom han till Sverige och blev bland annat en uppskattad skolpräst i S:t Eriks katolska skola.

En sista fråga i intervjun – hur ser han på dessa upplevelser idag?

– Jag känner hur Gud har följt mig i alla år. Jag är åttiosju år gammal och av dem har jag levat sextio år som präst. Jag vet inte hur länge Gud kommer att låta mig leva. Men under resten av mitt liv vill jag bara tacka honom.

Efter att ha verkat för stiftet i många år flyttade pater Glogowski 1982 till Birgitta-systrarnas gästhem i Djursholm. Han dog den 13 januari 2005.

Karin Liljequist

Uppskattad präst i Sverige

Paul Glogowski föddes 1914 i Schwieben i Övre Schlesien, ett område som kom att tillhöra Polen sedan landet återupprättats 1920. Efter skolgång i Österrike och Tyskland inträdde han i orden Don Boscos salesianer och studerade bland annat filosofi, pedagogik och teologi.

När han anlände till Sverige 1955 kom han att arbeta både som biskopens sekreterare, som kaplan vid katolska domkyrkan i Stockholm och som präst i S:t Eriks katolska skola och flickhemmet Maria Regina. Under åren hade Paul Glogowski även uppdrag som stiftsadministratör, generalvikarie och biskopsvikarie för ordensfolket. År 1966 blev han den förste katolske kyrkoherden i Södertälje sedan reformationen och lät bygga den ”vita kyrkan vid kanalen”.

Fotnot:

Artikeln är delvis en bearbetning av en intervju med Paul Glogowski som Waldemar Packner gjorde 2001 i Polen. Mer om S:t Eriks katolska skola under 1950-talet kan man läsa i *Kastanjer och rökelse, S:t Eriks katolska skola – historia och minnen*, utgiven av Veritas förlag 2020.

Ny organisation för de karismatiska

En ny gemenskap för den karismatiska rörelsen i Stockholms katolska stift, under det världsvida CHARIS-nätverkets paraply, är på väg att etableras. Men vad är egentligen karismatik och vad innebär profetisk förbön? Diakon Pancho Chin A Loi förklarar för Km:s läsare.

När vi kallas att be för någon betyder det att i en viss mening stå med Jesus i ”klyftan”, det vill säga det område där vi inte vet vad vi ska göra eller kanske ens hur vi ska be. Bönens omfattning och effektivitet begränsas av vår egen förståelse. Trohet mot Guds vilja är en nödvändig förutsättning för bönesvar. I Jakobsbrevet 4:3 läser vi: *Ni ber, men får ingenting därför att ni ber illa; ni vill bara tillfredsställa era begär.*

Katolska kyrkans katekes lär oss att förbön innebär att man ber till förmån för en annan människa. Förbön har inga gränser utan omfattar även fiender (KKK 2647). Förbön är en begärande bön som lär oss att be som Jesus gjorde. *Han är den Ende, som för alla människors och särskilt syndarnas talan inför Fadern* (KKK 2634).

Förbön innebär inte att man ger upp tanken om Guds eviga plan för sitt rike. Att ha en profetisk vision betyder att förstå vad Gud gör idag som har stor betydelse för hans eviga syften, för hans rike. Förbedjarens attityd borde vara, *Här är jag [...] Hur jag älskar att göra din vilja, min Gud* (Ps 40:7–8). Det hebreiska ordet för profet betyder bokstavligt talesman. *Jag skall lägga mina*

ord i hans mun, och han skall förkunna för dem allt vad jag befäller honom (5 Mos 18:18). Profeten är mellanhand mellan Gud och hans folk.

Handlingarna hos den förste profeten i Bibeln – Abraham – är inte förknippade med att ”profetera”, utan som förbedjare för folket under Guds dom: *han är en profet, och han kan be för dig så att du får leva* (1 Mos 20:7). Under förbön måste vi hålla ögonen och öronen riktade mot det som rör sig i Guds hjärta. När vi känner det och ber därefter är det profetisk förbön. Man skulle kunna säga att begärande förbön identifierar sig med folkets behov och bördor, medan profetisk förbön identifierar sig med Herrens bördor. Profetisk förbön betyder inte att komma inför Herren med en bönelista, utan att komma inför Herren för att be om en bönelista.

Vad är det att vara karismatisk

Ett centralt begrepp i karismatisk förnyelse är upplevelsen av ”dop i den helige Ande” eller ”förlösning av den helige Ande inom oss”. Med detta avses att en individ får en personlig upplevelse av Guds kraft, som apostlarna gjorde vid pingsten. Dop i Anden är inte en speciell nåd för vissa utan en nåd som är tillgänglig för alla. Det är en personlig erfarenhet av att den helige Ande förlöser livet inom oss som vi har fått genom dopets nåd.

Den karismatiska rörelsen är ingen strukturerad rörelse på samma sätt som andra rörelser inom kyrkan. Det finns ingen nedskrivna konstitution och det rör sig inte om någon speciell kult. Det

Foto: CHARIS International

är snarare ett nätverk av bönegrupper och kommuniter, men utan speciell spiritualitet, och inte bara till för några speciella människor. Att lyfta våra händer i tillbedjan är för oss karismatiker inte alls något liturgiskt anspråk eller behov, utan det sker spontant på grund av vad Gud har gjort i våra hjärtan. Karismatik är inte heller något som man bara kommer på att man vill vara med i, som en förening eller klubb.

Den helige Ande kommer med ny kraft till oss för att utrusta oss med gåvor till tjänst och mission. Det handlar inte om ”bättre”, ”högre” eller överlägsna människor i kyrkan som kallar sig för ”karismatiker” utan det rör sig om vanliga män och kvinnor som har blivit förvandlade, eller med andra ord, blivit ”karismatiskt” förnyade av ”ett ingrepp” av den helige Ande.

diakon Pancho Chin A Loi

På begäran av påve Franciskus upprättades 2018 en helt ny och internationell tjänst för den katolska karismatiska förnyelsen, CHARIS, med juridisk enhet inom Heliga stolens dikasteri för lekfolk, familj och liv. CHARIS mål är att tjäna och skapa gemenskap mellan olika enheter i den katolska karismatiska förnyelsen för att förkunna evangeliet i världen.

I samband med grundandet av CHARIS talade påve Franciskus om gemenskapen mellan medlemmar i den karismatiska familjen, *där den helige Andens mäktiga närvaro manifesteras för hela kyrkans bästa. En närvaro som gör var och en lika, eftersom var och en har fötts av samma ande: stora och små, gamla och unga, engagerade på global eller lokal nivå.*

Tidigare fanns i Sverige den Katolska Karismatiska Förnyelsen i Sverige som fungerade som den lokala representationen för Internatio-

nal Catholic Charismatic Renewal Service. Från och med januari 2021 pågår bön och arbete för att bilda en svensk CHARIS-gemenskap samt välja en representant för Sverige och Norden till CHARIS. Denna gemenskap skall i sin tur främja gemenskap mellan alla olika uttryck för karismatisk förnyelse bland katoliker inom vår biskopskonferens, genom ömsesidig kontakt, uppmuntran och samarbete för CHARIS i våra stift (för mer information se www.isidor.se/ karismatiskförnyelse).

Fidaa Hanna ny medarbetare på KPN

För åtta år sedan kom hon höggravid från Syrien till Sverige med sin man. Tanken var att föda barnet i Sverige och sedan fortsätta till USA eller återvända till Syrien. Helt så blev det inte. Möt Fidaa Hanna, Katolska pedagogiska nämndens nya medarbetare.

På flytande svenska berättar Fidaa Hanna glatt om hur hon hamnade i Sverige.

– Min man hade arbetat i Islamabad i tre år, och tanken var att vi skulle bege oss till USA, eftersom situationen var orolig i Syrien och vi inte ville återvända dit. Men våra visum blev försenade, och i stället reste vi till Sverige. Vi hade bara avlägsna bekanta här, men det har gått bra.

Så fort Fidaa hade lärt sig svenska började hon arbeta. I Syrien hade hon arbetat som platschef på ett stort telekom-bolag;

här hittade hon i stället en nisch som rådgivare i olika projekt för asylsökande i samarbete med bland annat Svenska kyrkan, Missionskyrkan och olika kommuner.

Nu ser Fidaa fram emot att bidra till KPN:s insatser som länk till församlingar, missioner och orientaliska katolska kyrkor, och hon kommer även att praktiskt ansvara för KPN:s många föreläsningar och kurser.

Text och foto: Helena D'Arcy

Fidaa Hanna har snabbt kommit in i arbetet för KPN och ser fram emot att lära känna stiftet.

Fråga Km

Är det Paulus som har författat pastoralbrevet?

Jag tycker om Andra Timotheosbrevet och jag vill helst tro att Paulus själv har skrivit det (även om han dikterade det). Men i Bibel 2000 står det: "Det mesta talar för att pastoralbrevet har en och samme författare, en pauluslärjunge i slutet av det första århundradet."

Är det verkligen någon annan än Paulus som skrivit pastoralbrevet (Första och Andra Timotheosbrevet samt Titusbrevet). Hur kunde i så fall denne andre skriva de personliga anvisningarna om att komma snart och ta med manteln och böckerna?

Ingrid L.

Km har skickat frågan till Tord Fornberg, docent i Nya testamentes exegetik.

Har Paulus skrivit pastoralbrevet? Ingen vet med säkerhet, men oddsen är inte goda. Det vill säga, det kan mycket väl tänkas att de kommer från kretsen kring Paulus. De har en helt annat språklig prägel än de brev som Paulus definitivt har formulerat själv. Men den frågan kan man lösa genom att hänvisa till en sekreterare som gett breven deras språkdräkt på egen hand. Paulus kan ha suttit i fängelse och inte själv ha haft tillgång till skrivmaterial utan gett en medarbetare i uppdrag att skriva å hans vägnar.

Svårare är frågan om den historiska situationen som breven förutsätter; det

Fortfarande aktuell fråga.

Pastoralbrevet, det vill säga Första och Andra Timotheosbrevet och Titusbrevet, har en oklar tillkomst historia som bibelforskningen ännu inte lyckats utreda.

vill säga vad de avslöjar om kyrkans organisation och hierarkiska uppbyggnad med ämbetsbärare och liknande. De tycks spegla en situation några årtionden efter Paulus död, kanske från omkring 80-talet.

Vad kan man då säga om de personliga notiserarna? Sådana tycks ofta förekomma i brev skrivna av lärjungar som står i en lärofaders tradition (t.ex. också Andra Petrusbrevet). Det kan verka som bedrägeri, men ska nog inte ses så. I antiken hade man inte ett copyright-tänkande som vi har i våra dagar, utan man kunde uppenbarligen skriva i sin lärofaders namn så länge man innehållsmässigt höll sig till vad denne rimligtvis kunde skriva om han fortfarande levat.

Detta är ungefär vad som kan sägas, men det löser naturligtvis inte alla frågor som kan ställas.

Tord Fornberg

Skicka din fråga om tron, kyrkan, liturgi eller helgonen till *Katolskt magasin*: redaktionen@katolsktmagasin.se.

Påvens röst i krisen:

Låt oss drömma om en bättre framtid

Dagarna före jul utkom en ny bok med påvens texter. Originalmanus skrevs samtidigt på engelska och på spanska i ett samarbete mellan påve Franciskus och den brittiske skribenten Austen Ivereigh, och boken finns redan översatt till bland annat tyska, franska, italienska, polska och portugisiska. Kaj Engelhart har läst boken och berättar mer.

Franciskus välsignande framför en tom Petersplats. Franciskus firande mässa i en tom Peterskyrka. Franciskus talande i en tom audienssal. Vi har sett påven under pandemin ungefär lika ensam som vi, lika berörd. Vatikanen och kurian har drabbats, liksom varje stift och församling världen runt. Precis som vi. Nyligen utkom boken *Let us dream*, Låt oss drömma, med underrubriken *Vägen till en bättre framtid*, signerad påve Franciskus. Den är som ett allvarligt brev från påven till var och en av oss, som ska "sällas som vete" (Luk 22:31) i denna kris. *Frågan är om du klarar krisen, och i så fall hur*, skriver påven.

Franciskus talar om skärmdöda och räds-lan för fysisk beröring, om nyfattigdom och otrygghet, om de många döda och svårt sjuka, om familjevåld och övergivna. Men pandemin är idag den synliga krisen, bredvid de kriser som hamnar vid sidan om: förföljda folk som rohingyer, uigurer och yezidier. Eller barn utan skola i Afrika, eller svältande barn i krigets Jemen, eller alla barn i flyktingläger världen runt. Gud vill att vi blir aktiva och gör något, men vi hindras av tre blockerande faktorer som världen som den är: narcissism, modlöshet och pessimism. Vi ser bara oss själva och hur vi mår, vi klagar och torkar ut i vårt andliga liv, och vi passiviserar som ut en stängd dörr som vi vägrar öppna för att släppa in nya möjligheter.

Därmed blir covid-19 till ett "likgiltighetens virus" som hindrar oss från att känna *de Andens impulser som denna kris måste väcka i våra hjärtan* och göra den till ett "nådens år".

Men bakom den aktuella krisen står en annan, den som berör Guds gåva skapelsen, skönheten, naturen, mångfalden – vår planet. Det var den ekumeniske patriarken Bartolomeos skrifter om miljön som öppnade mina ögon, skriver påven – *så uppstod min ekologiska medvetenhet. Jag såg att den kom från Gud, för den var en andlig erfarenhet*. Han hänvisar till sin encyklika *Laudato Si'*, som är en socialencyklika, inte en "grön" encyklika, insisterar han; den uttrycker en medvetenhet, inte en ideologi.

Franciskus har fått hjälp med boken. *Let us dream* är ett samarbete mellan Franciskus och den engelske journalisten Austen Ivereigh, även om det är påven som personligen ständigt riktar sig till läsaren. Ivereigh har tidigare skrivit två biografier om Franciskus och om hans engagemang för en djupare och mera levande kyrka. Den här gången kom de två överens om att Ivereigh skickade honom frågor om covidkrisen – det var sommaren 2020, under en nedstängningsperiod – och påven svarade. Ivereigh talar hellre om en "mästarelev-process" än om ett samarbete. Innehållet är helt och hållet påvens, säger Ivereigh, *inklusive de avsnitt där han uttrycker tacksamhet till andra som hjälpt honom att forma sitt tänkande*. I jesuitidskriften *America* berättar Ivereigh: *Ibland hänvisade han mig till skrifter från sitt förflutna – som jesuit eller ärkebiskop – där han kände att något hade förklarats eller uttryckts bra. Det jag då sammanställde bearbetades sedan av honom, han redigerade och skrev om*.

Let us dream är ett kompendium av det som sysselsätter Franciskus i hans omsorg om världen av idag. Mycket känner vi igen från hans encyklikor och uttalanden, och det formuleras rappt och berörande. Skarp analys och ibland oväntade, smarta slutsatser visar honom vara en engagerad samhällskritiker, psykolog och andlig vägledare. Hans jesuitiska skolning framträder när han betonar att vi måste träna vår urskilningsförmåga inför det vi ser. Och det vi ser måste vara tillförlitligt. För detta

Om pandemins utmaningar. I början av advent 2020 släpptes boken *Let Us Dream. The Path to a Better Future*, skriven av påve Franciskus och den brittiske skribenten Austen Ivereigh. Boken skrevs samtidigt på engelska och spanska och finns översatt till tyska, franska, italienska, portugisiska och polska.

måste vi betrakta världen från marginalen – alla marginaler.

Vi kan bara förstå samhället från de fattigas och marginaliserades perspektiv, de är mätaren på hur mänskligt utvecklat och etiskt medvetet samhället är. Vi måste bekämpa vår girighet, att femtio procent av världens tillgångar ligger i händerna på tio procent av världsbefolkningen är en oanständighet. Det är inte fel att ta del av resurserna, men resurserna är avsedda för alla människor och måste fördelas rättvist. Alla är lika älskade av Gud. Perspektivet är hela tiden ett liv i kontakt med Skaparen, som skapat tillgångarna med tanke på hela mänskligheten.

Det innebär att all diskriminering, etnisk, social, ekonomisk, religiös, är en utmaning till förändring. Och den aktuella krisen är en inbjudan och impuls till förändring. Efter den berömda latinamerikanska metoden se-bedöma-handla, som stämmer väl överens med jesuiternas berömda princip om urskiljning, vill Franciskus ge oss underlag till handling. Med förbluffande bredd och djup redovisar han ett skarpt perspektiv på vår tid och dess behov av sociala, politiska, ekonomiska och kyrkliga reformer. Till exempel något slags ”medborgarlön” åt alla. Och en förändrad ställning för kvinnorna, i alla avseenden.

Kvinnorna är de som berörs mest av covidkrisen, konstaterar Franciskus. Sjuttio procent av alla vårdarbetande är kvinnor, och de drabbas generellt av sämre anställningsförhållanden och lägre löner än männen. Samtidigt

har länder med kvinnliga presidenter eller regeringschefer reagerat snabbare och bättre på krisen än andra, menar han. Är det kvinnornas perspektiv världen behöver i denna tid för att möta kommande utmaningar? Påven refererar till kvinnliga ekonomer som Mariana Mazzucato och Kate Raworth som svarar för fräscha idéer, och han arbetar konsekvent på att integrera kvinnor i beslutsprocesserna i Vatikanen; ”de är bättre på att förstå processer och att driva projekt”. Att införliva kvinnors kompetens i den kyrkliga förvaltningen ”utan att klerikalisera dem” ser han som avgörande.

Ibland blir Franciskus personlig. Varje människa har sina ”covidkriser”, skriver han, som skakar om henne och tycks ifrågasätta hela hennes liv och existens. Själv har han upplevt tre sådana situationer. Den första var hans svåra lungsjukdom som ung prästseminarist, då två kvinnliga vårdare räddade hans liv, psykiskt och fysiskt. Den andra var åren i Tyskland. Han skulle doktorera i en främmande miljö, med ett nytt språk och en mentalitet som förstörde hans tillvaro genom uteslutning och isolering. Den tredje var hans tid som seminarierector i argentinska Córdoba, att slags ”lock-down och självisolering”, en ökentillvaro i hans liv.

Så vad råder han oss, som i varierande grad står i en liknande situation och känner oss rädlösa och desorienterade inför framtiden? I efterordet kommer han med ett par tips. *Två ord faller mig in: att decentrera och att transcendera. Se efter vad du är centrerad på, och decentrera dig själv. Det gäller att öppna dörrar och fönster och ge sig ut [...]* Vi måste undvika frestelsen att centrera på oss själva. Att lyfta blicken från oss själva och se oss omkring. Att transcendera: att höja oss upp ur oss själva och skaffa oss en överblick över läget och behoven och vad vi kan göra. Och därmed lyfta upp oss ett stycke i vår mänskliga – och andliga – utveckling. Påven håller fram bilden av en pilgrim: *hon går ut ur sig själv, öppnar sig för en ny horisont, och när hon kommer hem är hon inte densamma, och hennes hem är inte längre samma. Det här är en tid för pilgrimskap. [...] Låt dig ryckas med, skakas om, utmanas! [...] När du känner rycket, stanna upp och be. Läs evangeliet, om du är kristen. Eller ge dig utrymme att lyssna. Öppna dig. [...] Och sedan handla: ring ett samtal, hälsa på, erbjud din hjälp. Även om du inte vet precis vad du skall göra, så erbjud dina tjänster. Tala om att du vill vara en del av en bättre värld och att du tycker att det här vore en bra början.*

Kaj Engelhart

Bok – en pärla mitt i centrum

**jag må bo mitt
ibland dem –
Stockholms stora
synagoga 150 år**
Hillel-förlaget, 2020

Mellan Kungsträdgården och Berzelii park reser sig en byggnad, likt ett babyloniskt tempel, med eleganta detaljer från det moriska Alhambra och med rosettfönster som en fransk katedral. Det är Stockholms Stora synagoga, ädelt tillbakadragen i sin unika prakt som en av stadens allra förnämsta byggnader från 1800-talet.

Synagogan fyllde hundrafemtio år i fjol, och till födelsedagen har judiska församlingen gett ut en storslagen jubileumsbok med mängder av illustrationer och en lång rad intressanta artiklar som belyser skönhetsens historia ur många aspekter. Författarna kommer från olika läger och svarar för omväxlingsrika texter där man lär sig massor. Till exempel att synagogan, som den fysiskt existerar, på ett sätt var efter sin tid. Ty 1870, när den invigdes, hade Sveriges judar fått rätten att bo var de ville och äga fast egendom och numera byggdes synagogorna mindre exotiska och uppseendeväckande för att markera att judarna var en integrerad del av befolkningen.

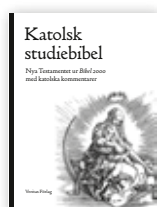
Men Stockholms Stora synagoga ritades redan 1861 av sin arkitekt Scholander, och då ville man fortfarande antyda sitt ursprung från Heliga landet i öster och betona det egna hebreiska arvet även i arkitektur och konst. Vilken tur med denna eftersläpning, skriver arkitekturhistorikern Fredrik Bedoire i boken – annars hade vi inte fått en sådan pärla i Stockholms centrum!

Förre rabbinen Morton Narrowe skriver, samt efterträdaren Ute Steyer och forskare, tjänstemän och funktionärer inom församlingen och utanför. Många är vänner och bekanta också för oss kristna, som gärna kommer till synagogan på inbjudan till minnesgudstjänster över holocaust eller kristallnatten eller på mer uppsluppna evenemang som *purim* eller *pesach*. Eller till den vackra Sessionssalen i det intilliggande församlingshuset, där alla stockholmsrabbiner hänger avporträtterade på vägarna. Boken skildrar också den mentala, politiska och ekonomiska vägen till tomten och bygget på Warendorffsgatan, och vilka debatter, idéer och visioner som lever där idag.

Runt hörnet ute mot Kungsträdgården finns närmsta grannen, den katolska S:ta Eugenia-kyrkan. Vi som var med då minns hur vi efter sista mässan bar var sin stol från dittillsvarande kyrkoprovisoriet på Drottninggatan till den nya kyrkan vid Kungsträdgården. Det var fyrtio år sedan, och under tiden har en djup, stabil och allt varmare vänskap och gemenskap vuxit fram mellan de två grannförsamlingarna. Våra ledare och vi själva är ofta gäster hos varandra, och för oss katoliker är judarna våra äldre bröder, som den helige påven Johannes Paulus II slagit fast.

Vi kan känna glädje och stolthet att vara så nära denna vackra och resliga synagoga, som anas genom en del av våra kyrkliga fönster och påminner oss om hur mycket vi har gemensamt. Åtskilligt av våra gudstjänstformer, våra böner, våra psalmer och traditioner är ett arv vi delar med judarna – något att reflektera över i ödmjukhet, glädjas åt med eftertanke och medvetet förhålla sig till.

Kaj Engelhart

Bok – fördjupning i Skriften
Katolsk studiebibel
Nya testamentet ur Bibel 2000
med katolska kommentarer
 Veritas förlag, 2020

Så har den kommit. Inte en ny katolsk översättning av Bibeln, men ett Nya testamente med katolska kommentarer i marginalen. Det är viktigt att ha klart för sig, att översättningen är exakt den som finns i Bibel 2000, likaså noterna nere på varje sida. Till detta har fogats uppslagsdelen i Bibel 2000.

Det finns alltså två notapparater i denna utgåva. Den som finns med i Bibel 2000 ger framför allt en historisk och språklig information och håller sig medvetet borta från konfessionella tolkningar. Denna finns nertill på varje sida och är tryckt med mindre stil. Den katolska kommentaren utgår från den katolska kyrkans förståelse av texterna, ger många hänvisningar till Katolska kyrkans katekes, citerar kyrkofäder och hänvisar till katolsk liturgi, inklusive rosenkransen.

Ingen motsättning skall finnas mellan dessa båda notapparater. De har olika målsättning och kompletterar varandra just därför. I redaktörernas förord framhålls att de båda behöver läsas tillsammans, vilket jag tror är alldeles riktigt. Likaså behöver uppslagsdelen flitigt rådfrågas. Många gånger har jag fått frågor om vad det och det bibelstället betyder, när det hade räckt att slå upp i uppslagsdelen. Visserligen fanns i 1917 års Bibel något som heter Ordförklaringar och sakupplysningar, men det var så magert att svenska bibelläsare

inte har fått någon vana vid att använda detta hjälpmedel. Men Uppslagsdelen i Bibel 2000 är ett vidunderligt innehållsrikt bibellexikon.

Den katolska notapparaternas omfång växlar av naturliga skäl i olika bibelböcker. Utförligast är den i vissa av breven, inte minst Romarbrevet. I det stora hela är kommentarerna balanserade och bidrar till att läsaren bättre förstår texten och kan sätta in den i ett sammanhang. Ibland kan naturligtvis inte förenklingar helt undvikas, särskilt av komplicerade teologiska frågeställningar. Så tycks rättfärdiggörelsen – viktig inte minst i Paulus brev – helt likställas med dopet, vilket får sägas vara en förenkling.

De katolska noterna och inledningarna till de olika böckerna har författats av Emanuel Sennerstrand, lärare vid S:ta Elisabets folkhögskola i Göteborg. Granskningen har gjorts ur teologisk synpunkt av Gösta Hallonsten, Lund, och ur bibelvetenskaplig synpunkt av Tord Fornberg, Uppsala.

Denna utgåva av Nya testamentet fyller en lucka i den katolska bokutgivningen i vårt land. Jag befarar endast att Bibelkommissionens notapparat nere på varje sida inte kommer att studeras så mycket som den förtjänar. Den är satt med mindre stil än den andra och riskerar också därför att försvinna.

En annan invändning rör bokens omfång. De niohundra sidorna gör att den är svårhanterad och knappast kan tas med på resor. Det är verkligen en studiebibel, som bäst läses vid skrivbordet, gärna i en bibelstudiegrupp. Vi får hoppas att sådana nu kommer till stånd i våra församlingar. De har här fått en utmärkt grundbok att tillgå.

Sten Hidal

Bok – en uppfräschad långkörare
Sven-Eric Liedman:
Från Platon till demokratins kris
Albert Bonniers förlag, 2020

Redan 1972 utkom Sven-Eric Liedman för första gången med boken *Från Platon till Lenin*. Nu kommer den femtonde upplagan! Under årens lopp har det som står efter ordet "till" ändrats ett antal gånger: "till Mao Zedong", "till Reagan", "till Gorbatjov", "till kommunismens fall", "till kriget mot terrorismen". Denna bok har alltså fyrtionio år på nacken! Det är anmärkningsvärt!

Liedman har lyckats med konststycket att skriva en bok som fortlöpande hålls uppdaterad och aktuell. Låt mig nu säga något om bokens innehåll, och det är förstås något som ständigt ändrats allt eftersom nya upplagor kommit. När det gäller beskrivningen av tiden från Platon, det vill säga från 300-talet före Kristus, och fram till tidigt 1900-tal är innehållet i boken sig likt, åtminstone från upplaga elva och framåt, men beskrivningen av 1900-talets början och i synnerhet tiden efter 1945 är det för det mesta ny text. Liedman skriver i förordet till den femtonde upplagan: *Så mycket har förändrats i världen, så mycket framstår i ny dager*. Detta sista är förstås en självkritisk kommentar som jag får anledning att återkomma till.

Den politiska idéhistorien beskrivs från antiken och fram till modern tid på ett tämligen

konventionellt sätt, och här är det formuleringskonsten som är det stora och det som är riktigt bra. Liedman skriver som en lärdd, men det är aldrig svårt att förstå vad han berättar. Det är faktiskt riktigt behagligt att läsa Liedman. Beskrivningen av tiden efter 1945 är uppdaterad intill nutid och det är initierat och fräscht. Utom en sak. Liedman har en förkärlek till Marx och marxism och det blir tydligt när han inte förmår se likheterna mellan de politiska systemen i länder som Sovjet, Albanien, Kina å ena sidan, och det nazistiska Tyskland å den andra. Liedman vänder sig bort från detta, och symtomatiskt har han inte heller någon referens till Hannah Arendt och hennes banbrytande bok *Totalitarismens ursprung*, där likheterna mellan de politiska systemen betonas. Liedman tar visserligen numera (i den elfte upplagan från 1993 är det mycket sparsamt) upp de brott mot mänskligheten som skett i kommunismens namn, det är som sagt mycket som framstår i ny dager, men han missar ändå att kommunismen av ideologiska skäl medfört en totalitarism liknande nazismen.

Frånsett denna – i och för sig anmärkningsvärda sak – vill jag ändå rekommendera Liedmans bok. Särskilt unga människor behöver något som kan liknas vid ett standardverk om den politiska idéhistorien. Liedmans bok är samtidigt både lärd och lättläst, och den har fungerat och fungerar fortfarande som ett i stort sett pålitligt idéhistoriskt översiktsverk för den politiska historien från de historiska tidernas begynnelse fram till i dag.

Jan Perselli

Bok – välkommen sammanställning
P. C. Jersild:
Hur vill du dö?
Om makten över livets slut
Fri Tanke, 2020

Titeln på P. C. Jersilds senaste bok är en rak fråga, brutalt ärlig. Svaret är att de flesta vill dö snabbt och smärtfritt. Några kan tänka sig att ha lite respit, hinna städa lite lådor, ta farväl, men sedan ska döden komma utan ångest och smärta. Men vägen till slutet är ofta inte alls snabb och smärtfri hävdar författaren, som under senare år blivit känd som förespråkare av eutanasi, aktiv dödshjälp.

P. C. Jersild är en omtyckt romanförfattare, en av Sveriges populäraste, och jag tillhör hans beundrarskara och har läst de flesta av hans böcker. Många har också väckt diskussion, inte minst *Babels hus* från 1978 som blev ett inlägg i sjukvårdsdebatten. Även andra böcker behandlar etiska frågor. *En gammal kärlek* från 1995 tar i romanform upp frågan om en läkare har rätt att hjälpa en svårt sjuk patient att dö.

Nu har Jersild hunnit bli åttiofem år och har engagerat sig i eutanasidebatten. Det är därför med viss bävan som jag börjar läsa hans bok. Jag känner till hans ståndpunkt och jag har i debatter alltid stått på den andra sidan, vilken förespråkare en god palliativ vård vid livets slut som ett bättre alternativ. Men jag blir glatt överraskad. Boken redovisar forskning och reder ut begrepp på ett mycket trovärdigt och imponerande sätt.

Jersild delar med sig av erfarenheter från sina tidiga år som praktiserande läkare, innan han blev heltidsförfattare. Och han gör det

med stor ödmjukhet och frågar sig: "Gjorde jag rätt? Hade jag kunnat göra på något annat sätt?" Läsaren får också del av rent personliga berättelser, som den smärtsamma historien om systemens självmordsförsök och långvariga döds kamp. Det finns flera fallbeskrivningar där människor träder fram med namn, och vi får följa deras döds kamp och även veta när de fått hjälp att dö. Vi får läsa om den ALS-sjuka Per Maritz, som i somras dog efter att läkaren Staffan Bergström gett honom en dödlig dos sömnmedel (se ledaren i Km nr 7/2020). Och flera intressanta porträtt finns i boken, också av meningsmotståndare. Jesuitpater Erwin Bischofberger satt liksom Jersild i Statens medicinsk-etiska råd och tillägnas ett helt kapitel i boken. Jersild beskriver honom som *något under medellängd med pigga bruna ögon och ett lockigt hår som med tiden kom att vitna och omge honom som en gloria [...] Han var intelligent, väl påläst och alltid beredd att lyssna till motsidans argument [...] vi kom att hysa en ömsesidig respekt för varandra*. Jersild raljerar också över hur det gått för pater Erwin: *Kanske han i denna stund med en suck av lättnad precis har klivit ur skärselden, borstat av sig soten och nu står beredd att veckla ut sina vingar för att starta sin glidflykt mot evigheten*.

Jersild påpekar att folk ger sig in i debatten om dödshjälp utan att ha läst på, och det är också min bedömning. Även om man inte delar hans åsikter är denna bok en mycket välkommen sammanställning om vad dödshjälp innebär och den kan förhoppningsvis bidra till att debatten blir sakligare.

Jersilds egen ståndpunkt sammanfattas: *För mig är den enda logiska slutsatsen att införa dödshjälp så fort som möjligt*.

Elisabet Finné

Bok – resa genom religionshistorien
Ellen Merete Wilkens Finnseth:
Beröringen – om det omöjliga mötet mellan Gud och människa
Översättning Gunnel Järnland
Artos förlag, 2020

När bokens författare söker svar på frågan "Vad är GUD?" och söker ett objekt som hon kan förstå och omedvetet försöker kontrollera, då kan hon uppfatta förvirringen, tvivlen och tomrummet som gåvor. Hon tvingas nämligen då tillbaka till nollpunkten, där hon måste vänta. Hon skriver: *vänta, så som allt skapat väntar på en beröring som är större än min tanke.* Och det är till denna nollpunkt vi får följa henne i denna välskrivna och lärda bok.

Författaren, som är dansk religionshistoriker men bor i Norge, funderar på vad tron är. *Tron är inget bepansrat kontrolltorn med manöverbord och skärmar [...] tron lever i det öppna rummet mellan människa och en ofattbar Gud.*

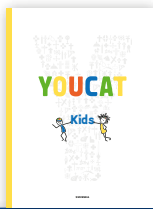
Wilkens Finnseth skriver om de första kristna och om en närvarande Gud. Syriern Ignatius av Antiochia skrev brev någon gång år 110 och författaren konstaterar att det är förvånansvärt lätt att känna igen sig. Nerven är densamma som i hennes egen tro, två tusen år senare.

Vi får följa med henne på resan, i sällskap med kyrkofäder från olika epoker. Trots att de levde för så längesedan blir de snabbt bekanta och mänskliga.

Den nicenska trosbekännelsen får ett nytt skimmer över sig då jag läser om hur den slutligen utformades. Kejsar Konstantin kallade till kyrkomöte år 325, men det skulle dröja till 381 innan paradoxen blev fastställd och vi får läsa de poetiska orden: *Gud av Gud, ljus av ljus, sann Gud av sann Gud, född och inte skapad av samma väsen som Fadern.* Det behövs poesi för att beskriva Gud.

Ibland går jag vilse bland alla kyrkofäder, men tack vare personliga reflektioner och anekdoter lyckas författaren levandegöra dem. Tacksamt noterar jag också att det finns en kvinna i denna mansdominerade historia, den modiga Makrina, som var en kvinnlig pionjär på 300-talet.

Elisabet Finné

Bok – för både barn och vuxna
Youcat Kids
Catholica, 2020

Att lära sina barn den katolska tron är ingen lätt uppgift: den är ganska komplex. Som förälder har man inte alltid alla svar och dessutom lever vi i en tid där barnens uppmärksamhet lätt dras till sysslor som leder dem bort från trosfrågor.

Youcat Kids finns nu översatt och är en katekes som riktar sig just till barn i åldern nio till tretton år. Boken börjar med ett förord av påve Franciskus, följt av en inledning som förklarar hur den skall användas då syftet är att barnet och föräldern läser den tillsammans. Boken följer ungefär samma struktur som *Katolska Kyrkans Katekes*: trosbekännelsen, sakramenten, budorden, bönen, och slutar med ett kort kapitel om Jesu liv.

Varje punkt som tas upp presenteras som en fråga, följt av svaret. Till exempel: "Är Jesus Kristus verkligen Gud?", svar: "Ja". Därefter kommer en kort förklaring om hur man förstår att Jesus är Gud. Sidorna pryds av enkla bilder som ofta är humoristiska, samt av både äldre konst och modernare illustrationer som skapar en kontinuitet mellan den kristna historien och nutiden.

Min son och jag har läst boken tillsammans vid några tillfällen. Ibland har han tittat på bilderna och förstått ämnet som ska diskuteras. Ibland har han blivit distraherad av teckningarna och avletts från att reflektera över ämnet. Det som till slut passade honom bäst var att bli lämnad själv med boken och sedan återkomma med egna frågor.

Youcat Kids är en bra anpassning av katekesen till barnen: de olika ämnena är tydliga och bilderna skapar intresse. Tanken att läsa boken förälder och barn tillsammans är bra eftersom föräldrarna kan se hur barnet lär sig tron. Den kommer också att fräscha upp minnet eller till och med vara lärorik för föräldrarna som kan behöva vässa sin egen tro.

Mickaël Graf

Bok – självård
Agnete Kinman:
**Ett stycke av vägen
Möten i livets slutskede**
Phonomedica, 2013

Människor i dödens närhet behöver samtala med insiktsfulla personer som kan ta emot, och i bästa fall besvara, frågor som ställs på sin spets. Ett exempel på vägledning inom detta känsliga område är boken *Ett stycke av vägen. Möten i livets slutskede*. Den gavs ut 2013 i en första upplaga som trycktes om 2014. Nu har andra upplagan kommit. Det säger något om den stora efterfrågan.

Bakom boken står Agnete Kinman som Km:s läsare har fått stifta bekantskap med genom två tidigare böcker om möten inom självårdens ram. Där har Agnete Kinman stor erfarenhet. Hon är pensionerad överläkare, präst i Svenska kyrkan och har genomgått S:t Lukas treårig utbildning i enskild självård.

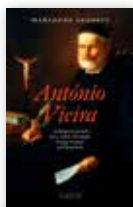
Ett stycke av vägen omfattar två delar. I den första tas alla aspekter upp som kan tänkas vara relevanta för dem som arbetar inom självård i livets slutskede. Kinman gör det med stor noggrannhet och hennes ekumeniska förankring är tydlig.

Den andra delen innehåller berättelser från hennes och hennes kollegers möten med de döende och deras anhöriga. Objektiv information har här övergått till subjektivt speglade studier av enskilda fall, med namn och andra markörer ändrade så att tystnadsplikten bevaras.

Vissa kapitel är som små noveller, där Kinmans litterära ådra anas, andra är korta notiser om låsta situationer i relationen döende – själasörjare. Självutlämnande låter hon någon gång vanmakten skymta, men övervägande är mognaden, värmen, empatin och ödmjukheten i att stå nära i övergången mellan liv och död.

Bokens målgrupp är de som möter människor i livets slutskede, professionellt eller som medmänniskor. Men den är angelägen även för dem som tar emot omsorgerna och för dem som av olika skäl känner oro inför döden. Berättelserna ger ju många frågor att identifiera sig med och känna tröst i att få uppmärksammade.

Birgit Ahlberg-Hyse

Bok – fängslande biografi

Marianne Sandels:

Antônio Vieira – en högre gestalt i 1600-talets Portugal, övriga Europa och Brasilien

Almaviva förlag, 2020

Porträttet på omslaget har något av utstrålningen hos en renässansfurst – men med en förunderligt mild blick. Kallotten och krucifixet i bakgrunden stärker intrycket av en djupt troende kyrkans man. Inte undra på kanske att vår drottning Kristina i honom såg en själsfrände och utsåg honom till sin predikant i Rom. Om än en något motvillig sådan, vilket hans brev vittnar om.

Men det här sker i senare delen av António Vieiras långa och äventyrliga liv, som vi nu kan ta del av i denna levnadsbeskrivning. Född i Lissabon växte han upp i Brasilien där han gick in i Jesuitorden. Man upptäckte snart hans litterära talang som renderat honom epitet som "kejsaren av det portugisiska språket". Hans vältalighet, parad med att han enligt vissa gjort sin hemläxa lite för bra både i teologi och homiletik, skaffade honom skaror av åhörare – men också fiender: han argumenterade nämligen för att vi alla är Guds barn med samma värde och att det är en synd mot Gud att hålla slavar – eller att göra skillnad på "jude eller grek". Något som inte uppskattades vare sig av slavägarna, somliga jesuiterna eller den portugisiska inkvisitionen. Mordhotad flydde han till Portugal där han dömdes till husarrest. Fri från arresten reste Vieira till Rom för att få domen upphävd av påven. Där blev han drottning Kristinas predikant. Förebärande klen hälsa återvände han till Brasilien, där hälsan inte var sämre än att han tillbringade återstoden av sitt liv med att under svåra strapatser missionera bland urbefolkningen, som gav honom tillnamnet "den store fadern".

Bokens författare, tillika översättare och förläggare, ger oss nu för första gången på svenska tillgång till ett urval av Vieiras texter – brev, predikningar och profana texter, som ger en mångfacetterad bild av denne rikt begåvade jesuitpater.

Carin Hedberg

Film – aktuell retrospektiv

Servants

Regi: Ivan Ostrochovský

Fotograf: Juraj Chlpík

I rollerna: Samuel Skyva, Vlad Ivanov, Milan Mikulčík
Slovakien, 2020

Året är 1980 och två unga studenter anländer till ett katolskt prästseminarium i det totalitära Tjeckoslovakien. Regimen har ögonen på skolan och sätter press på rektor och lärare att samarbeta med den hemliga polisen för att få tag på oppositionella bland seminaristerna. En av de två nyanlända invigs i motståndsgruppen bland studenterna och det dröjer inte länge förrän det blir riktigt farligt för honom.

Servants, som finns att se på bland annat SF Anytime, har ett mycket starkt bildspråk, förstärkt av det svartvita fotot och den ångestladdade ljudkulisen. Förtryckets fasa tränger in i tittaren och för den som är uppvuxen i ett fritt land blir det en kuslig påminnelse om vad det innebär att sätta sitt eget och sina vänners liv på spel i kampen för frihet. Filmen ger en trovärdig skildring av det moraliska dilemma som miljontals människor ställs inför, överallt där regimer förtrycker befolkningen. I prästseminaristernas fall aktualiseras dessutom den kristna aspekt på situationen; i alla tider har Jesu efterföljare stått inför valet att antingen rädda sig själva, bokstavligt eller bildligt, eller hålla fast vid sin kristna övertygelse och därmed vara beredd på lidande och ibland död.

Filmen påminner mig om att prövningen alltid är individuell. Jag kan aldrig veta hur jag själv kommer att agera förrän jag själv står där och måste fatta mitt beslut. Enligt färsk statistik från Open Doors dödas i genomsnitt tretton kristna varje dag på grund av sin tro och i minst femtio länder i världen är förföljelserna mycket allvarliga eller extrema. Det *Servants* skildrar är i själva verket dagsaktuellt för över trehundra miljoner kristna.

Mattias Lindström

Musik – andliga musikskatter

Sacred Treasures. Music from the Düben Collection, Uppsala and St Mary's Church, Lübeck

Uppsala Akademiska Kammarkör, solister från WDR Köln, Uppsala Consort, dir. Stefan Parkman

Footprint Records FR 113

Den amerikanska musikologen Kerala

J. Snyder har varit med om att skapa databaser av två viktiga samlingar gammal musik: notsamlingen i Mariakyrkan i Lübeck och den berömda Dübensamlingen i Uppsala. Musik mestadels från 1600-talet, ofta kyrkliga verk på latin eller tyska, använda både i katolsk liturgi och i den protestantiska gudstjänsten i Nordeuropa.

Nu har hon ställt samman en CD med verk ur båda samlingarna – som ofta sammanfaller, för kantorn i Lübeck, Dietrich Buxtehude, skickade ofta kopior till sin gode vän och kollega Gustaf Düben den äldre i Stockholm. Här uppförde han dem i Tyska kyrkan i Gamla stan, som var de rika köpmännens och hovets egen kyrka. Med tiden blev hans samling en av de största i norra Europa och omfattade både religiös vokalmusik och dåtidens moderna instrumentalmusik, ofta av italienska kompositörer.

Sacred Treasures innehåller vokalmusik av kända namn som Buxtehude, Orlando di Lasso och Heinrich Schütz men också ganska okända som Paolo Quagliati och Simone Besi. De två var katoliker och tonsatte liturgiska texter som också förekom i lutherska gudstjänster. *Jesu ex penetrali cordis* av Quagliatis och *Saul, Saul, was verfolgst du mich?* av Schütz lyser fram särskilt med sitt gripande känsloläge, men hela skivan är en skattkammare med sina olika religiösa texter i den tidiga barockens kristallklara harmonier och härligt rytmiska melodier, alltefter sina upphovsmäns personliga stil. De tyska solisterna, Uppsala Akademiska Kammarkör och de utmärkta instrumentalisterna erbjuder en njutning för öra och känsla.

Kaj Engelhart

Benedikt av Aniane (12 februari)

I år är det exakt 1 200 år sedan en av de mest inflytelserika personerna i det europeiska klosterväsendets historia dog, reformatorn Benedikt av Aniane. Hans arbete fick stort genomslag i hela det frankiska riket och han räknas som en av de största av kyrkans många reformatorer.

Benedikt föddes 747 och var son till Aigulf, en högt uppsatt visigotisk adelsman i södra Frankrike. Benedikts gotiska namn var Witiza och han uppfostrades vid det frankiska hovet hos kung Pippin den lille och tjänstgjorde också hos dennes son, Karl den store. När han vid tjugosex års ålder, år 773, deltog i Karl den stores fälttåg mot Lombarderna hamnade han i en mycket allvarlig situation som fick honom att helt ändra riktning i sitt liv. I ett försök att rädda sin bror råkade han själv illa ut och var nära att drunkna. Han bestämde sig efter detta trauma att överge sin militära bana och istället rikta blicken mot klosterlivet.

Det var benediktinklostret i Saint-Seine i Bourgogne som tog emot honom och där ansträngde han sig mycket målmedvetet att redan från början leva strikt asketiskt enligt den helige Benedikts klosterregler. Hans val av Benedikt som sitt nya namn speglar den iver ha kände för klosterregeln. Redan under sina första år som munk började han studera och jämföra olika regelsamlingar, till exempel av den helige Basileios, den helige Columba och ökenfadern Pachomios. Hans studier resulterade i flera avhandlingar där en av dem, *Concordia regularum*, ville påvisa att den helige Benedikts klosterregel var den mest fulländade av dem alla.

Reformation av klosterväsendet

När klosterbröderna, mot hans vilja, ville välja honom till abbot flydde Benedikt och återvände till sin barndoms trakter i Languedoc i södra Frankrike. Omkring år 779 slog han sig ner i närheten av staden Aniane med avsikt att leva som eremit, men inom kort anslöt sig andra män och ett nytt kloster etablerades. Det kom att bli ett stort andligt och kulturellt centrum och under Benedikts ledning växte klostret rejält och hade fler än tre hundra munkar.

Hans väletablerade kontakter med det karolingska hovet i Aachen kom även att ge honom stort inflytande i det frankiska riket. När Karl

den stores son, Ludvig den fromme, tog itu med att skapa ordning och reda i sitt stora rike lät han bland andra Benedikt få stort inflytande i reformationen av kyrko- och klosterväsendet. (Ludvig den fromme var för övrigt den som också sände Ansgar att missionera i Norden, för att få slut på de krigiska vikingarnas ständiga räder mot hans rike.)

Vid synoderna i Aachen 816 och 817, till vilka samtliga abbotar i Ludvig den frommes rike var kallade, var Benedikt mycket drivande och bidrog i hög grad till beslutet att samtliga kloster härnäst skulle lyda under den helige Benedikts klosterregel. Det gavs endast möjlighet till mindre avvikelser, med hänsyn till klimat och lokala traditioner. Ludvig den fromme förstod vikten av att ha Benedikt nära till hands och lät därför etablera ett nytt kloster i Kornelimünster strax utanför Aachen, där Benedikt utsågs till abbot. Tanken var att konventet skulle fungera som mönster för samtliga kloster i Frankerriket.

Gud med oss

Benedikt utmärkte sig också i kampen mot adoptianisterna, en villolära som hade fått fäste inom kyrkan på Iberiska halvön. I korthet gick läran ut på att Kristus, till sin mänskliga natur, var adopterad som Guds Son i samband med dopet i Jordan, korsfästelsen och uppståndelsen – en avgörande skillnad mot julnattens evangelium om att det är Gud själv som föds som en av oss för att dela allt i vårt mänskliga liv. Benedikt författade flera skrifter och brev som bekämpade irrläran och reste själv till några av de områden där den fått fäste. Genom sin starka karisma och teologiska kompetens lyckades han få många människor, både lek- män och präster, att återgå till kyrkans sanna evangelium.

Benedikt av Aniane dog i klostret i Kornelimünster den 11 februari 821 och begravdes dagen efteråt. För sin iver att reformera klosterväsendet och hans kärlek till den klosterregel som hans förebild Benedikt av Nursia författade, kallas han ibland för Benedikt II.

Benedikt av Aniane
(747–821) ansåg att den benediktinska klosterregeln var den allra främsta. Han bidrog till att reformera det europeiska klosterväsendet och kämpade för att vinna tillbaka kristna som anammat irrläror.

Mattias Lindström

Nytt från Katolska Utskottet för Äktenskap och Familj

Eukaristin och äktenskapet

ur Sacramentum caritatis
av påve Benedikt XVI
(Ny 2021)

Sambo eller förlovning av Göran Fäldt och

Förlovningstiden
av kardinal Angelo Scola
(1:a upplaga 2012, 2:a 2020)

Rekvireras mot portokostnad.
Beställ via Göran Fäldt, gr.faldt@gmail.com
Torpågatan 3A, 553 33 Jönköping,
(info 0702 89 22 99). Omedelbar leverans!

Med Petrus och under Petrus
– "till vem skulle vi annars gå?"
(jfr Joh 6:68)

Stiftsmeddelanden för Stockholms katolska stift

Utnämningar och förordnanden

Abba Uqbamariam Tesfamariam har utnämnts till rektor för den eritreanska och etiopiska missionen i Norrlands dekanat från den 7 december 2020.

Katolska Liturgiska Nämnden (KLN)

F. Anders Ekenberg, ordf., **Magnus Andersson**, **Stephan Borgehammar**, **Maria Green**, **p. Johan Lindén OP**, **sr Anna Mellqvist OSB**, **diakon Daniel Pauchard**, **f. Anders Piltz**, **Ulf Samuelsson** och **Elisabeth Waldstein** har förordnats till ledamöter i Katolska Liturgiska Nämnden från den 1 januari 2021 till den 30 juni 2023.

Kongregationen för de orientaliska kyrkorna

Kongregationen för de orientaliska kyrkorna (Congregatio pro Ecclesiis Orientalibus) har den 25 november 2020 beslutat att **f. Elian Ghanem** får fira mässan i den latinska riten.

Admissio

Jan Byström blir genom admissio antagen som prästkandidat för Stockholms katolska stift i S:t Lars kyrka, Uppsala den 7 februari 2021.

Uppdrag som lektor och akolyt

Jan Byström blir insatt som lektor och akolyt i domkyrkan, Stockholm den 15 februari 2021.

STOCKHOLMS KATOLSKA STIFT
DIOECESIS HOLMIENSIS

Riksförbundet Sveriges Unga Katoliker söker KONSULENT TILL SUK VÄST, 30 %

Arbetsuppgifterna är varierande och det finns stor möjlighet att påverka utformningen av tjänsten. Uppgifter i korthet:

- Stödja SUK Västs lokalföreningar med föreningsteknik, medlemsrekrytering och genomförande av aktiviteter.
- Samordna SUK Västs verksamhet med SUK och våra samarbetspartners – församlingar, BILDA, stiftet och KPN.
- Vara med på regionens styrelsemöten.
- Vara med regionens styrelses anordnade aktiviteter.
- Delta på personalmöten som kanslichefen anordnar.
- I tjänsten ingår såväl helg- som kvällsarbete.

Ansökan senast: 2021-02-07 (med möjlighet till senare ansökan om du anger att du sett annonsen i Km).

Tillträde: Omgående eller enligt överenskommelse.
6 månaders provanställning.

För mer information om tjänsten se suk.se

katolskt FORUM

– ett samarbete mellan Eugeniaförsam., S:ta Birgitta fhs, Studieförb. Bilda

Kurser • Föredrag • Kultur

Kursstart

- 18/1 **Katolska kyrkans lära & liv.** D. Terstriep S.J. Kl 19
14/1 **Evangeliesamtal.** K. Dietz S.J. Kl 11
Courses in Icon painting. A. Deriev. Bl.a. 22-24/1, 5-7/2
3/2 **Laudato si'** – webb-bokcirkel och samtal. L. Agnani, J. Budweg. Kl 19

Föredrag m.m.

- 4/2 **Prel. Ekocid – en lag mot storskalig miljöförstörelse.**
Kardinal Arborelius, Pella Thiel, m.fl. Kl 19.
18/2 **Samtal om dödshjälp.** Barbro Westerholm, Mikaela Luthman.
Moderator: Erik Helmersson (DN). Kl 19
27/2 **Ljusnande framtid – en dag om kallelse.** En heldag för dig som funderar över nästa steg på din livsväg.
Maila elin.jonsson@katolskakyrkan.se
11/3 **Påvens ofelbarhet – en omstridd dogm och ett avbrutet koncilium.** Dominik Terstriep S.J. kyrkoherde, S:ta Eugenia. Kl 19
18/3 **Focolare – Chiara Lubrich (1920–2020).** Maggi Emrén, Helge Lockner. Kl 19
8/4 **Nürnbergprocessen.** Elisabeth Åsbrink. Kl 19
15/4 **John Henry Newman (1801–1890).** Philip Geister S.J. Kl 19
22/4 **Samtal med Charlotte Gyllenhammar.**
Clemens Poellinger (SvD) intervjuar. Kl 19
29/4 **Solidaritet, etik och moral – i skärningspunkten mellan välfärdsstat och asylpolitik.** Panelsamtal Lena Andersson, Ivar Arpi, Patricia Lorenzoni, Moderator: Stina Oscarson. Kl 19
6/5 **Sårbarhetens kraft.** Per Arne Dahl, Dominik Terstriep S.J. Kl 19
17/5 **Bokpresentation: Lek för Guds skull – lekfullhetens kreativitet, dygder och laster.** Fredrik Heiding S.J. Kl 19
20/5 **I skuggan av brott och straff – vart tog begreppet försoning vägen?** Jerzy Sarnecki, Jesús Alcalá, Ulrika Fritzon.
Moderator: Stina Oscarson. Stora salen Kl 19
27/5 **Bokpresentation: Tidens tecken – Signum 100 år.**
Carl Otto Werkelid, Ulf Jonsson S.J. m.fl. Stora salen Kl 19

Kurser och föredrag kan göras om till webb-arrangemang.
Kulturprogrammen live-streamas: www.sanktaeugenia.se/live

Komplett programinfo: www.sanktaeugenia.se
Tel. 08-505 780 23 katolsktforum@sanktaeugenia.se

Landets statsvapen har fått sitt utseende från en legend där hövdingen Lech ska ha sett en uppflaxande vit örn mot den röda solnedgången när han skulle slå läger i landet.

	DATOR	INSTABILA	STRÅLKRANS-ARNA	SKIVA MED MUSIK	FÄGEL ELLER TRASSEL	KADAVER	RENGJORT	5
	1				HJÄLM ELLER GÖK			
	3				AKTUELL TIDPUNKT			
	4	TIDS-PERIOD		SKREV MILNE OM	ÄMNAR	EXKLUSIV BOSTAD		
	JÄMNA TILL			DALT	VALUTA I ITALIEN	ROVA	LIGGER VID MYSINGEN	
1.Vilket är landet? 2.Vad heter huvudstaden? 3.Vad heter landets mest kände kompositör? 4.Vilken sport drar mest publik här? 5.Vad hette prästen härifrån som blev påve 1978?			PÅHITT			STÅR EFTER ANNO		
	RINNER GENOM ZARAGOZA				TALADE MED ACCENT			↓
	DENIM				LÄRO-SATSEN		NÄRMADE SIG	WOLFRAM
								TJUTER
LgS	HUVUD-STAD	FICK FIN TITEL	HÄFTE MED FYND	ÅRHUND-RADE	FOTBOLLS-STJÄRNA	MONSTER & LEKSAK	PÅ NYTT	
						LÖVTRÄD	UNIKT	
2							KAN LÖV OCH PAPPER	PALATS BARA FÖR KVINNOR
OEGEN- NYTTIGA							ÅKT FRAM OCH TILLBAKA	
							BLÅGRÖNT	LUKTA ILLA
RÅA						PLANEN		SUND
							GABARDIN	
TOMT						FEDERAL STAT	IVÄG	LOS ANGELES
						KRYDD-VÄXT	FÖR-STÄDDA	FINTEN
LEDDAS AV EN ANNAN	SJUNKER ELLER KJUSOR					MYTOM-SPUNNEN FURS-TINNA	SNO	
KORPU-LENT				GUBBE I VISA	PÅ GRUND AV ATT			VISA
				TA ELLER SNURRA	MAT FÖR KOLARE	SLÄKTING		
						ANVÄNDES VID SLÄTTER		GEMAK
						ÄTER MISSE		BORT-PLOCKADE
PUTSAT	DE SKALBAGGARNÄR STRÄLANDE	FAVO-RISERAS	GRÄVDE					FUNGERA
								LEDS FRÅN BRYSSEL
SPIRA				KLANDRA & STUVA	HUVUD-STAD		FÖRE JUL	
MEJERI-PRODUKT							BLI DYSTER	
SMÄRTA						MEDITA-TION MED MANTRAN	ASK	
							STICKS	
			SOLOSÅNG			BE-HÅLLARE	BETA	OANVÄND
			BLAND-NING			BYGGDE NOA	IVER OCH MOTGÅNG	
FÖLJER OFTA MED PETITION								RÄCKA
								HOVDJUR
					NATION		INTE ETT JOTA	
DEN HAR KANALER UT-MANANDE					VÖRDA ELLER VÄRDA		VERKA ELLER RYMMA	NICKEL

Korsordskonstruktör: Lars-Göran Ståhl ©

Hjälp oss att göra skillnad
vårt plusgiro
45 12 38-0

FRANCISKUS
HJÄLPEN

www.franciskushjalpen.se

Stöd arbetet för de allra svagaste och ge en gåva till

Livets fond

90-konto: bg 900-5034 Swish: 900 50 34

Livets fond stöder organisationer, föreningar och privata initiativ som arbetar för ofödda och föräldralösa barn, äldre, funktionsnedsatta och utsatta familjer.

Läs mer på Respekts hemsida
www.respektlivet.nu

Respekt
KATOLSKA RÖRELSE FÖR LIVET

Hjälp oss hjälpa!

Bg 900-4789 swish 900 4789

STOCKHOLMS KATOLSKA STIFT
DIOECESIS HOLMIENSIS

www.caritas.se

Aktuellt från Katolska Pedagogiska Nämnden

SYCAMORE

– EN NY VIDEO SERIE OM KYRKANS TRO

Vill du lära dig mer om kyrkans tro? Upptäck då Sycamore, en videoserie som introducerar katolska kyrkans lära och liv. Sycamore leds av fader Stephen Wang, en begåvad förkunnare som med sin välkomnande personlighet ger ett levande möte med tron.

20 filmer, á ca 20 minuter, svensk text
Filmerna finns gratis på KPN:s hemsida. Se dem tillsammans med andra, starta gärna en studiecirkel med Bilda!

Bilda
KPN
STOCKHOLMS KATOLSKA STIFT

Vill du veta mer? Se www.kpn.se – För frågor: 0739 85 23 20

KÖRLÄGER FÖR FAMILJER

ÖRTAGÅRDEN I LANE-RYR (UDDEVALLA)

5–8 AUGUSTI 2021

Körsång för barn, ungdomar och vuxna, mässa, tidegård, samtal, fritidsaktiviteter, bad och idrott

LÄGERLEDNING: Ulf Samuelsson och Samuel Eriksson
KAPLAN: br Clemens OCD
ARRANGÖR: KLN och Pueri Cantores

KOST OCH LOGI I DUBBELRUM/FLERFAMILJSRUM:
vuxen 2 000 kr | 13–16 år 1 500 kr, 4–12 år 900 kr, 0–4 år gratis
KOST OCH LOGI I ENKELRUM: 2 650 kr/person

MAXKOSTNAD PER FAMILJ: 6 000 kr

ENDAST MAT: vuxen 1 100 kr / 4–12 år 500 kr / under 4 år gratis
(Möjlighet finns att parkera husbil/husvagn)

ANMÄLAN SENAST 15 MAJ: ulf.samuelsson@kln.se, 070-5916787

KATOLSKA BEGRAVNINGSBYRÅN

En värdig begravning till en rimlig kostnad

Vi erbjuder även hjälp med

- Bouppteckningar • Testamenten
- Min önskan • Utlandstransporter

Varmt välkomna att kontakta oss
Roger Uller och medarbetare

info@begravningsbyran.net • Tel: 08-711 00 30
www.katolskabegravningsbyran.se

Facit till korsord i Km nr 10

Matteusevangeliet 2:9

[illegible]

Följande tre personer har belönats för rätt svar:
Margareta Kieffer, Lund; Ragnhild Eriksson, Åmål;
Göran Strindlund, Hägersten. **Grattis!**

Kardinal Arborelius kalender

Samtliga programpunkter är preliminära och kan komma att ändras på grund av covid-19.

4/2	Katolskt forum om Ekocid, S:ta Eugenia, Stockholm
5-7/2	Reträtt för Ung-Caritas, Marielund
12/2	Audiens hos påven Franciskus
17/2	Kl 17 Askonsdagens mäsas, domkyrkan
21/2	Kl 18:30 Mäsas med admissio för odöpta, domkyrkan
23/2	Möte med prästråd och stiftsråd
1/3	Möte med Nordiska biskopskonferensens ständiga råd,
Köpenhamn
6/3	Kl 11 Diakonvigning, S:t Lars, Uppsala

Påvens böneintentioner för 2021

DAGLIG BÖN

Gud vår Fader, jag anbefaller min dag till dig. Jag anbefaller dig mina böner, tankar, ord, handlingar, glädjeämnen och lidande i gemenskap med din Son Jesus Kristus, som ständigt ger sig själv för världens frälsning i eukaristin.

Må den helige Ande, som ledde
Jesus, vara min vägvisare och min
styrka denna dag så att jag kan vittna
om din kärlek.

Med Maria, vår Herres och kyrkans moder, ber jag särskilt för denna månads intentioner som den helige fadern föreslagit.

FEBRUARI

Universell:

Att kvinnor som är offer för våld skyddas av samhället, och att deras lidanden uppmärksammas.

MARS

Evangelisationen:

Att vi med förnyat djup får erfara Guds oändliga barmhärtighet i försoningens sakrament.

APRIL

Universell:

För dem som riskerar sina liv i kampen för grundläggande rättigheter i diktaturer, auktoritära regimer men även i krisande demokratier.

I Katolskt magasin nummer 2:

Från kursverksamhet till masterutbildning

För femton år sedan var Newmaninstitutet nära att lägga ner sin verksamhet. I dag är det en välrenommerad högskola med examensrättighet på två nivåer i teologi. *Katolskt magasin* har träffat lärare och studenter som berättar om dagens studiemiljö i det vackra huset mitt i centrala Uppsala.

Prästernas kamp i koncentrationslägret

Många av de katolska prästerna i nazityskland som vågade protestera sändes till koncentrationslägret Dachau i Bayern, där de till vissas förtret fortsatte att fira den heliga mässan. Man lyckades till och med att hålla en prästvigning. Läs om ett hjältemod, som riskerar att falla i glömska.

Dessutom ...

- » Hur har den ekumeniska rörelsen Tro och Ljus hämtat sig efter avslöjandet att grundaren Jean Vanier begick sexuella övergrepp på kvinnor?
- » Sedan tjugo år är den maronitisk-katolska kyrkan etablerad i Stockholms katolska stift. Läs om maroniternas liturgi och tradition.
- » ”Jag ska dra ner på jobb, och vill ha tid med vänner och barnbarn” sade Isabel för ett år sedan. Men 2020 blev istället en kamp mot cancer i bukspottkörteln. Möt Isabel Costa, som berättar om sin andliga resa.
- » Och mycket, mycket mer.

Utgivningsdag 10 mars

AKTUELLT FRÅN VERITAS FÖRLAG

Chiara Lubich

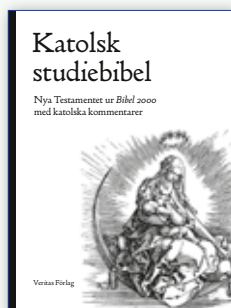
KONSTEN ATT LEVA I KÄRLEK

Övers. M. Emrén

Pris: 150 kronor

»Älska din nästa« – är det lättare sagt än gjort? I den här boken delar Chiara Lubich med sig av råd, insikter och livserfarenheter inom ämnet kärleken till nästan. Hon beskriver här »Konsten att leva i kärlek« utifrån olika infallsvinklar som alla är hämtade ur Jesu ord och exempel.

Chiara Lubichs (1920–2008) skrifter har översatts till över 90 språk. Hon mottog ett flertal utmärkelser, bl.a. Unesco:s fredspris 1996, och inbjöds som talare i FN:s högkvarter i New York.

KATOLSK STUDIEBIBEL

NYA TESTAMENTET
UR BIBEL 2000
MED
KATOLSKA KOMMENTARER

Pris: 269 kronor

Anders Piltz

EN KORT INTRODUKTION TILL LITURGINNS TECKEN

Pris: 175 kronor

Jim Manney

DAG FÖR DAG MED IGNATIUS AV LOYOLA (2020)

Övers. M. Wessbrandt

Pris: 248 kronor

Fratelli Tutti

PÅVE FRANCISKUS ENCYKLIKA
OM SYSKONSKAP OCH
SOCIAL VÄNSKAP

Övers. R. Arnaboldi

Utkommer i februari

Läs mer om böckerna och beställ på www.veritasforlag.se

E-post: veritas@katolskakyrkan.se

Besöksadress: Brunnsgränd 4, Gamla Stan

Postadress: BOX 2150, SE-103 14 STOCKHOLM